DÖNEM : 3 CİLT : 32 TOPLANTI : 4

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

44 ncü Birleşim

26 . 1 . 1973 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	**416**
II. — Gelen kâğıtlar	**416**
III. — Başkanlık divanının genel kurula sunuşları.	**417**
1. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, FRİNTAŞ Anonim Şirketinin yaptığı kötü eylem ve işlemlere dair gündem dışı demeci.	417 :418
2. — Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun, Tekirdağ Valisi Cezmi Kartay'ın uygunsuz ve sakim hareketleri, hakkında gündem dışı demeci.	418 :420
3. — Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin, Ordu ilinin sorunlarına dair demeci.	420 :421
4. — Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, küçük esnafın götürü vergiye tabi tutulması konusunda gündem dışı demeci.	421 :422
5. — Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in, 23 Ocak 1973 günkü Birleşimde İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay'ın yaptığı gündem dışı demecine cevabı.	422 :425
6. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin'in, Maliye Komisyonundan istifasına dair önergesi.	425 :426
7. — Aydın Milletvekili Mustafa Kemal Yılmaz'ın, Millî Eğitim Komisyonu üyeliğinden istifa ettiğine dair önergesi.	426
IV. — Görüşülen işler	**426**
1. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden ve 9 arkadaşının ve Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/717, 2/461, 2/470, 2/539) (S. Sayısı : 781)	426 :471

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

T. B. M. M. Birleşik Toplantısı çalışmaları dolayısıyle, vakit geçmiş olduğundan 26 . 1 . 1973 Cuma günü saat 15,00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 21,06'da son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kayseri
Kemal Ziya Öztürk	*Tufan Doğan Avşargil*
Kâtip	
Bilecik	
Şadi Binay	

II. — GELEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Devlet ve İktisadî Devlet Teşebbüslerinde Lüks ve İsrafla Mücadele kanunu teklifi (2/816) (Maliye ve Plân Komisyonuna)

2. — Bitlis Milletvekili Kenan Mümtaz Akışık'ın, canlı hayvan ve hayvansal ürünlere uygulanacak taban fiyat ve destek alımlarına ilişkin kanun teklifi (2/817) (Tarım ve Plân Komisyonuna).

3. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve Kırşehir Milletvekili Mustafa Aksoy'un, 1101 sayılı Kanundan yararlanamayanlar için 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/818) (Maliye ve Plân komisyonlarına),

4. — Sivas Milletvekili Ekrem Kangal'ın, 1479 sayılı ve 2 . 9 . 1971 günlü Esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAĞ - KUR) Kanununun 24 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/819) (İçişleri, Çalışma ve Plân komisyonlarına)

5. — Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk'ün, 1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel hükümleri hakkındaki Kanunun 6 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi (2/820) (İçişleri, Adalet ve Plân komisyonlarına)

6. — Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk'ün, 15 Temmuz 1965 tarih ve 275 sayılı Kanunun 21 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/821) (Çalışma ve Adalet komisyonlarına)

Rapor

7. — 16 . 6 . 1927 tarih ve 1076 sayılı İhtiyat Zâbitleri ve İhtiyat Askerî Memurları Kanununun 27 . 7 . 1970 tarih ve 1316 sayılı Kanunla değişik 23 ncü maddesine bir (d) fıkrası eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/720) (S. Sayısı : 784) (Dağıtma tarihi : 24 . 1 . 1973) (GÜNDEME).

8. — 6830 sayılı İstimlâk Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler ilâvesi hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ile Bayındırlık, Adalet, İçişleri, Maliye ve Plân Komisyonlarından seçilen 3 er üyeden kurulu 91 numaralı Geçici Komisyon raporları (1/697) (S. Sayısı : 792) (Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1973) (GÜNDEME).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Kemal Ziya Öztürk

KÂTİPLER : Tufan Doğan Avşargil (Kayseri), Enver Akova (Sivas)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 44 ncü Birleşimini açıyorum. Çalışmalarımıza devam ediyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Gündem dışı söz isteğinde bulunan 4 sayın üyenin isteklerini yerine getiriyorum. Bu sayın üyelerden beşer dakikayı aşmamalarını rica ediyorum.

1. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, FRİNTAŞ Anonim Şirketinin yaptığı kötü eylem ve işlemlere dair gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Sayın Mustafa Kemal Çilesiz, FRİNTAŞ Anonim Şirketinin yaptığı kötü eylem ve işlemler sebebiyle gündem dışı söz istiyorsunuz, buyurun efendim.

MUSTAFA KEMAL ÇİLESİZ (Giresun) — FRİNTAŞ Anonim Şirketinin ortakları olan üretici birliklerinin haklarını savunmak ve önemli bir sorunu dile getirmek istiyorum.

Belirtmek istediğim husus, bir kamu iştiraki olan FRİNTAŞ Anonim Şirketinin yaptığı bâzı eylem ve işlemlerdir. Şimdi Yüce Heyetinize kalın çizgileriyle arz etmek istediğim tabloda bâzı acı gerçekleri göreceksiniz.

Dış memleketlere yaş meyve ve sebze taşımak üzere 1969 tarihinde kurulmuş ve FRİNTAŞ adını taşıyan bir şirket vardır. Bunun ortakları GİMA, Fiskobirlik, Tariş Pamuk, Ant Birlik, UMA, Narko, Elmabirlik, Sebze - Tarım, Tariş Üzüm kooperatfileri ve şirketleridir.

Kurulduğu tarihten beri devamlı zarar eden ve iflâs durumuna düşen şirketin iflâs tehlikesini gören GİMA, 11 milyon lira hissesinin 9,5 milyon lirasını, 1972 senesi başında Fiskobirliğe devretmiş veya devrettirmiş ve GİMA, mâruz kaldığı tehlikeden kısmen sıyrılmış ise de, asıl tehlikenin içine fakir fındık üreticilerinin kuruluşu olan Fiskobirlik itilmiştir.

Evet sayın arkadaşlarım, iflâsa yüz tutmuş olan bu müflis şirketi kurtarmak için fedaî olarak Fiskobirlik bulunmuş ve şirkete en yüksek hisse ile ortak olmuştur.

Kötü idaresi yüzünden zarar eden bir şirketin bu hastalığın Fiskobirliğine sebeplerle bulaştırıldığını bir türlü anlayamıyorum. Şu kadarını söyleyeyim ki, Fiskobirlik ortakları, bu sakat davranış ve tasarruftan asla memnun değillerdir. Yapılan emrivâkiler, köylünün kooperatif kurma hevesini zedeleyici bir tutumdur. Kaldıki Hükümet, devamlı olarak köylünün kooperatifleşmesini teşvik etmektedir. Zararlı şirketlerin bu zararlarının başka kuruluşların sırtına yüklenmesi ise kooperatifleşme teşvikiyle bağdaşacak bir durum değildir.

Hal böyle iken, daima zarar eden bu şirketin, fındık üreticilerinin alınteri emeğini korumak ve savunmak zorunda olan Fiskobirlik, ortak olmakta sakınca görmemiş, yine üreticilerin haklarını kollamak durumunda olan Ziraat Bankası, milyonlarca lira kredi açarak bu sakat ve hasta ortaklığı desteklemekten geri kalmamıştır.

Fiskobirliği de tehlike içine alan FRİNTAŞ Şirketinin Ziraat Bankasına halen 65 milyon lira borcu olup, bu borcundan da icra takibine uğramış, yani uğradığı zararlar, yüzünden Ziraat Bankasına olan borç taksitlerini ve faizleri iki senedir ödeyememek durumuna düşmüştür. Öğrendiğime göre, şirketi bu duruma düşüren sebepler idaresizlikler ve suiistimallerdir. Bu suiistimallere örnek teşkil eden bâzı hususları belirtmek isterim.

1. Şirketin İdare Meclisi Başkanlığına gelen zat, ilk yönetim kurulu toplantısında aldığı kararla alâkalı Bakanlıktan izin dahi alınmaksızın şirketin Münih'te bir şubesini kurmuş ve bu kuruluş için birçok lüzumsuz masraflar yapıldığı gibi, şubenin müdürlüğüne şirket ortaklarından olan, Fiskobirlikte görev yapan ve FRİNTAŞ

şirketinin de yönetim kurulu başkanı olan nüfuzlu bir şahsın, Almanca da bilmeyen kardeşine, sadece onu kalkındırmak için 12 500 lira net ücret ödenmektedir.

2. Yine öğrendiğime göre, şirketin taşıt araçlarında çalışan şöförlere harcırah olarak 8 dolar tahakkuk ettirilmiş ve Merkez Bankasından 8 dolar olarak alınmış olduğu halde, şöförlerin harcırahları 7 dolar üzerinden ödenmiş, birer dolar günlük harcırahın ne olduğu ve kimlerin cebinden girdiği araştırılmaya değer bir suiistimal konusudur.

Bu yolsuzlukların duyulmaması için şoförlere, şirket tarafından işten çıkarılma tehditleri yapılmış ise de, bir kısmı mahkemeye müracaat ederek haklarını ispat etmişler ve 150 000 dolar tutarı davayı kazanmışlardır.

3. Şirket, kurulduğu tarihten bugüne kadar altı genel müdür değiştirmiştir. Bunların bâzıları hakkında ceza takibi yapılmış ve yapılmaktadır, bâzıları da suiistimalleri önleme gayretleri yüzünden görevlerinden alınmışlardır.

4. Şirketin muhasebe teşkilâtı dahil olduğu halde bütün işler teftiş ve kontrole imkân vermeyecek durumdadır. Ankara Dördüncü İcra Memurluğunun 1972 - 3139 sayı ile tesis olunan icra takibi dosyası ulusal tatil ve genel tatil namı altındaki ücretler için İkinci İş Mahkemesinin ilâmı ile takibolunan bir alacak 2101 lira iken buna mukabil şirketin 21 000 lira ödediğinden bilmem Ticaret Bakanlığı haberdar mıdır?

5. FRİNTAŞ Şirketi Dap adında Bulgar nakliye şirketi ile anlaşma yapmış ve kâr getirecek uzun yollar nakliyatını bilinmeyen, karanlık sebeplerle Bulgar şirketine vermek suretiyle zarara uğratılmıştır.

Bunlar ve benzerleri işler sebebiyle meydana gelen ve halen de gelmekte olan zararları FRİNTAŞ Anonim Şirketi yukarıda adları açıklanan milyonlarca üretici yoksul köylünün, halkın yararına kurulan şirket ve kooperatiflerin sırtına yükletecektir. Şayet Devleti temsil eden Ticaret Bakanlığı suiistimal iddialarına hiç değilse kamu iştiraki olan bir ortaklığın her gün büyüyen zararlarını önlemekten ve ammenin on milyonlarca lirasını heba etmeyecek bir yönetim kurmaktan böylesine âciz ise ne diye mevcuttur ve hangi nedenlerle kurulmuş bulunmaktadır.

Ayrıca yine Ticaret Bakanlığına bağlı olan Fisko Birlik ve Ziraat Bankası böylesine hataya girmiş bir müesseseye üreticinin ve devletin sırtından 9.5 milyon liraya ortak olur 65 milyon lira kredi verirken Sayın Ticaret Bakanı yatağında bilmem nasıl rahat uyur?

Muhterem arkadaşlarım; bu konuyu huzurunuza şimdilik bir Meclis araştırması veya bir gensoru önergesiyle getirmek istemeyişimin nedeni yüce Meclisimizi araştırma önergeleriyle işgal etmemektir. Ama çok önemli gördüğüm bu konuya Ticaret Bakanının dikkatini çekerken bin türlü sıkıntılar içinde sırtında seleği ve küfesiyle çalışan yoksul ve cefakâr üretici köylü vatandaşlarımızın çıkarlarına bir parça olsun eğilmeye davet ediyorum.

Devletin kontroluna tabi olan bu kuruluşları vahim zararlara sokan FRİNTAŞ Şirketini idare edenlerin bâzı örneklerini belirttiğim suiistimalleri karşısında, ilgili Bakanlığın ve hattâ Hükümetin ne çareler ve ne tedbirler içinde olduğunu öğrenmek ve yüce Meclisin de sabırsızlıkla arzulayacağı bir konu olduğu kanısındayım.

Şunu da ifade etmek isterim ki: Yukarıda belirttiğim gibi bâzı karşılıklı menfaatler neticesi verilen tavizler FRİNTAŞ'ı Ticaret Bakanlığı tarafından denetlenmesi mümkün olmayan bir aile şirketi haline sokmuştur. İlgili Bakanın mâruzatının yanlış olduğunu, delilleriyle açıklaması beni ve arkadaşlarımı memnun edecektir.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar.)

2. — Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun Tekirdağ Valisi Cezmi Kartay'ın uygunsuz ve sakim hareketleri hakkında gündem dışı demeci.

BAŞKAN — Tekirdağ Valisi Cezmi Kartay'ın uygunsuz ve sakim hareketleri münasebetiyle Sayın Bağcıoğlu gündem dışı söz talep etmişlerdir.

Kısa olmak kaydıyle buyurunuz efendim.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Çanakkale) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Görevi o beldeye faydalı olmak için başında bulunduğu vilâyetin her türlü meselesiyle yakınen ilgilenip köy ve şehir hizmetleriyle uğraşmak olduğu halde, hizmeti aksatacak tarzda konak ve zatî ihtiyaçlarını önplânda tutan

bir idarecinin Tekirdağ Valisi Sayın Cezmi Kartay'ın durumunu anlatmak ve ilgili Bakan ile Hükümet Başkanının dikkatini çekmek üzere gündem dışı bir konuşma yapmak için huzurunuz işgal etmiş bulunuyorum.

Durumunu üzülerek anlatmaya mecbur olduğum Tekirdağ Valisi muhtelif partiye mensup (Adalet Partisine, Cumhuriyet Halk Partisine ve Millî Güven Partisine mensup) İl Genel Meclisi üyelerinin tamamı (yani 19 tanesi) tarafından üç ay kadar önce İçişleri Bakanlığına ve Başbakanlığa yazı ile şikâyet olunmuş, gönderilen müfettiş şikâyeti yapan İl Genel Meclisi üyelerinin hepsinin ifadesini alarak tahkikat sonucunu İçişleri Bakanlığına intikal ettirmiş olduğu halde aradan 2,5 ay geçmesine rağmen Vali hakkında hiçbir işlem yapılmamıştır.

Vali Cezmi Kartay, köy ve şehir hizmetleriyle hiç ilgilenmemekte yalnız ve yalnız Valilik forsundan istifade ederek vakit geçirmeye çalışmaktadır. Yapılan hizmetlerin tamamı eskiden beri Tekirdağ'da bulunan sayın daire müdürlerinin gayretleri sayesinde yapılmakta İl Daimî Komisyonu üyeleriyle vali devamlı soğuk harp halinde bulunmakta, tabiatıyle bundan da o vilâyet yani Tekirdağ zarar görmektedir.

Tekirdağ ili Genel Meclis çalışmaları 6 Aralık 1972 tarihinde başlamış valinin senelik faaliyet raporuna (yani izahnameye) İl Genel Meclisinin mevcut 19 üyesi ret oyu kullanmış müzakereleri ilgilendiren tutanakların suretleri çıkartılarak İçişleri Bakanlığına gönderilmiş, fakat bugüne kadar vali hakkında hiçbir işlem maalesef yapılmamıştır.

Tekirdağ Özel İdaresinin 1971 - 1972 bütçesi 4 milyon lira civarındadır. Bunun 240 bin lirası vali tarafından vali konağına ve makam arabasına sarfedilmiş bulunmaktadır. Bu hususlar Daimî Komisyon kararlarıyle sabittir. İl Daimî Komisyonunun reddettiği bâzı kararların bedellerini dahi vali tazyik yaparak Özel İdare Müdürüne maalesef ödettirmiş bulunmaktadır.

Vali Cezmi Kartay'ın iki tane makam arabası vardır. Bir tanesi; hakkında şikâyetlerden önce tamamen şahsî hizmetlerinde bizzat kullandırılmaktadır. İl Daimî Komisyonu tarafından bu hususlar kendisine bildirilmiş; fakat muhterem vali hemen buna küsmüş ve üç aya kadar daimî komisyon toplantılarına Tekirdağ da bulunduğu halde iştirak etmemiş, ama başkanlık ödeneğini de almış cebe atmıştır. Halbuki kanunda; «Vali veya valinin vazifelendireceği kimseler tarafından Daimî Komisyon toplanır ve toplantıya başkanlık eden zat tarafından başkanlık ödeneği alınır» denmektedir.

Tekirdağ İl Genel Meclisinin kabul etmiş olduğu programın yıl sonu ermek üzere bulunduğu halde % 50'sinin dahi tahakkukunun sağlanmamış olması sebebiyle ihmal olunan hizmetlerin doğurduğu haklı şikâyetlerin yalnızca otomobilleri ve konağı ile meşgul vali tarafından nazara alınmaması konak ve zatî ihtiyaçlar karşılığı hizmeti aksatacak derecede büyük masraflara girişilmesi ve bu sakim, uygunsuz tutum ve davranışların devam ettirilmek istenmesi sebebiyle valinin masraf talepleri İl Daimî Komisyonunca reddolunmuş bunun üzerine sayın Vali küserek İl Daimî Komisyon toplantılarına da girmemiştir.

İl Genel Meclis toplantısında ademi itimata müncer olacağı muhakkak bulunan bu durum muvacehesinde mevcut ihtilâfın halline imkân görülemediğinden amme hizmetlerinin aksamamasını temin için İl Genel Meclisi toplantısına katılana kadar işin sürüncemede kalmasını önlemek üzere 12 Adalet Partili, 4 Cumhuriyet Halk Partili, 3 Millî Güven Partili İl Genel Meclisi Üyelerinin tamamının ittifakıyle yapılan ihbar ve şikâyet İçişleri Bakanlığına ve Başbakanlığa intikal ettirildiği halde, müfettiş tahkikatına rağmen, ki bu tahkikat sonucunun anlatılanlar gibi olduğu muhakkaktır, Hükümet tarafından hâlâ herhangi bir tedbir alınmamış olması, bilmem nasıl izah olunabilir?

20 . 12 . 1972 tarihinde İl Genel Meclisince verilen ret oyuna ait müzakere tutanaklarının hemen çıkarılmasına rağmen bugüne kadar Vali tarafından İçişleri Bakanlığına hâlâ gönderilmemesi durumun İl Genel Meclisi İkinci Başkanı tarafından telgrafla İçişleri Bakanlığına bildirilmesi; fakat Sayın İçişleri Bakanlığının büyük bir umursamazlık içinde bulunması karşısında iş bu konuşmayı yapıp durumu kamu oyuna bildirmek ve Yüce Meclis tutanaklarına geçirmek zarureti hâsıl olmuştur.

Bu hal büyük bir umursamazlık değil de nedir? Umursamazlığın sonu hiç de iyi değildir. Sonra umursamayanları da umursamazlar. Sakim, kanunsuz, yolsuz tasarruflara neden göz yumulmaktadır? İçişleri Sayın Bakanı Ferit Kubat ile, Başbakan Sayın Ferid Melen'i ikaz ediyor, millet kürsüsünden şikâyet ediyorum. Bu başına buyruk, âdeta devlet içinde devlet olan Valiye haddi ve hududu bildirilmeli, yapılan tahkikatın muhakkak ortaya çıkardığı hususlar üzerine eğilip gerekli tedbir muhakkak alınmalıdır.

Tekirdağ, Vali Cezmi Kartay'ın özel çiftliği değildir. Tekirdağ'a, Tekirdağlılara lâyık bir mülkî âmir gönderilmeli, maalesef idarecilik hakkı kalmamış olan bu zat hakkında gerekli işlem muhakkak ve derhal yapılmalıdır.

Aslında bu kabîl davranışlar sebebiyle mesul siyasî makam hakkında, hadisemizde İçişleri Bakanı Sayın Kubat hakkında gensoru açılması gerekir ise de, şimdilik ilgili bakanı ve dolayısıyle nevi şahsına münhasır bu sujeneris Hükümetin başı Sayın Başbakanı ikaz etmekle iktifa ediyorum.

Durum partimin yöneticilerine ayrıca duyurulmuş bulunmaktadır. Herhalde gereğine tevessül olunacaktır.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

3. — Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin, Ordu ilinin sorunlarına dair demeci.

BAŞKAN — Ordu ilinin sorunları konusunda Sayın Memduh Ekşi; sizden de kısa olmasını rica ediyorum efendim; buyurunuz.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Karadenizin şirin şehri Ordu ilinin belli başlı sorunlarını, zamanın verdiği imkân nispetinde Yüce Meclisin ve Hükümetin dikkatine sunmak üzere huzurlarınızda bulunmaktayım. Bu olanağı lûtfeden Sayın Başkana teşekkürlerimi arz ederim.

Değerli arkadaşlarım, Ordu ili yüzölçümü itibarıyle çok geniş bir alanı kapsamamasına rağmen memleket ekonomisine büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. 1970 nüfus sayımına göre Ordu'da 607 319 insan yaşamaktadır. Bu durumuna rağmen Ordu, Devletten gereken ilgiyi görmeyen vilâyetlerimizin başında gelmektedir. Bu nedenle ilimiz geri kalmış bölgeler listesine alınmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, Ordu ilinin sorunlarını; liman, hava meydanı, yollar, sınaî yatırım, fındık ve eğitim enstitüsü açılması olmak üzere altı kalemde toplamak mümkündür.

Ordu iskelesi ihracat bakımından Karadeniz'de birinci, Türkiye'de dördüncü sırayı işgal etmektedir. İhracat maddeleri arasında fındık en önemli olanıdır. 1970 yılında dış pazarlara bu iskeleden 28 820 446 kilogram fındık satılmış bulunmaktadır.

İhraç olunan bu fındıktan elde olunan gelir 442 000 000 TL. dır.

Ordu, tarım ürünlerinin zenginliği, çeşitliliği ve üretim artışı yüksek; hayvan ürünleri üretimi bakımından gelişme ortamı ve doğal şartları uygun olan bir ilimizdir.

Bunların dışında su ürünleri, madencilik ve orman ürünleri bakımından da ileri seviye arzeden bir ildir Ordu. Bütün bu imkânlara rağmen bu sahil şehrine yolcu gemilerinin bile uğramadığını ifade edersem durumun vahametini anlatmış olurum kanısındayım.

Ordulular fındık ürününün büyük bir kısmını çeşitli araçlarla, limanı olan diğer illere taşıyarak ihracını sağlamaktadırlar.

Bu açıklamamla, ilgililerin Ordu'ya en kısa zamanda bir liman yaptırılması için harekete geçeceklerine inanmak istediğimizi ve bu umudu bütün Orduluların benimle paylaşmakta olduklarını ifade etmiş ve Ordu'yu limansız bırakan sorumluları millet huzurunda uyarmış bulunmaktayım.

Değerli arkadaşlarım, Ordu, ticarî yönden gelişmiş, turistik faaliyetler bakımından büyük gelecek vaadeden bir ilimizdir. Civar illerin uçak yolcularının yarısına yakın kısmı bu şehirde yaşayanlardır.

Değerli arkadaşlarım, bu özelliklere sahip olmasına rağmen Ordu'ya bugüne kadar bir hava limanının yapılmamış olmasından da bütün hemşehrilerimiz haklı olarak şikâyet etmektedirler. Yılların haklı isteğinin yetkililerce dikkate alınacağını ümit etmek istiyoruz. Medenî dünyanın zamanı büyük bir hızla değerlendirdiği günümüzde, Ordululardan bu küçük imkânın esirgenmeyeceğini zannediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Ordu ve civarı maden kaynaklarımızın en zengin olduğu yörelerimizin başında gelmektedir. Geri kalmış her ile bir fabrika yaptırılması prensibinin uy-

gulanması sırasında Ordu'nun ekonomik ve sosyal yapısına büyük ölçüde katkıda bulunacak bir sınaî tesisin ilimizde kurulması tüm Orduluların içten dileğidir.

Ordu; Sivas, Tokat ve dolayısıyle Orta Anadolunun Karadenize açılan tek penceresidir. Bu pencerenin her mevsimde açık bulunmasını sağlayacak dere yolu çalışması YSE ve Orman Teşkilâtının müşterek gayretiyle devam etmektedir. Ancak, bu yolun açılma ve kapanmasına Karayollarının bir an evvel müdahalede bulunması ve programa alınması kaçınılmaz bir zarurettir.

Mahallî halkın da katkısıyle yürütülen bu çalışma yeterli değildir. Ordu - Mesudiye arasında ulaşım halen, rahmetli Halil Rifat Paşanın yaptırdığı, büyük tehlikelere mâruz, eski bir yol üzerinden yapılmaktadır. Bu sorunun da en kısa zamanda ele alınması kaçınılmaz bir zorunluktur.

Bu arada Akkuş - Ünye, Korgan - Kumru, Gölköy - Aybastı, Gölköy - Fatsa yollarının perişan durumunun yetkililerce tetkik ettirilerek bu konunun da çözüme bağlanmasını rica ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, Karadeniz'de, özellikle Ordu ilinde halkın birinci derecede geçim kaynağı fındıktır. Bu mahsulde, gerek Devletin müdahale fiyatının düşük olması ve geç ilân edilmesi, gerekse kur farkı uygulaması nedeniyle fındık üreticileri büyük sıkıntı çekmektedirler. Bundan böyle fındık üreticisinin toprak değer bareminin yükseltilmesi, kendilerine avans verilmesi, taban fiyatlarının ilk fırsatta ilân edilerek üreticinin tefecinin elinden kurtarılması ve uygulanacak kur farkının - ki 1973 mahsulüne uygulanması bir zaruret halindedir - çok kısa zamanda bir karara bağlanarak Orduluların yüzünün güldürülmesini Hükümetten hassaten istirham ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, son söz olarak çok haklı bir isteğimizi daha dile getirmek istiyorum.

Cumhuriyetin ilânının 50 nci yıldönümünü kutlama Kanununun görüşülmesi sırasında da izah ettiğim gibi, Ordu iline bir eğitim enstitüsü açılması, hem bölgenin ve hem de Türkiyemizin genel ihtiyaçları bakımından zaruridir.

Bilindiği gibi eğitim enstitüleri lise ve ilköğretmen okullarından öğrenci alan bir yüksek öğretim kuruluşudur. Ortaöğretim alanındaki öğretmen açığımız cümlenin malûmudur. Karadeniz'in en önemli ihraç merkezi, Orta - Anadolu'nun denize açılan penceresi, her yıl bir önceki yıla oranla nüfusu süratle artan, genel nüfusunun % 22'si; 132 256 öğrencinin okullara devam ettiği, hudutları içerisinde 44 öğretim kurumu bulunan Ordu iline, 50 nci yılda bir Cumhuriyet Eğitim Enstitüsü kurulmasında sayılamayacak kadar fayda vardır. Böylesine bir kuruluş için yersel olanaklar fazlasıyle mevcuttur. Sosyal ve ekonomik yapı, böyle bir kurumun Ordu ili içerisinde kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

İlgililerin dikkatine bu sorunlarımızı arz eder, Sayın Başkanı ve Yüce Heyetinizi saygı ile selâmlarım.

4. — Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, küçük esnafın götürü vergiye tabi tutulması konusunda gündem dışı demeci

BAŞKAN — Küçük esnafın götürü vergiye tabi tutulması konusunda Sayın Hasan Tosyalı. Sayın Tosyalı, sizden de konuşmanızın kısa olmasını rica ediyorum efendim.

HASAN TOSYALI (Kastamonu) — Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım;

Yüksek malûmlarınız olduğu üzere, illerde, ilçelerde, küçük kasaba ve köy pazar yerlerinde bugüne kadar götürü usulde vergiye tabi olan yüzbinlerce vatandaşımız, son çıkan ve tatbikine başlanan 1318 sayılı Emlâk Vergisi Kanunu hükümlerine göre, emlâklerinin miktar ve kıymetlerini bildiren son beyannamelerini vermeleri üzerine tüm küçük esnaf ve bütün şoförler, Maliye Teşkilâtının mal müdürleri, vergi tahakkuk memurlarınca gerçek usulde defter tutmaya ve vergi vermeye 1972 yılının sonunda âni bir kararla mecbur bırakılmışlardır. Bunları ıstıraba sürüklemişlerdir, malî işkenceye sürüklemişlerdir.

Muhterem arkadaşlarım, bu duruma göre, 15 liradan fazla dükkân kirası veren bir ayakkabı boyacısı, bir tenekeci, kunduracı, terzi, berber, bakkal, merkep semercisi, sebzeci, şoförler ve hattâ küçük kasaba ve köy pazar yerlerinde haftada bir kurulan pazar günlerinde dükkân açan veya açıkta bâzı şeyler satan bir manav veya her hangi bir iş sahibi dahi 1972 yılı için, bugüne kadarki götürü vergi usu-

lünden çıkarılarak gerçek usulde vergi mükellefi olmaya, defter tutmaya zorlanmaktadır ve mecbur edilmektedir. İl, ilçe, küçük kasaba ve köylerdeki, çoğu okuma yazma dahi bilmeyen, halen çok sıkıntılı bir hayat içinde bulunan küçük esnafın ve şoförlerin, kazançlarının bir kısmını veya fazlasını, Devlete vergi olarak verecekleri yere, il ve ilçelerde defter tutma ticareti ile iştigal edenlere vermek mecburiyetinde bırakılmaları, samimî olarak söyleyelim arkadaşlar, içinden çıkılmaz bir zorluk, vergi mükellefine bir işkence yaratmıştır.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, bugüne kadar götürü vergiye tâbi küçük esnafın ve şoförlerin, yeni yürürlüğe giren Emlâk Kanunu sebebiyle verdikleri emlâk miktar ve kıymetlerini bildirir beyannameler sebebiyle 1972 malî yılı vergi yılı bitmesine rağmen, geçmiş malî yıl içinde götürü vergiye tâbi olduğunu bilen vatandaşın ve ona göre bugüne kadar yılı içinde hiç defter tutmamış olan küçük esnafın yıl sonunda birden bire, Emlâk Kanununun tatbikatından dolayı, âni olarak, «sen götürü usulden çıkacaksın, gerçek usulde defter tutmaya mecbur olacaksın» durumu ile karşı karşıya bırakılması, bu ilçelerde bu durumu önlemek için, vergisini Devlete verecek olan vatandaşı 500 lira verip, ilçelerde defter tutucu arzuhalcilere defter tutturmak zorunda bırakmıştır. Bu defteri tutmayanlara da bin lira usul cezası verilecekmiş.

Muhterem arkadaşlarım, 60 lira vergi için 500 liraya defter tutturmanın, bunu tutturamayınca da bin lira usul cezası almanın vatandaşa karşı ne yapmak demek olduğunu Yüce Meclisinin takdirine ve Hükümetin insafına bırakıyorum. Bu usulün güçlüklerini, Maliye Bütçesinin müzakeresi esnasında Bütçe Plân Karma Komisyonunda yaptığım bir konuşma ile Sayın Maliye Bakanına ve orada bulunan Gelirler Genel Müdürüne izah ederek düzeltilmesini rica etmiştim. Sayın Maliye Bakanı da şaşırdı, yüzbinlerce vatandaşı yıl sonunda âni olarak böyle bir ıstıraba sürüklemenin doğru olmadığını beyan buyurdular ve yanlarındaki Gelirler Genel Müdürü Sayın İsmail Beye, bunun düzeltilmesi için talimat gönderilmesini söylediler. Ve fakat muhterem arkadaşlarım, yüzbinleri ıstıraba gark eden böyle âni kararları siz arkadaşlarım Yüce Meclise bildirmeden de edemedim. Hükümetten tekrar rica ediyorum Yüce Meclis huzurunda, bu bir ıstıraptır. Vergi mükellefine karşı şefkatli, öğretici, yol gösterici olmak lâzımdır. Maliye Vekâletinin müşterisi vergi mükellefidir. İnsan kendi müşterisine eza cefa yapar mı?

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Tosyalı.

HASAN TOSYALI (Devamla) — Binaenaleyh, Hükümetten rica ediyorum; acele tâmim göndererek bu usulü, bu haksız ve kanunsuz tatbikatı önlesinler, 1972 yılı dâhil, daha sonrası için küçük esnaf ve şoförlerden gerçek usulde değil, götürü usulde, pratik vergi almaya yönelsinler. Hepinize teşekkür ederim, saygılar sunarım.

MUSA DOĞAN (Kars) — Hükümet yok ki, sigara kâğıdının arkasına... Hükümet yok ki..

BAŞKAN — Sayın Tosyalı, aslında siz bu konuyu Hükümete intikal ettirmişsiniz, Sayın Hükümet...

Efendim rica ediyorum, beyefendi. Meclisteyiz bulunuyoruz efendim.

Sayın Tosyalı bunu Hükümete intikal ettirmişsiniz ve ilgili Bakan da meselenin üzerine eğilmiş bulunduğuna göre bunu gündem dışı konuşma konusu yapmamalı idiniz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Ama onu radyo söylemez, bunu söyler.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum. Teşekkür ederim, buyurun efendim.

5. — Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner'in 23 Ocak 1973 günkü Birleşimde İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay'ın yaptığı gündem dışı demecine cevabı.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Burhanettin Asutay'ın yaptığı gündem dışı konuşmaya cevap vermek üzere Sayın Çalışma Bakanı Ali Rıza Uzuner, buyurunuz efendim.

ÇALIŞMA BAKANI ALİ RIZA UZUNER (Trabzon) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Yüce Meclisin 23 Ocak 1973 günü yaptığı Birleşimde İzmir Milletvekili Sayın Burhanettin Asutay arkadaşımızın sakatların işe yerleştirilmeleri sorunlarıyle, geçirmekte olduğumuz nazik dönem içinde grev ve lokavt uygulamaları hakkında ileri sürdükleri görüş ve düşüncele-

rin, Bakanlığımı ilgilendiren bölümleri üzerinde kısaca bilgi arz etmeme Yüksek Heyetinizin izinini istirham ediyorum.

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, yurdumuzun son yıllara değin süregelen geleneksel sosyo - ekonomik yapısı, kalıtım veya ana ve çocuğun yanlış beslenmesi ve iyi bakılmaması sonucu doğuştan, hijyen ve sağlık koruma bozuklukları nedeniyle doğumda ve doğum sonrasında, öte yandan, örneğin dinamitle balık avlama gibi illegal uğraşmalar sonunda ayrıca iş kazaları ve meslek hastalıkları dolayısıyle zihin ve beden güçlerini, kendisine bir iş aramak, bulmak ve çalışmak olanağı veremeyecek ölçülerde yitiren ve kendilerine sakat dediğimiz kimselerin, genel nüfus sayısı içindeki oranını artırmıştır. 1965 yılı genel nüfus sayımından sonra alınan sonuçlara göre, yurdumuzda çeşitli nedenlere bağlı 380 985 sakat yurttaş yaşamaktadır.

Sayın milletvekilleri, İkinci Dünya Savaşından yüksek oranda sakat insanla çıkmış olan ülkeler; sakat kimselerin kendilerine uygun işlerde sağlamlar kadar verimli olduklarını tecrübe ile saptamışlardır. Özellikle Batılı ülkelerde aktif işgücünü bir ekonomik gelişme aracı olarak kullanma ilkesi, faal nüfusun her ferdinden ve özel grup içinde yeralan her sakatın işgücünden yararlanmayı politika haline getirmiştir. Bu amaçla, sakatların istihdamı için özel kanunlar çıkarılmıştır. Örneğin Federal Almanya'da, ağır sakatların istihdamı özel bir kanunla düzenlenmiştir.

Değerli arkadaşlarım, yurdumuzda sakatların kamu ve özel işyerlerinde işyeri büyüklüklerine oranla belli sayılarda çalıştırılmaları ilkin, 931 sayılı İş Kanununun 25 nci maddesiyle işverenler için bir zorunluluk olarak hükme bağlanmıştır. Uygulanması ise bir tüzüğe atfolunmuştur. Söz konusu tüzük tasarısı esaslı hazırlıklardan sonra düzenlenip Danıştaya sunulmuştur. Ancak, 931 sayılı İş Kanununun yerini alan 1475 sayılı yasanın yürürlüğe konmasıyle Danıştay Başkanlığı, incelediği bu tüzüğü Bakanlığıma iade etmiştir. 1475 sayılı Kanunun sakat ve eski hükümlülerle ilgili, yine 25 nci maddesi farklı hükümler getirmemiş, ancak tüzük çıkarılmasının uzun zamana bağlı olması esasından hareketle 25 nci madde uygulamasının bir yönetmelikle düzenlenmesini öngörmüştür. Söz konusu yönetmelik hazırlanmış, 21 Ocak 1972 günü Resmî Gazetede de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin ihtiyaca cevap vermediğini eksik hükümler saptadığını Bakanlık görevine başladığım bu ilk günlerde saptadım. Çünkü yönetmelik, mesleğe yöneltme, meslekî rehabilitasyon ve işe alıştırma tedbirlerini öngörmüyordu. Bu hükümleri yönetmeliğe koyabilmek için, ilkin İş ve İşçi Bulma Kurumunda bir mesleğe yöneltme şube müdürlüğü kurdurmak yoluna gittik. Öncelikle Ankara'da bir psiko - teknik lâboratuvarı kurmak için, proje hazırlıklarına başlandı.

Ayrıca; yurt gerçeklerine dayanan araştırmalardan yoksun, tedvin edilmiş olan İş Kanununun 25 nci maddesinin, sakatların işte, işe yerleştirilmesini sağlayacak yeterlikte olmadığı anlaşıldı. Bu soruna bir çözüm bulabilmek için 7 Temmuz 1972 günkü sakat ve eski hükümlülerle ilgili Danışma Kurulu topladım. Bu toplantıda özellikle yönetmeliğin başta kamu sektörü olmak üzere özel sektör tarafından benimsenmediği ve vazedilen hükümlerinin uygulanmadığı esas alınarak, buna nasıl bir çözüm bulabiliriz görüşü tartışıldı, çok değerli uzmanların katıldığı bu görüşme sonunda soruna çare bulmak hususundaki tedbirler tadat edilmiş oldu.

Sakatların ve eski hükümlülerin çalıştırılması için bir özel kanun çıkarılması ve yürürlükteki yönetmeliğin de ıslahı gerektiği özellikle ve ittifakla saptandı.

Sayın Milletvekili, özetlemek gerekirse; sakatların işe yerleştirilmelerini tıkayan başlıca nedenler, mevzuat yetersizliğine işverenlerimizin, sakatların çalıştırılması hakkında yeterli tecrübeleri olmamasından doğan çekingenliklerine, meslekî rehabitilasyon tesislerinin yokluğuna bağlanabilir. Bu durumda, yönetmeliğin uygulandığı 11 ay içinde ancak 2 463 sakat yurttaşımız işe yerleştirilebilmiştir. Yüzde 50'den çok beden, ya da zihin gücünden yoksun oldukları sağlık kurulu raporu ile saptanarak kurumca tescil edilenlerin sayısı ise, Kasım 1972 sonuna göre 11 243'tür. Bu süre içinde sakatlar için sağlanan işlerde 5 707 açık iş kalmış olup, bu boş yerlere de sakat yerleştirilmesine çaba harcanmaktadır. Bu durumda, sıra bekleyen 5 536 sa-

kat bulunmaktadır. Yönetmeliğe göre, İş ve İşçi Bulma Kurumuna başvuranları kasdediyorum. Başvurmamış vatandaşlarımızın da bulunduğu açıktır.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun saptıyabildiğine göre, işyerlerimizin kanun hükmüne göre sakat çalıştırma kapasitesinin tablosu budur. Fakat bu sayıları ihtiyatla karşılamak gerektiği kanısındayım. Az evvel buna işaret etmiş bulunuyorum. İstatistiklerimiz bunu teyideder mahiyettedir. Gerçek durumu yansıtacak bir envanter çalışılmasına girişilmesi için, ilgili kuruluşa direktif verdim, ayrıca İstatistik Genel Müdürlüğünün bundan böyle yapacağı istatistiklerde sakatlar konusunun daha tutarlı ve bunların gerçek envanterini ortaya koyabilecek bir şekilde geliştirilmesini istedim.

Sayın Milletvekilleri, bir yandan sakat istihdamını kolaylaştıracak mevzuat çalışmaları yapılırken, öte yandan kendilerine istihdam olanağı bulamayan talihsiz sakat yurttaşlarımızı, Batı ülkelerindeki örneklere göre, özel işyerlerinde çalıştırmayı da olumlu bir tedbir olarak görmekteyiz. Bakanlığımın uzmanlarından değerli mesai arkadaşlarımın girişimi ile, bu amaçla ticarî ve sınaî nitelikte, özel işyerlerinin açılmasını ve işletilmesini sağlayacak temel bir kuruluşu gerçekleştirmek maksadıyle bir dernek kurulmuş için teşebbüse geçilmiştir. Düşünülen bu derneğin anatüzük tasarısı tasvip ve himayeleri için Sayın Devlet ve Hükümet Başkanlarımıza da sunulmuştur. Ayrıca resmî ve özel kuruluşlara da hazırlamış olduğumuz taslağın incelenmesi imkânı sağlanmıştır. Dernek kurulup, mülk edindikten sonra vakfa dönüştürülecektir. Sayın Parlâmenterlerimizin de yüksek himayelerine çok muhtacolan bu teşebbüsün çok hayırlı sonuçlar vereceğine inanıyorum. Gerçekten bu sosyal ve kanayan bir yaramızdır. Buna milletçe, Devletçe eğilmemiz gerekmektedir. Bugünkü mevzuat ve imkânlarla bu büyük davanın üstesinden gelmek imkânına sahibolmadığımızı burada açıkca itiraf etmekteyim.

Aziz Milletvekilleri, sakatların istihdamı tecrübemiz, 11 aylık kısa süre içinde başlangıç dönemindedir. İşverenlerimizin sakatların verimliliğini tecrübe ile anladıktan sonra kanun zoruna bile gerek kalmayacağına yürekten inanıyorum. Çünkü Türk Ulusu ,sosyal anlayışı ve yeteneği olan büyük bir ulustur. Tarih boyunca kurduğu, birçokları batıya örnek olmuş sosyal kurumlar bu görüşümüzü açıkça kanıtlamaktadır.

Çok sayın milletvekilleri, şimdi müsaade buyrulursa Sayın Asutay arkadaşımızın grev ve lokavtlarla ilgili eleştirilerine değinmek istiyorum. Bilindiği gibi, grev ve lokavt birbirini kontrol altında tutan kanunî haklardır. Bu hakların kullanılması demokratik, sistemin işleyişini normalleştirmektedir. Şu kadar ki, bu kanunî hakların ekonomik ve sosyal yaşantıya zarar verecek, kamu yararını bozacak biçimlerde kullanılmaması gereklidir. Bakanlığım bu yönden gerekli uyarmaları yapmaktadır. Grev ve lokavtların 1969'dan bu yana gösterdiği eğilim tablosu şöyledir. Hattâ 68 yılını da alırsak grevler yıllar itibarıyle şöyle bir seyir arz etmektedir:

1968'de 54 işyerinde grev olmuştur, fiilen uygulanan grevleri tadadediyorum.

1969'da 96 işyerinde,

1970'te 112 işyerinde,

1971'de 70 işyerinde,

1972'de 15 işyerinde, fiilen uygulanmıştır.

Lokavtlar ise; 1968'de 71, 1969'da 1, 1970'te 4, 1971'de 1 ve 1972'de de 120. Ancak bu 120'nin 74'ü son zamanlarda basında izlediğiniz gibi deri sanayii iş kolundadır. Yalnız bu dört senelik kısmı değerlendirirsek, 4 sene süre içinde 331 grev olmuştur. Yine aynı süre içinde Lokavt toplamı ise 146'dır.

EGO - TES - İş Sendikası ile EGO Genel Müdürlüğü arasında elektrik ve su işyerlerini kapsayan toplu iş sözleşmesi sorununa gelince :

Söz konusu toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine, grev yasaklarına giren bu işyerlerinde toplu iş sözleşmesinin uyuşulmayan maddeleri Yüksek Hakem Kuruluna gelmiş ve bu kurulca zorunlu tahkim sistemi ile sonuca bağlanmıştır. Böylece kesinleşen toplu iş sözleşmesinin geçici maddesi, birikmiş ücret farklarının 31 . 12 . 1972 tarihine kadar ödeneceğini hükme bağlamıştır. Aynı madde, bu tarihe değin ödenme yapılmadığı takdirde kanun hükümlerinin uygulanacağına dair hükmü de saptanmış bulunmaktadır. Buna göre sendika, birikmiş farkların ödenmesini yargı yoluna başvurarak sağlayabilirdi. Bana verilen bilgiye göre adı geçen sendikala-

rın dokuz aylık alacakları vardır. EGO Genel Müdürlüğü, malî olanaksızlığı nedeniyle bunun dört aylığını ödemek istemiş; fakat kabul edilmemiştir. İki tarafca yapılan son toplantıda 29 Şubat 1973 tarihine değin dokuz aylık ödemelerin yapılması üzerinde taarflar anlaşmışlardır. Özel olarak aldığım bilgi bu mahiyettedir.

Değerli milletvekilleri;

Hükümetimizin amacı, çalışma barışını sağlamak, iş verimliliğini arttırmak, böylece kalkınma plânımızın öngördüğü büyüme hızını gerçekleştirmektir.

Bakanlığım bu konuda kanun çerçevesinde kendisine düşen görevleri yapmaya gayret sarf etmektedir.

Deri sanayi iş kolundaki 74 işyerinde alınan lokavt kararı hakkında da gerekli uyarmalar yapılmıştır. Ayrıca durum, resmî bir yazı ile Sayın Başbakana da zamanında tedbir alınsın diye sunulmuş bulunmaktadır. Yüksek malûmunuz olduğu üzere Bakanlığım grev ve lokavt konusunda işçi ve işveren arasında tarafsız bir tutumla görev yapmaktadır, bu yasal bir davranıştır. Sayın Başbakanımız bu sorunun çözülmesi bakımından benim de şahidolduğum, tanık olduğum birkaç teşebbüsüte bulunmuş; İstanbul'da yetkilileri bu problemin halli için uyarmış bulunmaktadır. Gerçekten üzüntü veren bu lokavt durumunun çok kısa bir zamanda sonuçlanması temennisini burada belirtir iken, ilgililerle yaptığım son görüşmelerde bu sorunun da çok kısa bir zamanda sonuçlanacağını, hattâ bir rivayete göre de sonuçlandığını öğrenmiş bulunmaktayım. Elbetteki bunun uzamasından ıstırap duyarız.

Değerli milletvekilleri;

Sayın Asutay arkadaşımızın Kıbrıs'lı işçiler hakkındaki eleştirilerine gelince;

Kendileri; Kıbrıs Cumhuriyeti Vatandaşları sendikalara üye olamıyor ve toplu sözleşme hakkının dışında kalıyorlar demektedirler. Hemen arz edeyim ki, yürürlükteki kanunlarımıza göre Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olmayanlar, Türk sendikalarının yönetim, denetim ve onur kurallarıyle öbür işlerinde görev alamazlar, yani idareci olamazlar. Fakat, bu gibilerin Türkiye'de oturma ve çalışma izni almaları halinde istedikleri bir sendikaya üye olmalarında engel bir hüküm yoktur. Bu, milletlerarası sözleşmenin gereğidir. Nitekim, yabancı memleketlerde çalışan işçilerimiz de orada çalışma ve ikamet müsaadesi aldıktan sonra bir sendikaya üye olmaktadırlar. Bu yönden bir paralellik mevcuttur; esasen, Sayın Asutay arkadaşımızın burada belirttiği konuda şimdiye kadar Bakanlığıma bir başvurma hali de olmamıştır. Şunu kesin olarak tekrar ifade edeyim ki, Kıbrıs'lı soydaşlarımız, Türkiye'de çalışma müsaadesi istihsal ettikten sonra diledikleri sendikaya üye olabilirler. Ancak, yönetim ve denetim kurullarında, diğer kurullarda görev alabilmek için Türk Vatandaşı olmak gerekmektedir.

Sayın milletvekilleri;

Değerli arkadaşımız Asutay'ın, sıkıyönetim komutanlıklarının grev - lokavt durumlarıyle ilgili tutumu hakkındaki eleştirisine de cevap vermek istiyorum. Bu cevaba kanunî bir mesnet olması bakımından; 15 . 7 . 1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 20 nci maddesinin 13 ncü paragrafını Yüce Meclise aynen arz etmek isterim.

13 ncü fıkra şöyledir :

«Sıkıyönetimin uygulandığı bölgelerde, sıkıyönetim komutanlığı, grev ve lokavt yetkilerinin kullanılmasını süreli veya süresiz olarak askıda bırakabilir veya izne bağlayabilir.»

Sıkıyönetim komutanlıklarınca yapılan uygulama, 1963 tarihli 275 sayılı Yasanın kendilerine verdiği ve bunun dışında sıkıyönetim idaresinin gereği ile uygulamaya intikal etmektedir.

Bize aksi bir şikâyet olmamakla beraber tespit ettiğimiz kadarıyle, sıkıyönetim komutanlıkları grev ve lokavt müesseselerine ayrı açıdan bakmamaktadırlar. Aynı nedenler karşısında grev ve lokavtların hiçbir ayrıma ve ayrıcalığa bağlı tutulmadan ertelenebileceği tabiîdir, az evvel okuduğum yasanın gereği olarak.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; mâruzatımı dinlemek lütfunda bulunduğunuz için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

6. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin'in, Maliye Komisyonundan istifasına dair önergesi.

BAŞKAN — Komisyonlardan istifaya mütedair Başkanlığın sonuşu vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Seçilmiş bulunduğum Maliye Komisyonundan istifa ettiğimi arz ederim.

Saygılarımla.

Aydın
İsmet Sezgin

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

7. — Aydın Milletvekili Mustafa Kemal Yılmaz'ın, Millî Eğitim Komisyonu üyeliğinden istifa ettiğine dair önergesi.

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Millî Eğitim Komisyonunda görüşülmekte olan Eğitim temel kanun tasarısına verilen değişik muhtevayı, Cumhuriyetin temel ilkeleriyle çatışır nitelikte gördüğümden, bu gelişmeye sebebolan zihniyeti ve getirdiği tasarıyı savunmayan Hükümeti protesto için üyesi bulunduğum bu Komisyondan istifa ediyorum.

Gereğinin yapılmasını saygı ile rica ederim.

Aydın
Mustafa Kemal Yılmaz

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim. Gündeme geçiyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden ve 9 arkadaşının ve Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/717, 2/461, 2/470, 2/539) (S. Sayısı : 781) (1)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım gündemimiz gereğince 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda bâzı değişiklikleri ve bâzı ilâveleri öngören tasarı üzerindeki müzakerelerimize kaldığımız yerden devam ediyoruz.

İlgili Komisyon ve ilgili Hükümet üyesi yerlerini almışlardır.

Daha önceki birleşimde tasarının tümü üzerindeki müzakereler tamamlanmış idi.

Şimdi, tasarının maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Sayın Başkan, açık oylamalar yapıldı mı?

BAŞKAN — Gündemimizde yok efendim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Gündemde, «İkinci defa oya konulacak işler» var da...

BAŞKAN — O genel gündem efendim. Biliyorsunuz, genel gündemin dışında Başkanlık Divanının ve partilerarası yöneticilerin yaptıkları anlaşmalar gereğince gündem uygulanıyor, gruplara da bundan malûmat veriliyor Sayın İhsan Ataöv.

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında Kanun

Madde 1. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8, 9, 176, 288, 289, 290, 409, 427, 438, 440 ve 507 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

BAŞKAN — Sekizinci maddeyi okutuyorum :

Madde 8. — Sulh mahkemesi,

I - İflâs davaları ile vakfa ilişkin davalar ayrık olmak üzere, mamelek hukukundan doğan, değer veya miktarı beş bin lirayı geçmeyen davaları,

II - Dava konusu olan şeyin değerine bakılmaksızın :

1. İcra ve İflâs Kanununun 10 ncu babında yer alan 269 ve 272 nci ve sonraki maddeleri hükümleri ayrık olmak üzere, kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, akdin feshi yahut tespit davaları, bu davalarla birlikte açılmış kira alacağı ve tazminat davaları ve bunlara karşılık olarak açılan davaları,

2. Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaştırılmasına ve şuyuun giderilmesine ait davaları,

3. — Taşınır ve taşınmaz mallarda yalnız zilyedliğin korunması ile ilgili davaları,

4. Boşanma veya ayrılık davası açılmamış ise, Türk Kanunu Medenisinin 161, 162 nci mad-

(1) 781 S. Sayılı basma yazı 42 nci Birleşim tutanağının sonuna eklidir.

delerinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması isteklerini,

5. Türk Kanunu Medenisinin 163 ncü maddesinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması isteklerini, 315 nci maddesine dayanan istekleri, aynı kanunun 95, 159, 173, 261, 271, 311 ilâ 314 ncü maddeleri ile Borçlar Kanununun 91, 92 nci maddelerinde mahkeme veya hâkime verilen işleri,

6. — Evlenmeye ve evlât edinmeye izin verilmesi isteklerini,

7. Mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali davalarını,

III - Bu ve diğer kanunların sulh mahkemesi veya hâkimlerini görevlendirdiği dava ve işleri,

Görür.

BAŞKAN — Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Seydibeyoğlu.

Buyurun efendim.

C. H. P. GRUBU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan), değerli arkadaşlarım;

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde de ifade ettiğimiz üzere, getirilen tasarı ihtiyaçları tam mânasıyle karşılamamakla beraber, bâzı olumlu hükümlerde getirmiş olduğunu ifade etmiştik. Bu maddelerden birisi de, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 nci maddesidir.

Ancak, bu maddede getirilen olumlu yönlerle birlikte, kanaatımızca bâzı lüzumsuz, tekrar mahiyetinde olan bentlerin de maddede yer aldığını ve bâzı noksanlıkların bulunduğunu ifade etmekle söze başlayacağım.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi bu tahlilimi ifade edebilmek için de, tasarı metnini bent bent okuyarak olumlu ve olumsuz yönleri belirtmeye çalışacağım.

Şimdi 8 nci maddenin 1 nci bendinde : «İflâs davaları ile vakfa ilişkin davalar ayrık olmak üzere, mamelek hukukundan doğan, değer ve miktarı beş bin lirayı geçmeyen davaları,» denmektedir. Sulh mahkemelerinin birinci görevi bu.

Şimdi eski metinde, birde tesise ilişkin davalar da mevcut idi. Eski metni okuyorum : «Tesis ve iflâs davaları hariç olmak üzere, değer ve miktarı bin lirayı geçmeyen davalar, menkul ve gayrimenkul ayın davaları» deniliyordu.

Şimdi, yeni metinde sadece vakıf davaları tâbiri kullanılmış. Vakıfla tesis gayeleri aynı olsa bile, tabi olduğu mevzuat bakımından ayrı ayrı şeylerdir. Bu itibarla, biz, metnin bu bendinde yine tesis tâbirinin muhafaza edilmesinin faydalı olacağı inancındayız. Bu hususta bir öneri vereceğim. Konuşmamın sonunda Başkanlığa takdim edeceğim ve madde metninin şu şekilde olmasında fayda olacağı kanaatimi ifade etmek istiyorum.

«İflas davaları ile, tesis veya vakfa ilikşin davalar ayrık olmak üzere...»

Bir de, dava tarihindeki değer ve miktarı beş bin lirayı geçmeyen alacak ve taşınır taşınmaz mal davaları, demek suretiyle, bu bendin tedvin edilmesinin daha uygun olacağı kanısındayım. Burada dava tarihindeki tâbirini koymaktan maksadımız ise, birçok hakemelerde, meselâ yapılan keşifte çok zaman unutulmaktadır ehlivukuftan sorulması. Ehlivukufa değer soruluyor. Ehlivukuf keşif tarihindeki değeri ifade ediyor, ama dava tarihindeki değer unutuluyor. Bir nakîsa oluyor ve tekrar keşif yapmak gibi vatandaşa külfet tahmil eden bir durum meydana gelmiş oluyor.

Bu itibarla, burada dava tarihindeki değer denmesinde büyük faydalar olacağı kanısındayız.

Bu fıkrada getirilen olumlu hüküm, eski usul mahkemesinin değer ve kıymet yönünden bin lira olan hükmün, bugünkü para değeri yönünden beş bin lira olarak kabul edilmiş olması hakikaten olumlu bir hükümdür ve asliye mahkemelerindeki davalarda bir kolaylık sağlamış olacaktır.

Bir hususa daha değinmek istiyorum, mamelek hukukundan doğan davalar, denilmiş burada. Eski metinde, menkul ve gayrimenkul değer ve miktarı beşbin lirayı geçmeyen alacak, menkul ve gayrimenkul ayın davaları denmişken, mamelek hukukundan doğan davalar denmektedir. Mamelek hukuku yedince, gerçi bunları ifade eder bir durum vardır, ama tam mânasiyle alacak, menkul ve gayrimenkulü kapsar durumda değildir. Mamelekin içinde başka şeyler de vardır.

Binaenaleyh, mamelek hukuku tâbirinin de yerinde olmayacağı düşüncesindeyiz. Biz bu-

nun da, değer ve miktarı beş bin lirayı geçmeyen alacak ve taşınır, taşınmaz mal davaları, olarak kabulünün ve bu şekilde tedvininin daha uygun olacağı düşüncesindeyiz.

İkinci bendi ifade edeceğim.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimi uzatıyorsam, bu, tatbikatçıların hakikaten üzerinde çok durdukları, Temyiz Mahkemesinin üzerinde çok durduğu bir kanun olması yüzündendir. En ufak usul hatalarından davalar bazen sürüncemede kalmakta, bazen uzamaktadır. Onun için, detaya giren tahlilde bulunmamı mâzur göreceğiniz kanısındayım.

İkinci bentte : «Dava konusu olan şeyin değerine bakılmaksızın» denilmekte ve birinci paragrafında, «İcra ve İflâs Kanununun 10 ncu babında yer alan 269 ve 272 nci ve sonraki maddeleri hükümleri ayrık olmak, üzere kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, akdin feshi yahut tespit davaları, bu davalarla birlikte açılmış kira alacağı ve tazminat davaları ve bunlara karşılık olarak açılan davaları,» denilmektedir. Bu paragraflar da olumlu hükümleri ihtiva ediyor.

Yalnız bendeniz burada bir noksanlığın olduğu kanısındayım. Tereddüte ve şüpheye yer verebilir. Burada ikinci satırdaki «tespit» kelimesinden önce, «Kira tespit davaları» denmek lâzım. Çünkü burada kasdedilen dava kira tespit davasıdır. Bu şekilde tasrih edilmesinde de fayda olacağı kanısındayım. Bu hususta da bir önerge takdim edeceğim.

İkinci bendin iki numaralı paragrafında, «Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaştırılmasına ve şüyuun giderilmesine ait davaları,» denilmekte.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, taksim ve izalei şüyu davaları esasen sulh mahkemelerinin görmekte olduğu davalardır. Bunlar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 562 ve 569 ncu maddelerinde esasen sarih hüküm mevcuttur. Ben 562 nci maddeyi okuyorum, «Taksime müteallik bilcümle muameleler sulh hâkimi huzurunda ifa olunur.» deniyor ve devamı da var...

Yine 569 ncu maddede, «İki taraf izale-i şuyu için, gerek hattızatında satış lâzım gelip gelmediğinin ve gerek bunun şeklinde ihtilâf ederlerse dava sulh hâkimi huzurunda ikame olunur.» denilmekte.

Binaenaleyh, burada bunun tekrarı kanun tekniği bakımından lüzumsuz bir tekrar mahiyetinde gibi görülmektedir, ama yeknazarda baktığı zaman hâkim nelere bakacağını bilmesi lâzım geliyor dersek, maddeyi bunun için getirdiysek, bir hâkimin elindeki tatbik ettiği kanunda bu yetkiyi bilmediğini kabul etmek mümkün değildir. Bu itibarla bu bendin ilâvesi lüzumsuz bir tekrar mahiyetindedir kanısındayım.

«3. Taşınır ve taşınmaz mallarda yalnız zilyedliğin korunması ile ilgili davaları,»

Haklı ve doğru bir husustur, yüzde yüz iştirak ediyoruz.

«4. Boşanma veya ayrılık davası açılmamış ise, Türk Kanunu Medenisinin 161 ve 162 nci maddelerinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması istekleri,»

Değerli arkadaşlarım, boşanma davası açılmamış ise buna yine sulh mahkemesinin bakacağı hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 500 ncü maddesinde açık ve sarih hüküm mevcuttur. Okuyorum 500 ncü maddeyi :

«Madde 500. — Evlilik birliğinin sıyaneti için Kanunu Medenide mevzuubahsolan tedbirler iki taraftan birinin talebi üzerine diğeri celbedildikten sonra sulh hâkimi tarafından ittihaz olunur.»

Ee, burada 161 ve 162 nci maddeleri nedir Medenî Kanunun? Evlilik birliğini koruma tedbirleridir.

Binaenaleyh, buradaki fıkra da bence lüzumsuz bir tekrardan ibarettir.

5 nci fıkrada da bendeniz bâzı noksanlıkların olduğunu ve daha bâzı şeylerin sulh hâkimlerine verilmesini öneriyorum. Metni okuyorum :

«5. — Türk Kanunu Medenisinin 163 ncü maddesinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması isteklerini,»

Bu her iki hüküm de doğru ve yerinde.

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, takdir yine zatıâlinize aidolmak üzere katıldığınız hususlara dair metinleri okumaktan sarfınazar ederseniz zaman tasarrufu olur efendim. Buyurun.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Devamla) — Hay hay efendim.

«... 315 nci maddesine dayanan istekleri,»

Şimdi burada «315 ve müteakıp maddelerde» denmesinde fayda olacağı kanısındayım. 315

nci maddeden başka bu nafakanın diğer hükümleri müteakip maddelerinde, 316 ncı maddesinde mevcuttur.

Yine burada «... aynı kanunun 95, 159, 173, 261, 271,...» deniyor. 271'den sonra 272 nci maddenin de sulh hâkimlerinin görevleri dahiline alınmasının faydalı olacağı mütalâasındayım.

Medenî Kanunun bu 271 ve 272 nci maddeleri şunlardır :

Metne dahil edilen 271 nci madde; «çocuk ile baba veya ana arasında veyahut ana ve babanın nef'ine olarak çocuk ile üçüncü şahıs arasında yapılacak herhangi bir tasarrufta çocuk, borç iltizam etmiş olursa hususî bir vasinin iştiraki ve hâkimin tasdiki lâzımdır» deniyor. Bu doğrudur, buraya alınmasında fayda vardır. Ama bunun altında hemen 272 nci madde :

«Ana ve baba vazifelerini ifa etmedikleri takdirde hâkim çocuğun himayesi için muktazî tedbirleri ittihaz ile mükelleftir.»

Bu maddenin de sulh hâkiminin görevi içine alınmasında fayda vardır.

Keza, 273 ncü madde çocuğun bedenî ve fikrî tekâmülü bakımından hâkimin neler yapabileceğini gösteriyor; bunun dahi sulh hâkiminin yetkisi içine alınmasında fayda vardır. Bu hususta da bir önerge takdim ediyorum.

Evlenmeye izin yanında evlât edinmeye izinin verilmesi de muvafık bir haldir. Bu itibarla mirasçılık belgesi verilmesini de olumlu karşılıyoruz. Diğer önerilerimizin de kabulü suretiyle, maddenin daha açık ve sarih bir hale geleceği kanaatini taşıyoruz.

Bu maddenin bu öneriler dahilinde kabulüne Yüce Meclisçe iltifat buyurulmasını istirham eder, C. H. P. adına saygılarımı sunarım.

Önerilerimi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Madde üzerinde başkaca söz isteyen sayın üye?.. Yok.

Madde üzerinde değişiklik önergeleri vardır, okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1086 sayılı Kanunun 8 nci maddesini değiştiren tasarı metninin (11) numaralı bendinin (1) numaralı paragrafının 2 nci satırının sonundaki «tespit» deyiminin «kira tespit» deyimiyle değiştirilerek kabulünü öneririm.

C. H. P. Grubu Sözcüsü
Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 nci maddesini değiştiren metnin,

I numaralı bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabulünü arz ve teklif ederim.

C. H. P. Grubu Sözcüsü
Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

«I. — İflâs davaları ile tesis veya vakfa ilişkin davalar ayrık olmak üzere, dava tarihindeki değer veya miktarı beş bin lirayı geçmeyen alacak ve taşınır, taşınmaz mal davaları,»

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, «tespit» değil, «tesis veya» olacak.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Seydibeyoğlu'na ait şimdi okuttuğum ikinci önergedeki «tespit» olarak ifade olunan husus «tesis»'dir, o şekilde tashih ediyorum.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 nci maddesini değiştiren tasarı metninin, (II) numaralı bendinin (5) numaralı paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabulünü öneririm.

C. H. P. Grubu Sözcüsü
Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

«II/5. — Türk Medenî Kanununun 163 ncü maddesinde yazılı tedbirler ile, bunların değiştirilmesi, kaldırılmasına dair 164 ncü maddeye ilişkin isteklerini, 315 ve müteakip maddelerinde yazılı nafaka isteklerini, aynı kanunun 95, 159, 173, 261, 271, 272, 273, 311 ilâ 314 ncü maddeleri ile Borçlar Kanununun 91, 92 nci maddelerinde mahkeme veya hâkime verilen işleri,»

Sayın Başkanlığa

8 nci maddede «ayrık» olarak geçen kelimelerin «hariç» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Siirt
M. Nebil Oktay

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar sırasıyle okutuyorum efendim.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun 1 nci önergesi tekrar okundu)

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, bu önergeyi geri alıyorum.

BAŞKAN — Geri verilmiştir efendim.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon bu önergeye katılıyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, bu cümlenin baş kısmında «kira ve sözleşmeye dayanan her türlü talhiye, akdin feshi yahut tespit davaları...» dendiğine göre bunun «kira tespiti» olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebepten katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Hükümet katılıyor mu efendim?

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (C. Senatosu Artvin Üyesi) — Aynı sebepten katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet katılmıyor...

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan,

BAŞKAN — Buyurun efendim, maruzat olarak kabul ediyorum.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkanım, «tespit davası» deyince diğer tespit davaları da vardır.

BAŞKAN — Efendim, o malum da Sayın Seydibeyoğlu, Komisyon diyor ki, bu maddenin başındaki ibare «kira» kelimesiyle başladığına göre, bu tespit de kiraya taallük eder diyor, bu itibarla katılmıyoruz diyor. O tespit söylediğiniz umumî tespitlerden ayrıdır diyor. Ben bunu oya koyacağım.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Söz hakkım yok Sayın Başkan. Bir hukuk ihtilâfı içindeyiz. Dikkat buyurunuz, bir mahkemede iki avukat ihtilâfa düşüyoruz. Bunlar bir gerçek. Hâkimlerle ihtilâfa düşüyoruz. Bir arkadaşımız dedi ki; «bu genel tespit davalarını içine alır» Biz hep mahkemelerde bundan birbirimize giriyoruz. Öbür arkadaşımız yalnız kira davaları girer diyor. Bizler mahkemelerde bunlardan birbirimize giriyoruz, ihtilâfa düşüyoruz. Hâkimlerimiz bundan dolayı mahkemelerde karar vermekte tereddüde düşüyorlar. Efendim genel tespit davaları yapmışız, vermişiz mahkemelere. İşte haklı arkadaşımız. Beş dakika içinde biz burada arkadaşlarımızla bile ihtilâfa düşüyoruz.

BAŞKAN — Evet efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Ama çok vazıh beyefendi.

BAŞKAN — Aslında oraya bu tâbirin konmasında bir tekerrürden öteye bir şey olmuyor.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkanım buna lüzum yok. Biz iştirak ederiz ama vuzuha kavuşturalım.

BAŞKAN — Vuzuha kavuşmak bakımından iştirakinizde de mahzur olmadığını da ifade ediyorsunuz.

Efendim komisyon da bu şekilde katılmış oldu, önergeye. Değişiklik önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Efendim oylamayı tekrar yapmak mecburiyetindeyim. Sayın Seydibeyoğlu tarafından verilen Komisyonun ve Hükümetin katılmış oldukları değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Neye kabul etmiyorlar?

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Kendimize değil, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu için çıkarıyoruz bunu. Neden kabul etmiyorsunuz?

KEMAL KAYA (Kars) — Kira tespitinden anlamayan hâkim, hâkim değildir.

BAŞKAN — Diğer önergeye geçiyoruz efendim.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Efendim buna da katılmıyoruz. Çünkü; Medenî Kanunun 315 nci maddesi kimlerin nafaka vereceklerini esas olarak bildiriyor. Diğer maddeler, usulî muameleleri belirtiyor.

Bu itibarla, esasa taallûk eden madde 315 nci maddedir. Diğerlerini dercetmekte bir fayda da yoktur.

BAŞKAN — İzah için, kısa ve öz olması kaydı ile Sayın Seydibeyoğlu, buyurunuz efendim.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

315 nci madde nafaka mükellefiyetini tespit eden bir maddedir. Kimlerin vereceğini tespit eden bir maddedir. Fakat, 316 ncı maddede de muamelet talebinin ne şekilde, hangi tertip sırasında ittihaz edileceğini ve şeyini göstermektedir.

Bu itibarla, 315 nci maddeye bir açıklık getiren, 315 nci maddeyi açıklayan bir maddedir 316 ncı madde. Bunun için «müteakip» denmesinde bir şey yoktur. Yalnız biz buraya, bundan hariç sayın Komisyon o maddeler hakkında bir fikir ve kanaat beyan etmedi. 271'den sonra biz 272'yi ve 273'ün de ithal edilmesini de ifade etmiştik. Faydalı olacağını ifade etmiştik. Bu hususta ne düşünüyorlar, bunu da öğrenmek istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, görüşmeniz tamam mı efendim?

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Efendim Komisyon bu hususta...

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Efendim bu hususta..

BAŞKAN — Efendim rica ederim, böyle bir taraftan siz, bir taraftan komisyon konuşmaz ki. Konuşmanız bitti ise yerinize buyurunuz. Komisyon mütalâasını söyledi.

Efendim, Sayın Seydibeyoğlu'na ait önergeye Komisyon katılmamıştır. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Siirt Milletvekili M. Nebil Oktay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, buna da katılmak mümkün değil. «Ayrık olarak» tabiri müstesnayı ifade etmektedir. Teknisyenler bu kelimenin daha yerinde olduğunu söylüyorlar. Bu itibarla katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Oktay, buyurun efendim. Önergenizi izah bakımından, kısa ve öz olması kaydıyle.

MEHMET NEBİL OKTAY (Siirt) — Değerli arkadaşlarım;

Aslında ben Türkçeleştirmeye muhalif bir arkadaşınız değilim. Hukuk lisanında baştan sonuna kadar herkesin anlayabileceği, hiç değilse hukukçuların anlayabileceği bir lisana ihtiyaç vardır. Ancak, düşününüz ki, önümüzde bir kanun vardır, bu kanunun üç - beş maddesinde «ayrık» tabiri geçer, 100 - 200 maddesinde «hariç» tabiri geçer. Bunun hukuk lisanı ile, ciddiyetle bağdaştırmak mümkün değildir. Üç - beş kelimeyi değiştireceğiz, «ayrık» diyeceğiz, 30 - 40 kelime de «hariç» olacak, 30 - 40 kelime de istisna olacak. Bunun ciddiyetle kabili telif tarafı yoktur. Değiştireceksek baştan sona kadar değiştirelim, yok değiştirmeyeceksek, böyle üç - beş maddede üç - beş kelime değiştirmekle bu işin altından çıkamayız ve hukuk lisanında da bir ciddiyet kalmaz. Eldeki kanunlar da yamalı bohça halini alır. Bu bakımdan ben bu önergeyi verdim; yoksa aslında hukuk lisanında mutlaka bir ıslaha, bir Türkçeleştirmeye ihtiyaç vardır; ancak, istikrarlı olmak şartıyle.

Saygılar sunarım.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, esas değiştirilmek istenen metinde de «Hariç» olarak kullanılmış bulunuyor. Biz Komisyon olarak yeniden durumu tezekkür ettik. Bir mahzur görmüyoruz, önergeye katılıyoruz «Hariç» olarak kullanılabilir. Bu sebeple önergeye katılıyoruz.

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Biçer, bir hususu istirham edeyim: Şimdi bu önergelerin işleme konmasında ikinci defa önerge okunur, Komisyon görüşünü belirtir, Komisyon katılmadığı takdirde önerge sahibine söz hakkı doğar. Başlangıçta önergeye katılmadığınız için Sayın Oktay'a söz hakkı doğdu, bilâhara katıldınız, arada zamanımız israf oldu ve ayrıca ikinci defa söz almanız yeni baştan bir söz hakkının da doğmasına sebebiyet vereceği için bundan sonraki uygulamada daha itinalı olmayı istirham ediyorum.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, bu doğru olmakla beraber, önerge sahibinin izahatı da muknî olursa, körü körüne ısrarda da bir fayda yok. Bu mülâhaza ile önergeye katıldığımızı beyan ettim.

BAŞKAN — Anlıyorum, gayet tabiî..

Efendim, Sayın Oktay'a ait önergeye Komisyon katılmış bulunuyor. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İlk turda okunmamış iki önerge elimizde kalmıştır; onları takdim ediyoruz.

Sayın Başkanlığa

8 nci madde değişikliklerinden II No.lu bentten 2 ve 4 ncü fıkraların metinden çıkarılmasını arz ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

8 nci maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ederim.

Fıkra 8. — 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğan davalar.

Samsun
Yaşar Akal

BAŞKAN — Sayın Akal, «634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğan davalar» ibaresinin fıkra 8'e eklenmesini istiyor.

Diğer önergede de Sayın Seydibeyoğlu şifremen II numaralı bendin 2 ve 4 ncü fıkralarının metinden çıkarılmasını istiyor.

Bu önergeleri işleme koyuyorum.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER ((Sinop) — Sayın Başkan, filhakika Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda bu maddelere benzer maddeler var; ancak, toplu olarak sulh mahkemelerinin vazifesini burada göstermek bakımından bu maddelerin tekrarında zarurct görülmüştür. Kaldı ki, şifromen III numaralı maddede «Bu ve diğer kanunların sulh mahkemesi veya hâkimlerini görevlendirdiği dava ve işleri,» demek suretiyle Sayın Seydibeyoğlu'nun dediklerini de ifade etmektedir. Bu sebeple katılmıyoruz.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, bunu görüşmenizde izah ettiniz. Zaman tasarrufu bakımından söylüyorum. Yoksa izah etmek için hakkınız var.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, evet bu lüzumsuz bir tekrar oluyor; ama mecbur oluyoruz.

Eğer bir sulh hâkiminin vazifelerinin tamamını bir maddede toplamak istiyorsak böyle bir sayfa değil, belki 10 sayfa tutar. Ama, benim metinden çıkarılmasını istediğim fıkralardaki hükümler zaten bu kanunun diğer maddelerinde mevcuttur. Meselâ 500 ncü, 563 ncü ve 569 ncu maddelerde vardır, bunlar burada ikinci defa tekrar edilmektedir. Buna ne lüzum var? Komisyonun önergeme katılmamasının sebebini anlayamadım.

BAŞKAN — Bu izahı mümkün olan bir husus değil efendim. Komisyonun görüşüdür, bu.

Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz. Zaten 634 sayılı Kanunda bu hususta hüküm vardır.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Önergemi izah etmek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Ben de biliyorum; 634 sayılı Kanunun 33 ncü maddesinde «Sulh mahkemeleri» der, «Sulh hâkimi» der; ama takdir edeceğiniz veçhile kat mülkiyetinden doğan davalar özellikle büyük şehirlerde, ilçelerdeki gayrimenkul davalarından da daha fazladır ve bence en önemli davalardan biridir; hacim itibarıyle de, sayı itibarıyle de, hâkime yükleyeceği yük itibarıyle de.

Bu madde tanzim edilirken gayet güzel yapılmış kiradan mütevellit davalar getirilmiş, tasrih edilerek söylenmiş. Bu hususla ilgili kanunların maddelerinde de hangi mahkemenin yetkili olacağı söyleniyor.

Burada belki tekrar gibi oluyor; maddede 3 ncü bentte «Diğer kanunların sulh mahkemesi veya hâkimlerini görevlendirdiği dava ve işleri görür» denmiş. Haklıdırlar, madde güzel tanzim edilmiş. Belki benim teklifim fazla gibi görünür, ama yararlıdır, kesinlik getirir. Bu davaların fazla ve çok önemli olması ve bundan sonra da şehirleşme hızımız nazarı itibare alınırsa, kat mülkiyetiyle ilgili davalar evlenme izni ve sair davalar gibi sayılmamalıdır, bunlar çok büyük önemi haiz davalardır. Buna ilk ba-

kışta bir kesinlik getirmek için bu teklifimin 2 nci bentte 8 nci fıkra olarak ilâvesinde zaruret vardır. Sağa, sola, ileriye, geriye bakmak, araştırmak ihtimalini ortadan kaldırır ve yükü hafifletir. «Tamam, kat mülkiyetiyle ilgili bütün davalar sulh mahkemesinde görülür, 8 nci maddede sarahat vardır» denir. Yoksa, 6344 sayılı Kanunun 33 ncü maddesindeki hâkimin sulh hâkimi olduğunu ben de biliyorum. Burada üçüncü bentteki hükmü de biliyorum; ama ikinci bentte madem ki, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 diye tadat edilmiştir. Bu kat mülkiyetiyle ilgili ihtilâfların ehemmiyeti hasebiyle buradan bir kanun geçirirken buna da bir açıklık getirmek için buraya girmesinde fayda görüyorum. Bu husus günün icabıdır. Takdir Yüce Meclisindir.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Akal'a ait değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Sayın Oktay'a ait önerge kabul ettiğiniz şekliyle 8 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum.

Madde 9. — Her dava, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, açıldığı tarihte davalının Türk Kanunu Medenisi gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde görülür. Davalının ikametgâhı belli değilse, davaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır.

Davalı birden fazla ise, dava bunlardan birinin ikametgâhı mahkemesinde açılır. Şu kadar ki, kanunda dava sebebine göre davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belli edilmiş ise, davaya o mahkemede bakılır. Ancak, davanın, sırf davalılardan birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyle açıldığı belirtiler veya başka delillerle anlaşılırsa mahkeme onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir.

Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı veya eşlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Özdenoğlu buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Önce 9 ncu maddede bir monte hatası var, bunun üzerinde durmak istiyorum, fakat esasa ilişkin olduğu için sayın Komisyonun bir açıklama yapması gerekiyor.

Efendim, aslında 9 ncu madde Kanunda «Salâhiyet» matlabıyle başlar. Kanuna bakacak olursak göreceğiz ki, «İkinci kısım - Salâhiyet» der ve ondan sonra 9 ncu madde gelir. Tadil tasarısı bir çerçeve madde ile başlıyor. Çerçeve madde içerisine değiştirilecek madde metinleri yazılmıştır. Tadil tasarısı çerçeve madde olsa bile, bilindiği üzere, madde matlaplarının madde metninden sıyrılması nedeniyle bu matlapların da yazılması gerekirdi. «Salâhiyet» kelimesi yazılmadığı takdirde, bu değişiklik Yüce Meclislerce kabul edildikten sonra «Salâhiyet» başlığı olmaksızın bir metinle karşı karşıya kalmış olacağız. Bu, her halde büyük bir sakıncadır. O itibarla, «salâhiyet» veya «yetki» kelimesinin metnin içinde gösterilmesinde zorunluk vardır. Sayın Komisyonun bunu mutlaka karşılaması icap ediyor.

Sayın arkadaşlarım, bunu böylece tespit ettikten sonra, tümü üzerinde de arz ettiğim gibi bu tasarı belki tam kapsamlı bir metin değildir ama, reform niteliğinde getirilmiş, yıllarca uygulamada bulunmuş arkadaşlarımızın da katılacağı bir görüş olarak arz ediyorum, çetin tecrübelerin içinde, yıllarca uygulayıcıları güç duruma düşürmüş aksaklıkları gidermek amacıyla getirilmiş bir tasarı olarak da birtakım boşlukları doldurmaktadır.

Şimdi, hafızalarınızı tazelemek isterim; gerçekten, eski metinde salâhiyeti tarif eden madde, «Her dava ikame edildiği tarihte müddeialeyhin Kanunu Medenî mucibince ikametgâhı addolunan mahal mahkemesinde bakılır.» cümlesiyle başlardı.

Şimdi, avukatlıktan ya da hâkimlikten gelmiş olan arkadaşlarımız hatırlayacaklardır; gerçekten haklı vatandaşın, hakkını almak için mahkemeye gitmekten kendisini men edecek kadar kötü uygulanmış olan bir hükümdü. Bilhassa boşanma davalarında; boşanma davaları için özel bir hüküm yoktu. Kocası aleyhine, karısı aleyhine şiddetli geçimsizlikten, ya da öteki nedenlerle dava açacak olan taraf, kadın ise kocasının ikametgâhı mahkemesinde davayı açmak

zorunluğundaydı. İkametgâhı nasıl tespit edeceğiz? Türk Kanunu Medenîsi ikametgâhı «Bir şahsın yerleşmek kastıyle oturduğu mahaldir» diye tarif etmiştir. Temyiz Mahkememiz, kendisine özgü bir kararla bunu «Kocanın nüfusa kayıtlı olduğu mahal mahkemesi» olarak anlamıştır, böylece diyelim ki haklı taraf, Ankara'da oturan haklı taraf, davacı taraf, davalı da Ankara'da yıllardan beri oturmakta olsa bile, nüfus kaydı Van'ın bir ilçesinde ya da Hakkari'nin bir ilçesinde olduğu için davasını oraya götürmek zorunluğunda kalıyor ve bu bir felâket oluyor. Tasavvur buyurunuz, yoksul bir taraf ki, haklıdır, Doğu'da bir yerde dava açacaktır, kendisi Ankara'da ikamet etmektedir, ama dava açmaktan vazgeçmektedir. Neden? Çünkü, kendisi takip edemeyecekti, avukat tutmak gerekecektir. Avukat tutacak hali yoktu.

Gerçekten övünçle ifade ediyorum ki, yeni metin bu büyük mahzuru ortadan kaldırmakta ve bilhassa boşanma davalarına açıklık, kolaylık getirmektedir yetki bakımından. Görüldüğü üzere son fıkrada, «Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı - eskiden davalının ikametgâhı mahkemesiydi, bir sistem değişikliğiyle bunu davacıya bırakıyor - veya eşlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.» demek suretiyle boşanma davalarına ciddî bir kolaylık getirmekte ve yetki sorununu da açıklığa kavuşturmaktadır.

Başlangıçta arz ettiğim metindeki noksanlığın mahzurun Komisyonca giderilmesini istirham ediyorum. Maddenin öteki bölümlerine şahsen katıldığımı ve gerçekten hukuk uygulaması yönünden fayda getireceği kanısında olduğumu arz ederim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Kemal Kaya, madde üzerinde buyurunuz efendim.

KEMAL KAYA (Kars) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Ben maddenin son fıkrası üzerinde duracağım. Maddenin son fıkrası; «Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı veya eşlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.» demektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bu son fıkra birçok boşanma davasında yine bir hayli ihtilâfın doğmasına sebep olacak, tarafları mağdur edecektir. Çünkü, bu defa davacı veya davalı, efendim biz altı aydan beri değil de üç aydan beri, iki aydan beri burada oturuyoruz, daha yeni geldik diyeceklerdir.

Bendeniz bu fıkranın şu şekilde tadilini teklif etmekteyim : «Boşanma ve ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı veya eşlerin birlikte oturdukları yer mahkemesidir.» Davadan altı ay evvel, üç ay evvel diye bir hüküm koymanın mânası yoktur, daha sadeleşmiş olur.

Bu hususta bir önerge veriyorum, kabulünü arz ederim.

BAŞKAN — Millî Güven Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Nebil Oktay, buyurunuz efendim.

MGP GRUBU ADINA MEHMET NEBİL OKTAY (Siirt) — Efendim, bendeniz de 9 ncu maddenin ikinci fıkrası üzerinde durmak istiyorum.

Şimdi yeni getirilen tasarıdaki 9 ncu maddenin ikinci fıkrasında; «Davalı birden fazla ise, dava bunlardan birinin ikametgâhı mahkemesinde açılır.» diyor. Halbuki, bundan evvelki, yani değiştiriden evvelki maddede «Müddeialeyh müteaddit ve sebebi dava müttehit veya yekdiğerine mürtebit ise dava...» diye bir tâbir geçmektedir.

Kanaatimce, maddenin evvelki şekli, son şeklinden çok daha vazıh ve tatbikatta ihtilâflara mahal vermeyecek bir durum arz etmektedir.

Şimdi bu değişiklikle vatandaşın zihnine şöyle bir fikir gelebilir : Acaba, davanın sebebi müttehit olmasa da veya davalar arasında herhangi bir irtibat olmasa da davalılardan birinin ikametgâhında dava açılabilir mi? Bu, ileriki tatbikatlarda birtakım ihtilâflara sebebiyet verebilir veya hiç değilse birtakım vatandaşı yanlış dava açma yoluna itebilir. Bunun sebebini anlayamadım. Herhalde, 9 ncu maddenin yeni değiştirme şeklinde, hani, davanın sebebi ayrı da olsa veya mürtebit olmasa da, bu dava, açılabilir; davalılardan herhangi birinin ikametgâhında diye bir anlam gözetilmemiştir. O halde, niçin bu tâbirler bu maddeden çıkarılmıştır? Bunu anlamak mümkün değildir. Kanaatimce ileride herhangi bir ihtilâfa ve va-

tandaşı yanlış dava yoluna itmemek için bu tâbirlerin, yani eski maddedeki tâbirlerin yine ilâve edilmesi gerektiği kanaatındayım. Aksi halde, tatbikatta ihtilâflar olabilir ve vatandaşlar arasında yanlış dava açma yoluna girenler olabilir.

Saygılar arz ederim.

BAŞKAN — Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Seydibeyoğlu, buyurunuz efendim.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUBU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Bu değişik maddede de, eskisinde olduğu gibi, yine «Her dava, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, açıldığı tarihte davalının Türk Kanunu Medenisi gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde görülür.» Diyoruz.

Hattızâtında bu hüküm, davacıyı, kendisini haklı görerek dava açan, hakkı gasbedilen, hakkını alamayan kimseyi, esas davada kusurlu bulunan, haksız bulunan davalının ayağına götürmek gibi garip bir hüküm öteden beri tatbik ediliyor. Hattızâtında bu, tamamıyle haksız ve mesnetsiz, hukuk fikrine uygun olmayan bir hüküm. Ancak, getirilen tasarıda, diğer maddelerde değişiklik getirilmediği için şimdilik bu hüküm üzerinde durmak istemiyorum. Hattızâtında davalının ikametgâhına gitme hükmünü ortadan kaldıracak bir reformun yapılması lâzım. Reform Hükümetinden biz bunu beklerdik. Ancak, sadece bu madde de bu değişikliği yapmakla bu şeyin halledileceğine kani olmadığımız için fazla üzerinde durmuyoruz.

Esas, yine bir tekrar var burada arkadaşlar. Birinci fıkranın ikinci cümlesi; «Davalının ikametgâhı belli değilse, davaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır.»

Bu Kanunun, aynı kanunun yine bir 16 ncı maddesi var; bunu halletmiş. Diyor ki: «Türkiye dahilinde malûm ikametgâhı olmayanlar aleyhindeki mal davaları, Türkiye'de sakin oldukları mahal mahkemesinde ve Türkiye'de malûm meskeni yoksa, emvalinin veya münazaalı şeyin veya teminatı varsa o teminatın bulunduğu mahal mahkemesinde bakılır.» Diye. bunu açıkça, seçikçe tedvin eden hüküm var. E.. bu varken, davalının ikametgâhı belli değilse diye, buraya bir hüküm getirmenin faydasını anlayamadım bendeniz.

Bunun için bu fıkranın çıkartılmasını, kanun tekniği bakımından çıkartılmasını istirham ediyorum. İkincisi; - Sayın Nebil Oktay da işaret ettiler, ben de bu hususta bir önerge hazırlamıştım - bu şeyin eski metinde «Sebep müttehit ve murtabıt ise ve davalılar birden fazla ise bunlardan birisine açılır.» Hükmü mevcut iken, çıkarılmıştır. Türkçeleştirmek istiyorsak bunu şu şekilde ifade etmek mümkündür: «Dava sebebi birleşik veya birbiriyle ilişkili ve davalı birden fazla ise» diyerek bu maddeyi götürmek mümkün. Bu itibarla, - Uzatmak istemiyorum - bu hususta bir önerge takdim ediyorum. Bu önergelere, kanunun, tatbikatçının elinde tereddüt edilmeden tatbik edilebilmesi için şu değişikliklerin ve lüzumsuz tekrarın kabulü gerekeceği kanısındayım. Takdir elbette ki, Yüce Heyetinizindir.

Saygılar sunarım.

YAŞAR BİR (Samsun) — Müzakereler bittiyse önerge takdim edeceğim efendim.

BAŞKAN — Önergeleri bekliyorum.

Sayın Özdenoğlu, belirttiğiniz husus hakkında önerge vermiyor musunuz efendim?

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Hayır efendim, Komisyonun açıklama yapmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — O, açıklamayla mümkün değil, ancak önergeyle mümkün. Önerge vereceksiniz, bekliyorum efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Madde üzerinde açıklama yapmak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Konuşan arkadaşların sırasına göre cevaplarımı arz etmeye çalışacağım. Evvelâ, Sayın Özdenoğlu'nun tevcih ettiği suallere cevap vererek, selâhiyet meselesi hakkında cevaplarımı bildiriyorum.

Sayın Özdenoğlu, 9 ncu maddenin matlap kısmının, başlık kısmının selâhiyet olarak burada belirtilmediğini bildiriyorlar, bunun teknik bakımından bir noksanlık olduğunu belirtiyorlar. Şurasını hemen belirteyim ki, bu 9 ncu mad-

denin başlığı değildir. Bu, kanun metninde görüldüğü şekilde 2 nci kısmın selâhiyetler bölümünün başlığını taşımaktadır. Bu itibarla...

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Bu maddeyle ilgisi var.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bu maddeyle ilgisi var.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Alıyor musunuz, almıyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Şimdi bu var kabul edilecek...

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Bunun tasrihini istiyorum.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Evet değişen kısımlar buraya monte edilmektedir.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Kaldırdığınız zaman boşlukta kalıyor.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Evet, bunu böylece tavzih etmekte fayda görüyorum. Bu, sayın arkadaşımın şimdi anladıkları şekildedir.

Efendim, 9 ncu madde, evvelce lisan bakımından oldukça karışık olarak görülmekte idi. Bu kerre tedvinde dil sadeleştirilmek suretiyle daha vazıh bir hale getirilmiştir. Bu birinci kısmın, ilk kısmını evvelki metinle fazlaca bir ayrılığı yoktur. Esas önemli kısım, bu maddenin son fıkrasıdır. Son fıkrasındaki mesken meselesi tatbikatta büyük ölçüde ihtilâflara yol açmıştır. Neresi meskendir, neresi değildir? Gibi bir ihtilâf çıkmış, Yüksek Temyiz Mahkemesi bunu içtihatlarıyle son olarak aşağıdaki şekilde halletmiş ve böylece kanunda bir boşluk olduğu anlaşılmış, bu suretle boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, «Davacının ikametgâhı veya işlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir» şeklinde bir fıkranın ilâvesi lüzumlu görülmüştü. Bu, aşağı - yukarı tatbikatın aynıdır. Bugün zaten - Tatbikatçı arkadaşlarım bilirler ki - Temyiz Mahkemesi bu konuyu içtihatlarıyle halletmiş, bunu bir kere de biz kanun maddesiyle bu boşluğu doldurmuş oluyoruz.

Sayın Seydibeyoğlu'nun, «Davalının ikametgâhı belli değilse, davada Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır.» şeklindeki fazlalığı bir ölçüde kabul etmemek mümkün değildir. Filhakika 16 ncı maddede böyle bir ibare vardır. Ancak, 9 ncu maddede selâhiyet mevzuunu halledcrken, bunu daha vazıh ve daha net anlaşılması bakımından bu cümlenin ilâvesini teknisyen arkadaşlar uygun bulmuşlar ve Komisyon da bu şekilde bu mütalâaya iştirak etmiştir. Bunun çıkarılmasında Komisyonca bir sakınca yoktur. Aslında doğrudur. 16 ncı maddede bu husus izah edilmiştir, belirtilmiştir.

Bu irtibat keyfiyeti de, yine tatbikatta bu yetki meselesini vuzuha kavuşturmak için tedvin şeklidir. Biz bunu böyle uygun gördük. Arkadaşlarımızın verdikleri önerge Yüce Meclislerce uygun görülürse, Komisyon olarak elbetteki bir diyeceğimiz olmaz; bunu saygı ile karşılarız.

Hürmetlerimi sunarım.

KEMAL KAYA (Kars) — Bir soru sormak istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Kaya, sorunuzu sorunuz efendim.

KEMAL KAYA (Kars) — Sayın Başkan; boşanma ve ayrılık davalarında «davacının ikâmetgâhı eşlerin davadan evvel son defa 6 aydan beri birlikte oturdukları..» deniliyor. İki aydan beri oturuyorlarsa, dava açma hakları var mıdır?

BAŞKAN — Evet, buyurunuz Sayın Komisyon.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Efendim bu maddeye göre olmaması gerekir. Çünkü, ikametgâh olarak «son defa 6 aydan beri» kaydı konulmuştur. Sayın Kaya arkadaşım bunu bilirler. Aslında bu tatbikatta büyük ihtilâflara yol açtığı için, 6 ay kaydı getirilmiştir. Eğer bu 6 ay kaydı getirilmezse; bu daha da geniş bir münakaşaya, ihtilâfa yol açar. Onun için 6 ay kaydı, tatbikata uygun olarak getirilmiştir.

BAŞKAN — Evet efendim, soru cevaplandırılmıştır.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Komisyondan bir sorum var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Yorulmaz, buyurunuz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkanım; sayın Komisyon Sözcüsü konuşurken, «Son fıkra hariç, 9 ncu maddeye biz bir yenilik getirmedik» buyurdular. Şimdi 9 ncu

maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde, «davalının ikametgâhı belli değilse, davaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır» denilmektedir. Aynı hüküm 16 ncı maddede de bulunduğuna göre ve değiştirgesi yapılan 9 ncu maddenin esasında bulunmadığına göre, bunu buraya getirmek lüzumu nereden hissedilmiştir? Birinci sorum budur.

İkinci sorum da şudur: Son fıkrada, «Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı veya eşlerin davadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.» buyurdular. Bir çift düşünelim ki, bir yıl evvel Almanya'ya gittiler, Almanya'da oturuyorlar. Bunlar bu davayı nereden açacaklardır? Sayın Komisyon Sözcüsü lütfedip bu sorularıma cevap verirlerse memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Evet. Sayın Komisyon Sözcüsü Biçer, buyurunuz.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Sayın Başkan; şimdi Sayın Yorulmaz'ın bildirdikleri 1 nci maddenin son kısmı, teknisyenler tarafından bu maddenin daha sarih ve vâzıh olarak anlaşılması bakımından ilâvesi lüzumlu görülmüştür, şeklinde bir beyanda bulunmuştum. Demiştim ki; filhakika 16 ncı madde gerçekten bunu bildirmektedir, tekrar etmiş oluyoruz. Bu itibarla Komisyon olarak çıkarılmasında da biz bir sakınca görmüyoruz. Maddeyi daha sarih anlaşılabilmesi bakımından böyle tedvin etmişler, hazırlamışlar. Komisyon da bunda tekrarda bir sakınca görmediği için çıkarmak lüzumunu hissetmemiştir, demiştim.

Son fıkraya gelince; filhakika kanaatim odur ki, Almanya'da bir seneden beri bulunan bir kişinin açması icabeden dava, Türkiye'de son olarak altı aydan beri oturdukları yer mahkemesi olması gerekir. Benim kanaatim ve inancım budur. Almanya'da dava açılamayacağına göre, o halde son fıkraya göre, «son defa oturdukları altı aylık yer mahkemesinin yetkili olmasıdır.»

BAŞKAN — Yurt dışına çıkmadan evvel oturdukları yer..

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Evet, yurt dışına çıkmadan tabiî.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sorumun bir noktasını tavzih etmek istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Tatbikatta bu mümkün değildir. Şu maddeye göre hiçbir hâkime bunu kabul ettiremeyiz ve ettirirsek de nizalar, ihtilâflar çıkacaktır. Bir taraf öbür tarafa çok uzak olacağından ve nihayet yine bir üst mahkemeye gidilecektir. Neye buna gidelim? Neden şuraya fıkranın en altına «Nüfusta kayıtlı olduğu yer» tâbirini de koymayız? Bunu rica ettim ,teşekkür ederim.

BAŞKAN — Evet; buyurunuz sayın Komisyon, cevap veriniz.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Sayın Başkanım; bir kişinin yerleşmek niyetiyle oturduğu yerin ikametgâh olduğunu, Sayın Yorulmaz arkadaşım bilirler. Bu, aslında gerek 136 ncı madde ile, gerekse Medenî Kanunun - zannedersem - 19 ncu maddesinde, ikametgâh ile ilgili bu maddesiyle evvelce tatbikatta davalar yürümekte idi. Fakat bu, çeşitli yollardan suiistimallere ve ihtilâflara yol açtığı içindir ki, bunu Yüksek Temyiz Mahkemesi son fıkra şeklinde tatbikattaki içtihatlarıyle halletmişti. Bundan görüldü ki, Medenî Kanunun ikametgâh ile ilgili maddesi bu konuyu halletmiyor. O halde, nüfusta kayıtlı olduğu yer, kocanın ikametgâhı olduğuna göre, bu bazen ihtilâflara yol açabiliyordu. Kötü niyetle dava açmak maksadıyle kişilerin nüfus kayıtlarını muhtelif yerlere kaydırdıkları bir vâkıa idi. Temyiz Mahkemesi de bu suiistimalleri gördüğü içindir ki, durumu - arz ettiğim şekilde - içtihatlarıyle halledince bu boşluğu gören kanun vazı, son fıkrayı içtihatlara ve tatbikata uygun şekle getirmiştir. Durum bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sorular cevaplandırılmıştır.

Başka soru var mı efendim? Sayın Seydibeyoğlu, sorunuz var mı?

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Yok efendim, arkadaşlarım ifade ettiler.

BAŞKAN — Başka soru yok. Peki buyurunuz Sayın Biçer.

Hükümet adına Sayın Adalet Bakanı buyurunuz, efendim.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (C. Senatosu Artvin Üyesi) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım:

Sayın Seydibeyoğlu'nun söyledikleri ve bir önergeye bağladıkları, Sayın Yorulmaz'ın da soru olarak tevcih ettikleri bir konuya, değerli Komisyon Başkanımızın verdiği izahat; zannediyorum ki, ilerde bizi sıkıntıya sokacak vaziyetler ihdas edebilir.

Şimdi, Sayın Seydibeyoğlu beyanlarında ve önergelerinde, «Nasıl olsa 16 ncı maddede ikametgâhı belli olmayan kimseler için hüküm vardır. O halde 9 ncu maddeye aynı hükmü neden koyuyorsunuz, bir daha tekrar ediyorsunuz. Bu kanun tekniği ve tedvin bakımından mahzurludur» diye buyurdular.

Böyle görünüyor, ama tamamiyle farklı bir haldir. 16 ncı maddede, «Türkiye dahilinde malûm ikametgâhı olmayanlar aleyhindeki mal davaları» diyor, bu mücerret mal davalarıdır. Eğer 9 ncu maddeye, şimdi getirdiğimiz hükmü koymazsak, mal davasının dışında olan davalar için, o zaman bir boşluk meydana gelecek, sıkıntı doğacaktır. Binaenaleyh, mal davaları gibi, yalnız bir sahaya meseleyi inhisar ettirmemek için, 9 ncu maddenin içerisine de o fıkranın konması lüzumludur, faydalıdır. Yani, 16 ncı maddede tüm davalar için hüküm yok. Lülfen dikkatle okursak, ikametgâhı bulunmayanlar konusunda, burada yalnız «mal davaları» diye tâbiri vardır. Mal davası olmayan ahvalde ne yapacağız? O zaman belli olmayacak. İşte o, belli olmama halini bertaraf için, o fıkrayı koymuşuzdur. Lütfen bunu bu şekilde kabul buyurmalarını istirham ediyorum.

Bu, boşanma davalarıyle daha ziyade alâkalı olan kısım, «son altı ay birlikte oturdukları» meselesi; bu biraz da tatbikatta hileli yola başvurmak isteyenleri, bundan menetmek için düşünülerek konulmuş bir fıkradır. Bir kimse karısından boşanmak ister; alır karısını bir yere gelir, bir gün, üç gün oturur. Hattâ hâkime beraber oturduklarına dair tespit yaptırır, davayı açar. Sonra asıl oturdukları yere alır gider. Altı aylık bir zaman, aşağı - yukarı bir insanın eşiyle birlikte oturması için samimiyetle oturduğunu gösterebileceği bir yerdir. Yani, bunda altı ay diye mutlak bir kıstas yok tabiî, ama altı ay bir karı koca bir arada oturmuş olurlarsa; eh o zaman demek ki, bunların evlilik birliği vardır ve bu süre içerisinde evliliği bozan hadiseler cereyan etmiştir, bir boşanma davası hali doğmuştur. Diğerinde, böyle bir endişeli hal olabilir. Tatbikatta zaten Yargıtayın içtihatları da bu görüş ve bu istikamette belirmiş ve toplanmış bulunuyor, ona riayet edilmiştir.

Sayın Yorulmaz arkadaşım; dış memlekete giden bir insan boşanma davası açarsa ne olacaktır, diye bir sual sordular.

Şimdi burada umumî hükümler içerisinde, tabiî bu dava Türkiye'de açılacaktır; Almanya'ya gitmiş olsalar bile. Türkiye'de davacının ikametgâhı olan mahallinde dava açılacak oluyor. E, bunlar Almanya'ya gitmeden bir ikamet sahibiydiler her halde, onların Almanya'ya gidişleri bir geçici dönem olarak, bir fevkalâde hal olarak mütalâa edilebilir. O halde Türkiyedeki son ikametgâhları ne idiyse veya beraberce son altı ay yaşadıkları yer neresi ise, dava açacak adam için bu iki şık ta vardır. Başka türlü düşünmek mümkün değil. «Nufusa kayıtlı olduğu yer mahkemesinde açsın» E, burada biz davacıya daha bâzı kolaylıklar getiriyoruz. Yani davacıya kolaylık getirirken, isterse davacı nüfusa kayıtlı olduğu yere açar, isterse, oradan kalkar yani Almanya'ya oradan gitsin. Kendisi Ankara'da oturuyor ama İzmirli'dir. Ankara'dan Almanya'ya giderken belki İzmir'deki hısım akrabasını görmek için oraya uğramış olabilir. Benim asıl oturduğum yer İzmir'dir, bütün ailem ordadır, nüfusum da oraya kayıtlıdır, binaenaleyh; ben davamı İzmir'de açıyorum dediği zaman elbetteki o dava orada görülebilecektir. Davacının ikametgâhı mahkemesi olarak bu dava orada görülebilecektir. Çünkü, nüfusta olmadığı ahvalde, yerleşmek niyetiyle oturduğu yer olursa orası ikametgâhı olur, yerleşmek niyetiyle oturduğu Ankara'daki yeri ortadan kalkmış olduğu için - öyle misal alıyoruz - o halde artık onun yeri tabiatiyle tatbikat olarak, hukuk teorisi olarak budur. Binaenaleyh, Almanya'da bulunduğu süre içinde bir geçimsizlik zuhur eder de boşanma davası açması lâzımgelirse, onun İzmir'de dava açması lâzımdır ve mümkündür kanaatini taşıyoruz.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Sual mi sormak istiyorsunuz Sayın Yorulmaz? Bir dakika Sayın Bakan, sualler var. Buyurun Sayın Yorulmaz.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Şayet bu iki kişi gidip de Almanya'da evlenmişlerse, haliyle Türkiye'deki son oturdukları ikametgâh olmuyor. Bunlar tatbikat olarak karşımıza geliyor malesef. Bugün bir milyona yakın vatandaşımız var Almanya'da Almanya'dan niçin geliyor, bu davalar geçecek, kolaylık getirelim diyoruz, o takdirde bu davalar geçsin istiyoruz.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Davayı açacak kişinin ikametgâhı neresi ise Türkiye'deki ikametgâhı odur. Tabiî Almanya'da ikametgâh edinmiyorlar, onlar orada misafirdirler..

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — 9 - 10 sene orada oturuyorlar.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Kaç sene oturursa otursun, Almanya'da dava görülemeyeceğine göre Türkiye'de son oturduğu yer varsa orası ikâmetgâhıdır. Böyle belirtilmiş bir ikâmetgâhı yoksa, umumî hükümler içerisinde bir kimsenin ikametgâhı nüfusa kayıtlı olduğu yerdir. Esas itibarıyle budur. Ama nüfusa bağlı tutmamak için yerleşmek niyetiyle oturduğu yer vaziyeti olursa, o zaman orası ikametgâh oluyor. Zannediyorum, bunda bir zorluk çekmeyeceğiz Sayın Yorulmaz.

BAŞKAN — Evet soru cevaplandırılmıştır Buyurun Sayın Seydibeyoğlu.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, Sayın Bakan buyurdular ki, 16 ncı maddedeki tâbir mal davalarıdır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 9 ncu maddesi, genel salâhiyeti düzenleyen bir maddedir ve 28 nci maddeye kadar bütün maddeler bu salâhiyeti muhtelif yönden düzenleyen maddelerdir. Şimdi, gayrimenkul için ayrı madde vardır, hükmî şahıslar için ve çeşitli maddeler vardır. Mal tâbirinin içinde alacak ve saire, diğer hakları saymıyorlar mı ki, o şekilde bunu tavsif ediyorlar. Bunu anlamak mümkün değil?

BAŞKAN — Evet efendim, lütfen cevap veriniz.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşım çok iyi takdir ederler; mal davası deyince, sulh hâkimlerine..

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Alacak da mal değil midir?

BAŞKAN — Bir dakika efendim, buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Mahkemelere verilmiş birçok salâhiyet vardır. Kişinin şahsî haklarına taallûk eden vardır, vilâyet hukuku ile alâkalı, vesayet hukuku ile alâkalı kısımlar vardır. Yani bütün bunlar ayrı ayrı mahiyetteki davalardır. Takdir buyurursunuz ki; mal davası ile diğer davaları aynı paralel içerisinde mütalâa etmek mümkün değil. Buradaki 16 ncı madde tasrihen mal davası demiş. E, mal davasının dışında kalan davalar her halde bir yerde görülmesi lâzım, işte onun için de bir sarahat getiriyor bu madde diye onu arz etmiş oluyorum.

BAŞKAN — Evet, efendim, soru cevaplandırılmıştır. Sayın Akal, buyurunuz efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Benim sorum yok efendim. Söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Pekiyi efendim. Sayın Seydibeyoğlu, başka bir sorunuz mu var? Buyurunuz sorunuz efendim.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Efendim, bu gene aynı şeye gelmiş oluyor; Bu 16 ncı madde Türkiye'deki ikâmetgâhı olmayanların durumunu düzenlediğine göre, eğer bir değişiklik gerekiyorsa bu değişiklik 9 ncu madde yerine 16 ncı maddede yazılmak gerekmez miydi?

BAŞKAN — Efendim, bu artık pek soru olmuyor, buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Daha çok maddelerde değişiklik yapılmak lâzımgeldiğini biz de itiraf ettik, bunun tümü üzerindeki vâkı görüşmeler sırasında arkadaşlarım da bunu dile getirdiler. Bu, çok âcil hallerde tatbikatta karşımıza çıkan noksanlıkları izale için bir nevi müstacel tedbir mahiyetinde bir tasarı halinde Yüksek Huzurunuza geldi, o itibarla vâkı noksanlıkları yok gibi arz etmeme imkân mevcut değil.

BAŞKAN — Evet, buyurunuz efendim, teşekkür ederiz.

Efendim, made üzerinde müzakereler bitmiştir, önergelerin..

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, söz istemiştim?

BAŞKAN — Söz mü istemiştiniz? Buyurun Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

İkametgâhın neresi olduğu, davanın nerede açılacağı hususları günlük konular değil. Dava; «davalının bulunduğu yerde açılır, müddeialeyhin bulunduğu yerde açılır» gibi hukuk kuralları bir günün uygulaması sonucu ortaya çıkmış konular değil. Aslında belki asırlara varan uygulamaların sonucunda meydana gelmiştir. Meselâ, çok kısa gibi görünen şu hüküm bence senelerin, asırların neticesidir. Her dava kanunda aksine hüküm bulunmadıkça açıldığı tarihde davalının Türk Medenî Kanunu gereğince ikametgâhı sağlayan yer mahkemesinde görülür.

Şimdi, bu maddelerin tedvininde asıl olan, bence işlere kolaylık ve açıklık getirmektir. Daha çabuk yapmak, süratlendirmektir. Oysa ki; bu 9 ncu maddeye, boşanma ve ayrılık davalarındaki yetkili mahkeme, davacının ikametgâhı veya eşlerin davadan evvel son defa 6 aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir, diye ilâve yapmanın her ne kadar içtihatlarla takayyüt etmiş olsa dahi, acaba uygulamaya fayda mı getireceği, zarar mı, düşünülmelidir. Zaten şahitlerle uzun süre uzayan, uzun zaman alan boşanma davasının altı ay ne zaman tespit edilecek, nerede tespit edilecek, bu tamamen şahitlerle olacaktır ve altı ay mı, beş buçuk ay mı, dört ay mı, beş ay mı, sekiz ay mı gibi şahitlerle tespit edilecek olan bu husus bir kanun maddesi halinde girmemelidir. İçtihatlarla olabilir. Hukuk yaşayan birşeydir, insan gibi değişebilir. Ama bugün bu içtihat oldu diye, içtihatla ortaya geldi diye bir kanun maddesi haline getirmemeliyiz. Eğer boşanma davalarında sürati savunuyorsak, on tane daha fuzuli şahitlerin gelmesine imkân verecek bir hususu kanun haline getiririz. Yanlış düşünebilirim, belki bu içtihatın doğrusu olmadığını düşünebilirim. Yargıtay da aynı şeyi düşünebilir. Anaprensibi koymuştur, davacının nüfusta kayıtlı bulunduğu yer diye, - boşanma davalarında matematik formülü gibidir. - Efendim, işte hanımını sıkıntıya sokmak için ikametgâhını nakledermiş. Bir boşanma davası ikametgâha nakledildiği zaman altı aydan evvel o nakledilen yerde açılmaz. Meselâ; koca ikametgâhını nakledip de, boşanma davasını burada açacağım derse, benim bildiğime göre altı ay beklemeden orada bir ikametgâh tesis etmiş sayılmaz ve orada bir boşanma davası açmaya ehil değildir. Binaenaleyh, bunlar zorunluk değil, esbabı mucibe olarak haklı değil.

Ben bir önerge verdim, o önergemin kabulünü rica ediyorum. Gene anaprensiplerden ayrılmayalım, davalının olsun ve ikametgâh prensip halinde kalsın ve boşanma davalarında da kanunumuzun tespit ettiği gibi kocanın ikametgâhı olsun. Yani o son fıkrayı ilâve ederek bütün bunları alt üst etmeyelim. Bütün bunlar şahitle ispat edilecek. Bir tarafta kocanın ikametgâhı var, nüfusta kayıtlı olduğu yer var, orada boşanma davası açılacak. Orada dava açılmadı, gidecek 6 aydan beri filân yerde oturduk diye dava açılacak. 6 aydan beri burada oturmadık efendim yalan söylüyor» diye karşı taraftan 20 tane şahit getirecek. Binaenaleyh, usulde kolaylık getirmek yerine bu içtihatmıdır, her neyse onunla takarrür ettiği iddia edilen şey kanun maddesi olmamalıdır. Çıkarılması için önerge verdim, saygı ile kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Önergelere geçiyoruz efendim. Önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Lüzumsuz tekrar olduğundan 9 ncu maddenin 1 nci fıkra 2 nci cümlesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

9 ncu madenin son fıkrasının kaldırılmasını arz ederim.

Samsun
Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 9 ncu maddesini değiştiren tasarı metninin 2 nci fıkrasının başına: «dava sebebi birleşik veya birbiri ile ilişkili» ibarelerinin eklenerek kabulünü arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Sayın Başkanlığa

9 ncu maddenin 2 nci fıkrasının 1 nci cümlesindeki «dava birden fazla ise» ibaresinin» davalı birden fazla ve davanın sebebi muttehit veya yekdiğerine murtabit ise» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Siirt
M. Nebil Oktay

Sayın Başkanlığa

9 ncu maddenin 2 nci fıkrasının 3 ncü satırındaki «ancak davanın, sırf davalardan birini» deyiminden sonra «veya bir kaçını» deyiminin ve daha sonraki «mahkeme onun» deyiminden sonra «veya onların» deyiminin eklenmesini öneririm. Saygılarımla.

Ordu
Memduh Ekşi

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununu değiştiren 9 ncu maddenin son fıkrasındaki «boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme davalının ikâmetgâhı veya eşlerin birlikte oturdukları yer mahkemesidir» şeklinde değiştirilmesini talebederim.

Kars
Kemal Kaya

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar sırası ile okutuyorum.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun 1 nci önergesi tekrar okundu.)

M. NEBİL OKTAY (Siirt) — Sayın Başkan, önergemi maddeye başlamadan evvel göndermiştim?

BAŞKAN — Efendim önergeler aykırılık derecesine göre sıraya konur ve ona göre muamele görür Sayın Oktay.

Sayın Komisyon bu önergeye katılıyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu tarafından verilen ve okunan önergeye Komisyon katılmamıştır. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun 2 nci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmamaktadır. Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Siirt Milletvekili Nebil Oktay'ın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmamaktadır.

M. NEBİL OKTAY (Siirt) — Önergemi izah etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. NEBİL OKTAY (Siirt) — Şimdi efendim, evvelki metinde davalılardan herhangi birinin ikâmetgâhında dava açılabilmesi için ayrı bir şart aranıyordu. Ya davanın sebebi aynı olacak veya davalar arasında irtibat olacak. Şimdi bu getirilen değişiklik davanın sebebinin bir olmasını aramıyor, davalar arasında irtibat bulunmasını aramıyor. Bunu başka türlü izah etmek mümkün değil. Davalılar birden fazla ise diyor davalılardan birinin ikâmetgâhında dava açılabilir. Bunun altından kalkamazsınız. Eski metinden dava sebebinin bir olması halini ve davalarda irtibat olması halinin çıkarılmasını acaba komisyon nasıl izah edebilir? Şimdi zavallı vatandaşı yarın bir sürü yanlış dava açmaya sevk edeceksiniz. Aslında 9 ncu maddedeki maksadınız da bu değil. Ama o şekilde kaleme almışınız ki, yarın bir vatandaş davanın sebebi aynı olmasa bile, davalar arasında irtibat olmasa bile davalılardan herhangi birinin ikametgâhında dava açmak suretiyle icabında binlerce lira avukatlık ücreti ödemek suretiyle, mahkeme masrafı ödemek suretiyle zarara düçar olacaktır. Bu hususta komisyonun ısrarını ve katılmama sebebini anlamak mümkün değil, benim kanaatimce. Çok açık bir durum var, çok açık bir haksızlık var. İleride vatandaşın başına büyük zararlar getirirsiniz. Önergem vazıhtır, açıktır. Eski maddenin değiştirilmesi için hiçbir sebep

mevcut değildir ve aslında bu değiştirmenin maksadı da evvelkinden başka bir değişiklik yapmak değildir. Önergeme katılmanızı saygılarımla istirham ederim.

BAŞKAN — Efendim Sayın Oktay tarafından verilen önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekra okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Önergemi izah etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ekşi önergenizi izah bakımından kısa ve öz.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, madde metninde 2 nci fıkrada «davalı birden fazla ise, dava bunlardan birinin ikametgâhı mahkemesinde açılır. Şu kadar ki, kanunda dava sebebine göre davalılardan tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belli edilmiş ise, davaya o mahkemede bakılır» dedikten sonra «Ancak davanın, sırf davalılardan birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirme amacı ile açıldığı belirtiler veya başka delillerle anlaşılırsa mahkeme onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir» denilmektedir. Burada tabir olarak sırf davalılardan birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek gayesiyle dava açılmışsa tabiri vardır. Peki birden fazla kişiyi başka mahkemeye getirmek kasdıyle açılmış ise sadece bunun birisi hakkında yetkisizlik kararı verip bunun dışındakiler hakkında yetkisizlik kararı vermeyecek mi? Ben bu muğlâk durumun açıklığa kavuşturulması için bu önergeyi vermiş bulunuyorum.

Bir de Komisyondan, lütfederlerse bir konunun açıklanmasını istiyorum, Sayın Başkanım da müsamahasına sığınarak.

BAŞKAN — Mümkün değil, söz hakkı yok Komisyonun efendim.

MEMDUH EKŞİ (Devamla) — Müsamaha etmediğinize göre teşekkür ederim. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim Sayın Memduh Ekşi'nin önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

(Kars Milletvekili Kemal Kaya'nın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz efendim. Sayın Kemal Kaya'ya ait değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Efendim 9 ncu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

176 ncı maddeyi okutuyorum efendim.

Madde 176. — Adlî aravermede ancak aşağıdaki dava ve işler görülür:

1. İhtiyatî tedbir, ihtiyatî haciz ve delillerin tespiti, deniz raporlarının alınması ve dispeççi tayini istekleri ve bunlara karşı yapılacak itirazlar hakkında karar verilmesi,

2. Aravermede yapılmasına karar verilen keşifler,

3. Her çeşit nafaka davaları,

4. Velâyet ve vesayet işlerine ait davalar,

5. Nüfus davaları,

6. Hizmet akdinden doğan davalar,

7. Kıymetli evrakın kaybından doğan iptal davaları,

8. Tahkim babındaki hükümlere göre mahkemenin görevlerine giren anlaşmazlık ve işler,

9. İfâs ve konkordatoya ait davalar,

10. Kanunların sulh mahkemesini veya hâkimin görevlendirdiği dava ve işler,

11. Kanunlarda ivedi olduğu veya adlî aravermede de bakılabileceği belirtilen veya basit yargılama usulüne bağlı tutulan başka dava ve işler,

12. Mahkemece taraflardan birinin isteği üzerine ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler,

Tarafların uyuşması halinde veya dava bir tarafın gıyabında görülmekte ise hazır olan tarafın isteği üzerine, yukardaki iş ve davalara bakılması adlî aravermeden sonraya bırakılabilir.

Adlî araverme süresi içinde, yukardaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşılık dava ve

temyiz dilekçeleri ile bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemden kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklıdır.

Bu madde hükümleri Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Özdenoğlu, buyurun.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Usulün 175 nci maddesine göre her yıl Temmuzun 20'sinden Eylül'ün 6'sına kadar, 5 dahil, adlî tatildir. Genellikle adlî ara vermede mahkemeler ölür değerli arkadaşlarım. Aslında adalet her mevsimde etkisini yürütmelidir ve haksızlığa uğrayan vatandaş her zaman hakkını arama olanaklarına sahibolmalıdır.

Şimdi, hep biliriz, vatandaş büyük haksızlığa mâruz kalmıştır, anında hakkını koruyacak bâzı tedbirleri almak zorunluğundadır ve bu vatandaşın hakkıdır; ama ne yazık ki, mevcut usul hükümleri önünde vatandaş buna olanak bulamamaktadır. Bu madde gerçekten vatandaşa bu imkânı tanıyor. Şimdi arz edeceğim bir noksan yönü var; ama yine de 1086 sayılı Kanunun 2606 sayılı Kanunla değişmiş olan ve şimdi uygulanmakta bulunan metne nazaran gerçekten daha bir ileri görüş getirmektedir. Şimdi değiştirilmek istenen metinle kabul edilen ve uygulamaya açıklık getirecek olan Adalet Bakanlığı yönetmeliği hâlâ çıkarılmış değildir, kanunda hüküm mevcudolduğu halde, bugünkü uygulamada, adlî tatilde mahkemeler aşağı yukarı 3 konuya bakmaktadırlar. İhtiyatî tedbirlere bakacaktır. Şifahî ve basit muhakeme usulüne tabi olan davalara bakacaktır; nihayet acele görülmesi kararlaştırılan davalara bakılacaktır.

Şüphesiz bütün bu gösterilen konularda mutabakatımız var. Madde metninde adlî ara vermede hangi davalara bakılacağı açıklanmıştır. Yalnız, bir nokta inancıma göre noksan bırakılmıştır değerli arkadaşlarım; mirasçılık belgesi verilmesi ve bunun iptaline ilişkin davalar hususunda bir açıklık göremedim. 12 fıkra halinde yazılmıştır 176 ncı maddenin yeni metni. Örneğin her çeşit nafaka davaları velâyet ve vesayet işlerine ait davalar görülecektir; nüfus davaları görülecektir; hizmet akdinden doğan davalar görülecektir; kıymetli evrakın kaybından doğan iptal davaları görülecektir. Bütün bunlar zikredildikten sonra mirasçılık belgesi verilmesi ve iptali davalarının da buraya alınması kanun sistematiği yönünden faydalı olurdu. Çünkü, yüksek malûmlarınız «Verâset ilâmı dediğimiz mirasçılık belgesiyle ilişkili davalar nihayet sürat isteyen, beklemesinde sakınca olan davalardır. Zaten hasımsız davalardır. Sistematik yönünden bu maddede sayılması daha doğru olurdu.

Bizim bir önergemiz de mevcuttur, bu itibarla sarih bir hüküm olarak buraya 13 ncü bend olarak bunun getirilmesinde zorunluk mevcuttur. Hassaten «Mirasçılık belgesi verilmesi ve mirasçılık belgesinin iptaline ilişkin davalar» diye açıklık getirilmesinde ve bunun madde metnine ilâvesinde zorunluluk görmekteyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Asutay.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz kanun tasarısının 176 ncı maddesinin 6 ncı bendini komisyon, kendisine verilmiş olan taslağı, biraz değiştirmiş.

Eski metin, yani komisyona takdim edilen metin, 6 ncı fıkrasında, hizmet akdi sebebiyle işçilerin işveren hakkında açtıkları davalar diyerek, bugün yürürlükte olan ve nev'i şahsına mahsus hususî hükümleri, kuruluşa göre hususî hükümleri taşıyan 5521 sayılı Kanuna tabi iş mahkemelerindeki görülen davaları kapsıyor idi. Nitekim, işçilerin işverenler hakkında açtıkları davalar, 275 sayılı Sendikalar Kanununun, işçilerin rızasını almak suretiyle müntesibi bulunduğu sendikaların, işverenler hakkında açtıkları davalar da 5521 sayılı Kanun hükümleri içine giriyor idi.

Şimdi sayın komisyon maddeyi biraz telhis etmiş ve demiş ki, «Hizmet akdinden doğan davalar».

Şimdi burada «Hizmet akdinden doğan davalar» derken, hizmet akdi sebebiyle işçilerin işverenler hakkında 5521 sayılı Kanunda derpiş edilmiş olan bütün hükümlere değin dava-

ları mı kasdeder, yoksa - ki, hukukçu arkadaşlarımın bâzılarıyla görüştüm - bu 5521 sayılı Kanunun dışında ev hizmetlerinde şahısların bir akde dayanmaksızın aralarında yapmış oldukları şifahî akitlerden doğan davaları mı kapsar diye bir endişe vardı. Hukukçu arkadaşlarımız 5521 değil, şahsî meseleleri ilgilendiren, ev hizmetlerini ilgilendiren, 1475 sayılı Kanun dışında kalan kişilerin açtıkları davalara bakar gibi bir görüş içindedirler.

Şimdi sayın komisyondan rica ediyorum; getirilen metin ile, telhis edilmek suretiyle konulmuş olan bu fıkra, 1475 sayılı Kanun hükümlerinden doğan, iş akdinden doğan, yani 1475 sayılı Kanunun 15 ve 16 ncı maddelerinde kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve sair meseleler ile, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu kapsamında olan bütün meseleleri eğer bu metin içinde değerlendiriyorlarsa o zaman endişelerimiz bertaraf olur.

Zapta geçmesinde zorunluk vardır. Çünkü evvelki metin daha açıktı; bu telhis edilmiştir. Bunu zabıtlarda değerlendirmenin isabetli olacağı kanaatındeyim. Komisyon her halde bu izahatı verecektir. Görüşlerimizi sonra ayrıca arz edeceğim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Komisyonun bir beyanı olacak mı efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Evet efendim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye yok. Buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Sayın Özdenoğlu'nun, mirasçılık belgesi ile ilgili hususların adlî ara vermede görülmesine ilişkin ve..

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Açıklık getirsin diye söyledim; ama geri alıyorum.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Evet. Biraz önce değiştirdiğimiz maddede sulh mahkemelerine verdik. Onun için arkadaşım ikna olmuş bulunuyor.

Sayın Asutay'ın dermeyan ettiği hususa gelince : 176 ncı maddenin 6 ncı fıkrasında getirilen metin; «Hizmet âkdi sebebiyle işçilerin işveren hakkında açtıkları davalar» şeklinde idi. Biz bunu biraz daha geniş tutmak suretiyle komisyon olarak; «Hizmet akdinden doğan davalar» şekline çevirdik. Bundan maksadımız, her türlü hizmet akdinden ve kanundan doğan bu nevi ihtilâflar bunun içine - Sayın Asutay'ın dediği şekilde - girmektedir ve daha geniş anlamda işverenin dahi böyle bir dava açma hakkı bu ara vermede dinlenecek ve bu ihtilâfı daha geniş şekilde halletme imkânına kavuşacaktır. Bu endişe bu suretle zannediyorum bertaraf edilmiş oluyor.

Saygılar sunarım.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerinde değişiklik önergesi yoktur, maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

288 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 288. — Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyle yapılan hukukî işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri beş yüz lirayı geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir.

Bu hukukî işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma (ibra) gibi herhangi bir sebeple beş yüz liradan aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye yok, değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

289 ncu maddeyi okutuyorum.

Madde 289. — 288 nci madde uyarınca senetle ispatı gereken hususlarda yukardaki hükümler hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenebilir.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye yok, değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

290 ncı maddeyi okutuyorum.

Madde 290. — Senede bağlı olan her çeşit iddiaya karşı defi olarak ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukukî işlemler beş yüz liradan az bir miktara aidolsa bile tanıkla ispat olunamaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye yok, değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

409 ncu maddeyi okutuyorum.

Madde 409. — Oturuma çağırılmış olan taraflardan hiçbiri gelmediği veya gelip de davayı takibetmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dava yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir.

Oturum günü belli edilmesi için tarafların başvurması gereken hallerde, gün tespit ettirilmemiş ise, son işlem tarihinden başlayarak bir ay geçmekle birinci fıkra hükmü uygulanır.

Yukarıdaki fıkralar hükmü gereğince dosyası işlemden kaldırılmış, olan dava işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde taraflardan birinin dilekçe ile başvurması üzerine yenilenebilir. Yargılama gıyabında yürüyen tarafın da buna hakkı vardır. Yenileme dilekçesi, oturum gün, saat ve yerini bildiren çağırı kâğıdı ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

Dava, dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay geçtikten sonra yenilenirse yeniden harç alınır; bu harç yenileyen tarafından ödenir ve karşı tarafa yüklenemez. Bu şekilde harç verilerek yenilenen dâva, yeni bir dava sayılmaz.

İşlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır.

Birinci ve ikinci fıkralar gereğince işlemden kaldırılmasına karar verilmiş sonradan yenilenmiş olan dava, ilk yenilemeden sonra üç defadan fazla takipsiz bırakılamaz. Aksi halde beşinci fıkra hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Seydibeyoğlu buyurunuz efendim.

CHP GRUPU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan,

Getirilen değişiklik, maddeye umumiyetle bir açıklık vermektedir; buna iştirak ediyoruz.

Ancak, bu maddenin sondan evvelki bir fıkrası var ki şu hükmü ihtiva ediyor: «İşlemeden kaldırıldığı tarihten başlayarak 6 ay içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır.»

Şimdi bu hükmün mevcut olduğu bu şekilde kabul edildiği takdirde...

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, bir yanlış anlama olmasın «1 yıl» tabiri var orada onu atladınız. Eğer konuşmanız ona müstenitse..

CHP GRUPU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Devamla) — Evet, evet «Bir yıl içinde» efendim. Ben ters tarafı okumuşum.

«İşlemeden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır» hükmü getiriliyor.

Muhterem arkadaşlar, eğer bu hükmü kabul edersek bu müddet içerisinde... Şimdi öyle vatandaşlarımız var ki, mahkeme harcını vermekten, vekil tutmaktan âcizdir. Köylü vatandaşlar, bilhassa fakir halk bundan, çok zarara uğrayacaktır. Dava açılmamış sayıldığı takdirde, meselâ sukutu hak müddeti ise, geçmiş olacaktır. Diğer fıkralarına diyeceğim bir şey yok; ama meselâ dâva açılmış olursa müruru zaman kesilmiş olur. Sukûtu hak müddeti ise, bu kesilmiş olur. Yani bu yönden bu fıkranın çıkartılmasını öneriyorum. Yüksek tasvibinizi istirham ederim.

Saygılar sunarım. Diğer fıkralara iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Buyurun sayın Asutay.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Bundan evvel de huzurunuzu işgal ettiğim zaman arz etmiştim, bu maddede de bir tereddütüm var ve tereddütüm, bundan evvel şahit olduğum muhtelif vakalarda da gördüğüm gibi endişemi artırmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kanunun 9 ncu maddesinde açık bir ifadesiyle, davalının Türk Kanunu Medenisi gereğince ikâmetgâhı sayılan yer mahkemesinde davanın görüleceği beyan edilmiş.

Şimdi 409 ncu maddede bir hüküm getirmişiz, taraflar ya mahkemenin gününde, zamanında celseye iştirak etmezlerse, bu davalar devam talebe kalır. Devam talebi ve kalan dâvanın bir yıl içinde yenilenmesini bu madde öngörüyor.

Şimdi burada 3 ay içinde yenilenebiliyor, yeniden harç veriliyor veya sair meseleler, ama 1 yıl içinde yenilenmezse dosya muameleden kaldırılıyor. Burada söylenecek bir mesele yoktur.

Şimdi şöyle bir örnek vermek istiyorum; davacı bir dava ikâme etmiştir ve davalının ikametgâhı çevresi içinde öyle bir gün gelmiştir ki, davayı kaybedeceğini anlamıştır ve celselere gelmediği için, davalı da davacının gelmemiş olmasına rağmen bilgisizliği sebebiyle davanın yürütülmesi hakkına sahip olduğunu bilmemiştir ve böylelikle dava devam, talebe kalmıştır.

Davalı bu 1 yıldan evvel ikametgâhını değiştirmiştir, meselâ dava Ankara'da açılmıştır da, davalı ikametgâhını köyüne taşımıştır, başka bir vilâyete gitmiştir. Davacı, davalının bu çevre dışına çıktığını sezmiştir, bu defa davayı yenileyecektir.

Şimdi davalı ikametgâhını değiştirmiş olmasına rağmen, eskiden açılmış olan çevre içinde davanın yürütüleceğine göre, davalı ikametgâh değiştirmiş olmasına rağmen, bu dava için gittiği yerden büyük masraflar ihtiyar etmek suretiyle davanın ilk açıldığı yere gelme zorunluğu içinde kalacaktır. Malî imkânsızlıkları olabilir, sair bilgisizlikleri olabilir.

Bu sebeple, yenilenecek davanın davacısının ikametgâhının da o vilâyet içinde olmasını öngörmelidir. Eğer davalının ikametgâhı değişmişse, başka bir vilâyete gitmişse, başka bir çevreye gitmişse, davalının gittiği yerde davaya bakmaya yetkili mahkeme varsa, davanın yenilenmesinde rüyet davalının gittiği yerde olmalıdır. Öyle bir hüküm konulmalıdır ki, davanın yenilenmesinde davacının veyahut davalının yeniden bir mağduriyete müstahak olmamalı ve yeniden mağdur duruma düşmemelidir.

Komisyonun bu noktada görüşü nedir, tereddüdüme iştirak eder mi? Başka bir maddede böyle bir suiistimali önleyebilecek bir hüküm vardır diye bir açıklamada bulunursa mutmain olur ve endişelerim bertaraf edilmiş olur.

Hayır, böyle bir husus düşünülmemiş derse, o zaman bir önerge vereceğim, her halde bu meseleyi de Komisyon ayrıca değerlendirecektir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Yorulmaz, buyurun efendim.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu 409 ncu maddede eskiye nazaran yepyeni bir hüküm getiriyoruz. Tatbikatta pek çok geçen ve gerçekten birçok yönleriyle hüsnüniyet sahibi insanların da istifade edebildiği bir madde idi.

Taraflar her zaman davayı takip eder. Hele davayı açan kimsenin esas hedefi davasını bitirmektir. Şayet bu davadan bir ümidi kalmamışsa, normal hüsnüniyet içerisinde görüşülürken bunun dışını düşünmek mümkün değil, davasının sonucunu almak için kişi davayı açar. Niçin açsın? Dolandırmak, yormak bunlar ayrı konular. Normal hâdiseler üzerinde duruyoruz ve normal hâdiseler için hüküm vaz'ediyoruz, kanun getiriyoruz.

Şimdiye kadarki tatbikat 409'a göre davasına yetişemeyen - taraflar gelmemişse - kişilerin davası düşer. Davanın sonunda menfaati olan kişi bunu yeniler. Davacı olabilir, davalı olabilir.

Gelin görün ki şimdi gelen hükümle bu hak elden alınmaktadır, yani, davanın düşmesine tatbikat üç kere hak tanımaktadır, üç kere yenilemiş, dördüncü defa davası düşmüşse yenileme hakkını tanımıyor, kaydı silme mecburiyetini getiriyor. Yani, tüm haklar dava açıldığı zamanki, hele müruru zaman hakkı tüm elden geçiyor. Çünkü o şartlara uyarak davalar açılmış. Öyle bir durum olabilecek ki, bir sene evvel açarken zaman aşımını kesmişti, bir sene sonra dava 3 defa düşmüş, bu dava yenilenmeyecek ve bu hak ölecek, bu haklar da gider. Yani, yeniden bir daha dava açabilme, o hakları arayabilme durumunu kaybeden hukukî durumlar doğacak. Neden biz buna 4 ncü, 5 nci, 6 ncı defa davayı yenilemek hakkını vermiyoruz? Tatbikatta davalarımız bizim bir yılda, iki yılda mı bitiyor? Hele Hukuk Usulü Muhakemelerinin gösterdiği gibi, bir celse, iki celse, üçüncü celsede hâkim karar verir diye mi bitiriyoruz? Elimizde 20 -30 sene devam eden davalarımız var ve bundan sonra gelecek davaların 40 - 50 sene devam et-

meyeceğinin garantisi nedir ve Türkiye'nin şartlarını gözünüzün önüne getirin arkadaşlarım. Adam köyden sabahın erken saatinde kalkar - herkese vekil tutmak mecburiyetini tahmil etmek zorunluğu yok tatbikatta, herkesi kendini başka bir kimse ile temsil etme zorunluğu yok tatbikatta, o kişi davasını kendi tatbik edecek - vasıta imkânsızlıkları bir arada, kendisinin oraya götürülmesi için gerekli her türlü varlıktan yoksun bir kişi, o gün bütün varını yoğunu harcamış davasına gelecek, yolda tipiye tutulacak ve davasını düşürecek, bu kişi gelecek davasını yenileyecek.

Bu, 10 senede, 20 senede devam eden davalar için üç kere yerine dört kere olmaz mı? İstirham edeyim bunun hesabını yapmak lâzım, beş kere olmaz mı? Bunun hesabını yapmak lâzım. Feza devrinde yaşıyoruz ama, Türkiye'de feza devrinde değiliz. Türkiye'de henüz kağnı devrinde yaşıyoruz, bunu bilmek lâzım, Türkiye'de henüz merkep devrinde yaşıyoruz bunu bilmek lâzımdır. Köyden gelen vatandaş çıplak geliyor, yaya geliyor bunu bilmek lâzım. Bu kişileri, sen üç kere gelmedin, 20 senede dört kere gelmedin binaenaleyh bu hakkı kaybettin diyeceğiz ve bu hükmü vazedeceğiz, bu mümkün değildir.

Benim istirhamım şudur; bu son fıkra çok önemlidir, bunu lütfen, sayın Komisyondan da rica edeceğim, önerge veriyorum, son fıkranın çıkarılmasını arz ve teklif ediyorum.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, başka söz isteyen?. Yok.

Komisyonun bir beyanı olacak mı? Buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Çok Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Yeni getirilen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu tasarısının en önemli maddelerinden birisi hiç şüphesiz ki 409 ncu maddedir. Belki de reform niteliğinde olması kabul edilebilecek maddelerin başında geliyor.

Değerli arkadaşlarım, tatbikatta bu maddenin ne şekilde suiistimale uğradığını meslek içinde olan arkadaşlarım çok iyi bilmektedirler.

Bu itibarla, bendeniz Sayın Yorulmaz'a cevap mahiyetinde olmak üzere gerekçenin bir kısmını kısaca okumak istiyorum: «409 ncu madde, davanın yürütülmesi konusunda giyap bölümünün en etkili maddelerinden biri olarak mütalâa olunmaktadır. Geçmiş uygulamadan elde edilen sonuçlara göre, madde ihtiyaca cevap verebilecek halde düzenlenmeye çalışılmıştır.

Davaların zaman zaman takipsiz kalması, işin sürüncemede bırakılması amacıyla başvurulan yollardan biridir. Bu çeşit kötü niyete dayanan halleri önlemek amacıyla birtakım yenilikler getirilmiş ve bazı kayıtlayıcı hükümlere yer verilmiştir. İşlemden kaldırılmış olan dosyanın altı ay içinde yenileme dilekçesi verilip gün tespit ettirilmediği yahut özellikle (bu bir sene olarak düzeltilmiştir) Yargıtaydan hükmü bozularak gelen dosyalarda da son işlem tarihinden başlayarak bir ay içinde aynı maddeye göre gün tespit ettirilmediği için işlemden kaldırılmadan sonra bir yıl içinde yenilenmedikleri takdirde, davanın açılmamış sayılması, haksız yenileme süresinin altı aydan üç aya indirilmesi, ilk yenilemeden sonra iki defadan fazla takipsiz bırakılmaması, gaibin de davayı yenileyebilmesi gibi davaların çabuklaştırılmasını sağlamak hususunda tarafların davalarını sevk, idare, takip bakımlarından oldukca sıkı hükümlere tabi tutulmaları amacı güdülmüştür.

Maddenin 4 ncü fıkrası hükmünce yeniden hak verilerek davanın yenilenmesi, uygulamada bunun yeni bir dava olarak kabulü ile süreleri ona göre hesaplamak ve maddî hukuk bakımından buna bağlı sonuçlar çıkarmak isteyenler bulunabileceği düşüncesini önlemek amacıyla işlemden kaldırma tarihinden başlayarak üç ay içinde yeniden hak verilmek suretiyle yenilenen davanın yeni bir dava sayılamayacağı hususu belirtilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, tatbikatta çok görmüşüzdür, bir davayı engellemek maksadıyla, meseleyi müstehire kabul edilsin diye, kötü niyetli birtakım kişiler yeni bir dava açarlar ve bu dava mütemadiyen müracaata bırakılıp yenilenmek suretiyle davalar senelerce, yıllarca sürüncemede bırakılır. İşte 409 ncu madde bu suiistimalleri önlemiştir. Davasını takip eden bir kişi, kendisine tanınan ve bir seneden az olmayan bir süre içinde değer davasını bir neticeye bağlamak istemiyorsa ve eğer bu da-

vayı takip etmiyorsa, bu kişinin iyi niyetinden şüphe edilmek lâzımdır.

Gerçi, uzak yerlerden gelme gibi, mahkemeye yetişememe gibi engeller elbette olabilir ama bu maddede bu engelleri de azamî ölçüde karşılamaya çalışmıştır. Üç defa yenileme hakkı tanımıştır, bir sene içinde olacaktır elbetteki. Çünkü bunu bir seneden fazla götürdüğünüz takdirde avukat arkadaşlarım, bilhassa Sayın Yorulmaz çok daha iyi bilirler, kasıtlı olarak bu davayı neticelendirmek mümkün olmamaktadır. Bugün mahkemelerimizin arşivleri, dolapları müracaata kalan dava dosyalarıyle doludur. Kaldı ki, bu bir harç meselesidir. Mütemadiyen bu davalar mahkemeleri işgal etmektedir, dosyaları mütemadiyen muamele görmektedir.

Değerli arkadaşlarım, bilhassa meslek mensubu arkadaşlarımın bu madde üzerinde biraz daha hassas davranmaları gerekir. Gerçekten mahkemeleri işler hale getirmek maksadıyla, aslında usulde yapılması gereken büyük değişikliklerin çok önemli görülenleri Sayın Hükümet tarafından buraya getirilmiştir ve biz komisyon olarak 409 ncu maddede bâzı müddetleri uzatmak yoluna gitmek suretiyle bugünkü şekle getirdik. Gerçekten maddede her hangi bir değişiklik gayenin dışına çıkarır bizi. Bilhassa madde metnine iltifat edilmesini istirham ediyorum.

Sayın Burhanettin Asutay arkadaşımın bir endişeleri var, bu endişe bir sisteme riayet edilme mecburiyetini kabul etmemekten geliyor zannediyorum. Meşru bir mazeretine dayanarak davayı müracaata bırakan bir kişiye bâzı haklar tanınır ama, bu dava muameleden kalktığı ana kadar derdesti rüyet sayılır, yani eski tâbiri ile derdesti rüyet, yeni tâbiriyle dava görülmüş sayılır.

Muameleden kalkan bir dosyanın yenilenmesi bahis konusu ise, o zaman usulün diğer hükümleri cari olur, davalının ikametgâhı, usule göre bulunduğu yer v. s. ne ise kabul edilir ve ona göre değerlendirilir. Dava müracaatan yenilenme sırasında davalının ikametgâhını değiştirmesi halinde bulunduğu yere götürülmesi, davacının aleyhine bir durum da tevlit edebilir. Bunu da Sayın Asutay'ın nazarı dikkate alacağını zannediyorum.

Kaldı ki bu husus Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun tebligatla ilgili hükümlerini altüst eder. Esasen kanuna da aykırı olur. Bu itibarla tebligatta bir endişe olmasın, her türlü haklar mahfuzdur, kimsenin hakkına halel gelmemektedir.

Bu madde ile ilgili başkaca bir açıklamaya lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Sayın Asutayın bir sorusu var, buyurun efendim.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, Komisyon Sözcüsünün yaptığı açıkalama ile konu biraz aydınlığa kavuştu. Ancak, bir endişem vardır. Davanın devamı talebe kalmıştır, davacı ikametgâhını değiştirmiştir, dosyada ise eski ikametgâhının adresi vardır. Dolaysıyle tebligat eski adresine yapılacaktır. Bu durumda tebligat hangi şekilde yapılmış kabul edilecektir?

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Sayın Başkanım, Sayın Asutay meslekten olmadıkları için zannediyorum bu suali sordular. Bu husus Usul Kanunumuzda vardır. Taraflardan birisi ikametgâhlarını değiştirdiği takdirde mahkemeye durumlarını bildirmek zorundadırlar. Kaldı ki, Tebligat Kanununda da bununla ilgili hüküm vardır. İkametgâhını bildirmeyen kişilere ne şekilde muamele yapılacağı, tebligatın nasıl yapılacağı sarih olarak belirtilmiştir. Eğer tebligata salih adresini bırakmadan giden bir taraf varsa, bu kanun hükümlerine göre muamele yapılacaktır.

BURHANETİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, her ne kadar meslekten değilsem de 26 yılını bu meselelere harcamış bir arkadaşınız olarak soruyorum; dava bu durumda müracaata kalmış oluyor, davalının mahkemeye ikametgâh değiştirdiğini bildirme mecburiyeti yoktur.

BAŞKAN — Vardır efendim.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Dava bitmiştir.

BAŞKAN — Hayır, bitmedi dava efendim.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Devamı talebe kalan dava bitmiş sayılmaz.

BAŞKAN — Efendim, müsaade eder misiniz? Bu bir soru olmaktan çok, akademik münakaşa şeklinde oluyor. Bunun sonunu alamayız Sayın Asutay. Sorduğunuz ahvalde dava

hukuken devam ediyor demektir. Bu itibarla söylediklerinizi bahis konusu edilemez. Buyurun Sayın Biçer.

Buyurun Sayın Seydibeyoğlu.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, demin söz aldığımda da ifade etmeye çalıştım, bilhassa sondan evvelki fıkranın tehlikeleri üzerinde durmak istedim. Sayın Yorulmaz arkadaşım da bu meselle üzerinde durdu. Vatandaşın yolunu yapmamışız, vasıtası yok, kar yağar sekiz ay yol kapanır, davayı açmıştır, senede üç defa kasabaya gelme imkânından mahrumdur. Bizim öyle köylerimiz vardır, mahkeme bir aylık, 40 günlük talikler yapıyor nihayet, o arada gelemiyor, vekil tutacak parası yok, ne olacak bunun davası? Bir sene içinde bunu yenilemek de mümkün değil çok zaman. Vekil tutamaz, hastaneye, hapishaneye düşmüştür, bunları düşünmek lâzım. Katı bir hüküm getiriyoruz, «işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir sene içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır.» Bu açılmamış sayılması çok adaletsizlik doğuracak bir hükümdür. Müruruzaman ve sükûtu hak müddetlerinde bilhassa bunun etkisi olacaktır. Köylü nereden bulacak eski hale getirmek için doktor raporunu veya muhtar mazbatasını her zaman?

Onun için sondan evvelki fıkranın metinden çıkarılmasında mutlak zaruret vardır. 3 - 5 kişi hakkını suiistimal ediyor diyerek fakir fukara vatandaşın hakkını zayi etmeye Devletin ve Meclisin hakkı yoktur arkadaşlar.

Mâruzatım bundan ibarettir, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Hükümet adına buyurunuz Sayın Adalet Bakanı.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Meseleleri kendi hüviyeti içinde değerlendirmek lâzım geleceği kanaatini taşıyorum. Bir kere Türkiye'de 8 ay süre ile yolu kapandığı için mahkemeye gelinemiyecek köy, çok şükür ki hemen, hemen yok denecek kadar azalmıştır.

CENGİZHAN YORULMAZ (Ankara) — Erzurum'un Karayazı ilçesine ben 8 ay gidemedim.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Buyurunuz gelin de ben size göstereyim Sayın Bakan.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Erzurum ilçesinin her köyünden senenin her mevsiminde insanlar kasabaya gelirler, oraları biz gayet daha iyi biliriz. Sizin zamanınızda belki öyle idi, ama şimdi gidiliyor. Kaldı ki, yenilemek için «bir sene tâbiri» var. Yani farzımuhal 8 aylık bir kapanma devresini kabul etsek bile yine geride kalan 4 aymız vardır, lütfetsin kullansınlar.

Bu maddenin sevki tatbikattaki suiistimalleri önleyip, mahkemeleri biran evvel ağırlıktan kurtarmaktır. Hattâ dahası var; yalnız vatandaş ve iş sahipleri bakımından değil, tatbikatta işi sürüncemede bırakmayı bir nevi tercih eder hale gelen hâkimleri de bu madde ile bir ağırlığın altından kurtarmayı düşünmüşüzdür ve bizim getirdiğimiz şu tasarının da belkemiğini teşkil eden bir maddedir. Bunu böylece arz edeyim.

Bir defa bir sene içinde yenileme hakkına sahiptir. Üç defa yeniliyor, bir de düştüğü zaman yeniliyor, eder dört defa. Artık insaf edelim, çok meşru haller olabilir, yolda gelirken çığ geldi, kar geldi, yol kapalı oldu eski hale getirme müessesesi var, yani sade vatandaş belki bunu bilmez, ama sade vatandaş dâvayı açarken nasıl ki, bir hukukî yol arıyorsa bu konuda da elbette bir hukukî yol arar, o zaman eski hale getirme mevzuubahis olunca, yani meşru mazeretle gelememe hali olursa o vakit bu müddetlerden sayılma mevzuubahis değildir. Binaenaleyh, bu tamamiyle kendi irade ve arzularıyla davayı sürüncemede bırakma itiyadında olan kişiler için getirilmiş bir tedbirdir, lütfedin meseleyi bu haliyle mütalâa buyurun.

Bunu bilhassa arz etmek için söz aldım saygılar sunarım.

BAŞKAN — Önergeleri okutuyorum, efendim.

Sayın Başkanlığa

409 ncu madde ile değiştirilen metnin sondan evvelki fıkranın çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Sayın Başkanlığa

Görüşülen maddenin son fıkrasının tasarıdan çıkarılmasını arz ederim.

Ankara,
Cengizhan Yorulmaz

BAŞKAN — Önergeleri yeniden okutup oylarınıza sunacağım.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Cengizhan Yorulmaz'ın önergesi yeniden okundu.)

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılmamaktadır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Muhterem arkadaşlarım, bu maddenin 15 nci satırındaki «verilmiş» kelimesinden sonra bir «ve» kelimesinin İçtüzüğün 109 ncu maddesine göre eklenmesi isteğini taşıyan komisyon önerisi vardır. Bunu dikkate alarak bu maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

427 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 427. — Mahkemelerden verilen hükümlere karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Davada haklı çıkmış olan taraf da hukukî yararı bulunmak şartıyle, hükmü temyiz edebilir.

Miktar veya değeri ikibin lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin hükümler kesindir.

Kesin olarak verilen hükümlerle niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümler, Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz olunur.

Temyiz isteği Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, hüküm kanun yararına bozulur. Bu bozma hükmün hukukî sonuçlarını kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayınlanır.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Seydibeyoğlu, C. H. P. Grubu adına, buyurunuz efendim.

C. H. P. GRUBU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bu maddenin sadece iki yönü üzerinde durmak istiyorum: Maddenin ikinci fıkrasında «Miktar ve değeri 2 000 lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin hükümler kesindir» deniyor. Bu maddede; «50 lirayı geçmeyen alacak davaları» hükmü vardır. Şimdi bu suretle 40 misline çıkarmış bulunuyoruz kesin olan kısmı. Ama meselâ bir sulh mahkemesinin görevine giren işlerde 5 misli artırmışız, diğer kısımlarda 10 misli artırıyoruz, burada 20 mislini de aşarak tam 40 misline çıkarmışız, gerekçe olarak la; Temyiz Mahkemesini ferahlatmayı düşünüyoruz.

Biz adalet mi dağıtacağız yoksa Temyiz Mahkemesi ferahlatmayı mı düşüneceğiz? Köylü vatandaş için, fukara vatandaş için 2 000 liranın çok büyük değeri vardır. Biz burada elbette ki, sıcak, kaloriferli Meclis dairesinde lüks koltuklarda otururken ve Devletin verdiği maaşı alırken bu 2 000 liranın kıymetini pek bilmiyoruz ama...

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, böyle bir kıyaslama yapmayınız lütfen, bu Parlâmentonun bir icabıdır efendim, rica ediyorum madde üzerinde konuşunuz.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Devamla) — Evet, evet bu 2 000 liranın fukara vatandaş için büyük değeri vardır, benim önerim bunun «1 000 lirayı geçmeyen» olarak kabul edilmesidir.

İkincisi de kanun yararına temyiz üzerinde durmak istiyorum. Şimdi, eski metinde Cumhuriyet Başsavcılığının re'sen kanun yararına temyiz hakkı varken ve hattâ Hükümet tasarısında da bu haldeyken bu kere «Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine» denilmiştir.

Adalet Bakanlığı, adaletin vesayet uzvu mudur? Bunu öğrenmek istiyorum. Şimdi buraya Adalet Bakanlığını getirmek bir nevi yargı hakkına müdahaleyi sokmak demektir. Biz bunun için; «Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum» tâbirinin metinden çıkarılmasının yerinde olacağı inancındayız.

Bu hususta da bir önerge veriyorum, kabulünü istirham ederim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Akal, buyurunuz efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım; grup sözcümüz değerli arkadaşımın söylediği gibi, Hükümet tasarısındaki hükmün Adalet Komisyonunda değiştirilmesinin bir anlamı var. O anlam; gerekçede de söylendiği gibi, kanun yararına temyiz etmeyi Anayasanın 132 nci maddesine uydurmaktır.

Şayet bir idarî organ olan Hükümet tarafından hareketle bir netice hasıl oluyorsa, bu takdirde 132 nci maddeye göre, kesinleşmiş hükmün sonuçları değişmeyecektir. Bu madde ile sadece, uygulamada o hükümde yapılmış hukukî nitelikteki hataların düzeltilmesi amacı güdülmüştür. Yani ondan sonraki uygulamalarda bu türlü bir hukukî netice doğuran yanlışlıkları yapmayın anlamına gelen bir netice elde etmek için bu madde düzenlenmiştir. Biraz evvel arz ettiğim gibi Anayasanın 132 nci maddesine uygun bir madde düzenlemek için böyle hareket edilmiştir.

Doğrudur, çok nadir bulunur. Hukuk uygulamasında bir yanlışlık yapılmıştır; doğrudur. Bunun düzeltilmesi lâzımdır; kabul ediyorum. Ama düzeltilen bir hükmün neden hukukî sonuçları olmasın? Hukukî sonuçları olursa Anayasaya aykırı bir durum olur mu? Şayet «Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum» ibaresi kalkar da «Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz» müessesesi kurulur ise, hukukî kanaatim odur ki, 132 nci madde buradadır; idarenin, mahkemelerce verilmiş kesin kararlara - yanlış olabilir - müdahalesi söz konusu olmaz. Neden?

Şayet Cumhuriyet Savcısı kendiliğinden bir düzeltme yapsaydı; doğrudur, mahkemenin kararına müdahale var deriz. Ama nasıl bir mekanizmayı işletiyor Cumhuriyet Savcısı? Temyiz ediyor. Kim karar veriyor kanun yararına temyizin neticesinde? Temyiz Mahkemesi... Demek ki, bir üst mahkemeye çok istisnai bir temyiz hakkı getiriliyor bu takdirde. Şartlarımızı söylüyorum: Adalet Bakanının göstereceği lüzum kalkacak. Savcı müracaat edecek, Temyiz Mahkemesi karar verecek; bu takdirde, doğacak kararın hukukî neticesi, o karardan zarar veya yarar görene tesir edecek. Ama Adalet Bakanının göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet Başsavcısı harekete geçerse bu takdirde yargıya idarenin müdahalesi var deriz ve 132 nci maddeye muhalefet edilmiş olur.

Bunda kanunu düzenleyenler daha yarar görmüştür; onun da iddiasında bulunamam. Madem ki, kanun yararına bir temyiz yoluna gittik, çok istisnai hallerde bu temyiz yoluna gidilebilir; çok istisnai hallerde gidilen temyiz yolunda işletilen mekanizma idarî mekanizma değildir; hükmü veren mahkemenin kararını değiştiren mekanizma bir idarî mekanizma değildir, bir bakan değildir, bir savcı değildir; Yüksek Temyiz Mahkemesidir. O takdirde çok istisnai temyiz yolu kabul edilerek; meselâ cezada vardır: Yargıtaydan hüküm geçer. Yargıtaydan hüküm geçtikten sonra Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz etme hakkı vardır. Bu temyiz neticesinde zannımca sadece cezai neticeleri düzeltilmez, bir ölçüde uzun süredir avukatlığı dışardan yapıyoruz; neticesi olur. Bu maddeyi şöyle düzeltebilirsek hiçbir zararımız olmaz zannediyorum.

Bu madde üzerinde konuşmaktan maksadım, illâ ki, bu madde şöyle çıksın, böyle çıksın diye değil. Yetkili arkadaşlarımız buradadır; onlar bize, «kanun yararına temyiz edersek bu temyizden dolayı hüküm bozulursa Temyiz Mahkemesinde - Adalet Bakanının göstereceği lüzum üzerine değil - bunun hukukî neticesi olmasın, biz onun için şöyle bir yarar düşünüyoruz, sadece saf hukuk bakımından; hukuktaki hatayı düzeltmek için biz bu maddeyi getirdik; ne yapalım o da kaderine razı olsun» diyorlarsa, bu da bir görüştür; haklı haksız tarafı var. Ama ben diyorum ki, madem ki bu maddeyi düzenliyoruz, madem ki, kanun yararına bir temyiz yolu getiriyoruz; öyleyse Anayasaya aykırı olmamak şartıyle düzenleyelim. Adalet Bakanının gösterdiği lüzum üzerine Cumhuriyet Savcısının harekete geçmesini kaldıralım. Cumhuriyet Savcısı re'sen harekete geçsin lüzum gördüğü takdirde. Temyiz Mahkemesi kararını verirse, bundan o işten zarar veya yarar görmüş kimse de, hukuken neticesinden yarar veya zararına göre razı olsun.

Bunda ne zarar var? Şayet bana Komisyon veya Adalet Bakanlığının değerli mensupları, «Efendim, bizim kastımız, hakkını kaybetmiş bir adamın, ne yapalım, o madde için hakkına

razı olsun,» derlerse kabul ediyorum. Ama «Anayasanın 132 nci maddesine uyduruyoruz,» şekliyle, Hükümetin tekliflini değiştirerek Adalet Bakanlığından mekanizmayı hareket ettirirseniz ne olacak? Tek kelime söylemiyorum. Adalet Komisyonunun değiştirisi ile çıkar da, hüküm neticeye tesir edecek olursa Anayasaya aykırı olur. Doğrudur. Ama Adalet Bakanının göstereceği lüzumu kaldırır da, Cumhuriyet Savcısını re'sen harekete geçirirseniz, çok istisnai hallerde bir hukukî hata yapılmış, ve onun neticesinde de Temyiz Mahkemesinde bozdurursanız, onun neticesinde de, binde bir de olsa, hakkı artık mahşere kalmamış, dünyada da hakkını almış insanlardan bir tanesini kazanmış oluruz kanaatindeyim.

Hatalı olabilirim, bu konuda aydınlanırsam bahtiyar olacağım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Alaca, buyurun efendim.

İSMAİL HAKKI ALACA (Kars) — Muhterem Başkanım, muhterem arkadaşlarım, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun 427 nci maddesinin tadiline müteallik hüküm, bugün memleketin içinde bulunduğu şartlar ve umumî ihtiyaç gözönünde bulundurulursa hakikaten yerinde ve isabetli bir tadil tasarısı olarak huzurunuza gelmiş bulunmaktadır.

Evvelce değeri 50 lirayı geçen hükümler temyiz ediliyordu. Bugün 2 000 lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacak davaların ilişkin hükümler kesindir deniyor. Türkiye'nin bugünkü şartları ve adalet mekanizmasındaki gelişmeler bu şekildeki bir hükmün getirilmesini sosyal bünyemiz icabı olarak da haklı kılmaktadır. Binaenaleyh, bidayet mahkemelerimize biraz da güven vermek lâzımdır. Bu itibarla, mevcut hüküm Türkiye'de daha esaslı bir adaletin teessüsüne de yardım etmiş olabilir.

Bu alelâde meseleleri doğrudan doğruya çok önemli meseleler muvacehesinde diğer kademelere, istinaf mahkemesi teşkilâtı olmadığı için temyize intikal ettirmekle daha büyük hakların da ziyaına sebebiyet vermiş oluyoruz. Bu itibarla, burada isabet mevcudiyeti yolundaki mülâhazalara iştirak ederim.

Ancak, söz almamın asıl ve mühim sebebi şudur; maddenin ikinci fıkrasında, bu şekilde kesinlik arz eden davalar, yani iki bin lirayı geçmeyen davalar hakkındaki hükümler kesindir denmiş ve bu hükümler aleyhine vâkı itiraz ve şikâyetler Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilebilir hükmü, Adliye Vekâletinin göreceği lüzuma dayatılmış bulunmaktadır. Filhakika, evvelki Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzda mevcut bulunan nef'anlı kanun, - yani, kanunun nef'ine olarak - bâzı hukukî meselelerin de Cumhuriyet Başsavcılığınca tetkik edilip, inceleme imkânını veren müessesenin yerine kaim olan bir müessesedir.

Şimdi, arkadaşlarımızın ileri sürdükleri birtakım görüşlerle denmek isteniyor ki, neden, Adliye Vekâleti lüzumuna binaen Cumhuriyet Başsavcısı bu talepleri tetkik etsin? Bu, nevama Adliye Vekâletinin, yani icranın yargı sahasına müdahalesi gibi bir itiraz olarak ileri sürülüyor. Biz bu fikre iştirak etmiyoruz, iki bin lira değerini aşmayan ve bu şekilde kesinleşen davalara taallûk eden dosyalar ve bu kararın müstenidatında isabet, yani şikâyet ve itirazlara hakkaniyet var mıdır, yok mudur, kararda isabet mevcut mudur, değil midir? Bunu Adliye Vekâleti, yani Hükümetin bir organı sıfatıyle Adliye Vekili olarak bunu tetkik edecek değildir, bunu hepimiz de görmüşüz. Bu, Adliye Vekâletinin hukuka taallûk eden bir işidir, Adliye Vekâletinin orada hukukla tevaggül eden, ihtisas kesbetmiş bulunan bir çok tetkik hâkimleri, şube müdürleri vardır. Bunlar inceler ve bu işlerden, bu yolda gelen dosya ve şikâyetlerden hangisinin incelenmesi icabeder ve Cumhuriyet Başsavcılığında tetkiki gerekir? Bunu bidayeten takdir eder ve bu şekilde gönderilir.

Eğer, maddeye bu lüzum konmazsa, bu takdirde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu tadilâtını yapmamak lâzımdır. Bu suretle, iki bin lirayı geçmiş bulunan, iki bin liraya kadar olan dava dosyaları ve şikâyetleri Temyiz Mahkemesine doğrudan doğruya gitmez de, Adliye Vekâletinin lüzumu, elemesi kaldırılırsa doğrudan doğruya Cumhuriyet Başsavcılığına gider. Bu suretle Temyiz mercii âdeta iki binlik davaların Cumhuriyet Başsavcısı olur. Böyle bir mukaddereyi, böyle icapsız gecikmeleri veyahut da yolsuzlukları önlemek için maddeye Adliye Vekâletinin bidayeten incelemesi ve lüzum göstermesi şartı konmuştur. Bunda da isa-

bet mevcuttur. Bu maddenin bu şekilde çıkmasına taraftarız. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Gökçe.

HAKKI GÖKÇE (Malatya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu madde ile yepyeni bir hüküm tesis edilmiştir. Kanunumuzda bir madde vardır; yazılı emirle bozma. Şimdi, adalet tarihinde tahmin ediyorum ki, eşine ender rastlanan meselelerde yazılı emirle bozmaya gidilmiştir. Yani kanuna, yazılı emirle bozmak için bir hüküm konulmuş ve fakat tatbikatta işleme imkânı mevzuubahis değildir. Saniyen - tersinden başlamış oluyorum meseleye - miktar iki bin liraya çıkarılıyor. Benim şahsî görüşüm; Medenî Kanunda yerini bulan ve «bir hakkın sırf gayri ızrar eden suiistimalini kanun himaye etmez» maddesine tamamen muhalif bir madde tanzim edilmiş olduğu inancındayım. Yani, mahallî mahkemelerde, iki bin liraya kadar değeri bulunup ve onun üzerinde hüküm tesis edilen meseleler temyize gelme imkânından mahrum kılınıyor.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, elli liradan iki bin liraya çıkarmış oluyoruz, görünüş itibariyle ve aslında öyle. Şöyle böyle kırk misli oluyor, kırk misli yukarıya çıkarıyoruz ve böylece mahallî mahkemede, çoğu kere tam tetkik edilmeksizin tanzim ve karar ittihaz edilmiş bulunan meselelerde, vatandaşın hakkını tamamen önlemiş bulunuyoruz. Ve bundan sonra gelen fıkra ile, vatandaşa bir hak tanıdığımızı kabul etmek durumunda oluyoruz. Halbuki, Cumhuriyet Savcıları cezaî meselelerle meşgul olurlar. Hukuk mevzuatı ile, ceza mevzuatı arasında büyük farklar vardır. Yüksek Temyiz Mahkemesine kadar intikal etmiş bir savcının, uzun senelerden beri cezaî meselelerle uğraştığı mutlak ve muhakkak olduğuna göre, hukuk mevzuuna âşina bulunması, evvelâ imkânsızdır, ki Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından temyiz edilmesi mevzuu nazarı itibara alınsa dahi, tatbikatta, yazılı emirle bozma meselesi mevzuubahis edilemediği gibi, tatbikatta hiç bir suretle yerini bulamadığı gibi, burada da vatandaşa verilen bu hak hiç bir suretle istimal edilme imkânını bulamayacaktır, bir. İkinci mesele, benim şahsî görüşüme göre, Temyiz Mahkemesindeki tıkanıklığı bir nebze önlemek babında getirilmiş bir madde oluyor bu. Halbuki, iki bin liraya kadar olan meseleler üzerinde vazedilen hükümlerin temyiz edilme imkânı bulunmadığı için, vatandaş, bu kanun yürürlüğe girdikten itibaren bu misüllü davaların tümünde Adalet Bakanlığına müracaat edecektir.

Şu halde, hali hazırda Yüce Meclise intikal etmek üzere bulunan Yargıtay Kanununda dairelerin fazlalaştırılmış olmasına, hukuk dairelerinin adedinin on beşe çıkarılmış bulunmasına göre, ve hele bilhassa mürafaa mekanizmasının - bundan sonra gelen maddede - değerinin yükseltilmiş bulunması itibarıyle mürafaa imkânından da mahrum olması nedeniyle, aslında tıkanıklığı bir nebze, en az yüzde elli oranında önlemiş bulunuyoruz.

Şimdi, burada tıkanıklığı önlemek için, iki bin liraya kadar olan taşınır mal ve alacak davalarını siz iki bin liraya çıkarırsanız veya çıkarırsak, o zaman, oradaki bir tıkanıklığı önlemek isterken, Adalet Bakanlığına her gün yüzlerce dilekçenin geleceğini de kabul etmek mecburiyetindeyiz. Şimdi, Adalet Bakanlığına intikal etmiş bulunan böyle bir meselede dilekçelerin tam mânasıyle, Adalet Bakanlığınca tetkik ve tâmik edilmek suretiyle gereğini ifa etme imkânı da mevzuubahis değildir. Şöylece..

BAŞKAN — Sayın Gökçe, bozmanın, kanun nefine olduğunu dikkate alarak ifade buyuruyorsunuz, değil mi efendim?

HAKKI GÖKÇE (Devamla) — Evet efendim. Şimdi, bir önerge takdim ettim, şöylece, önergemin üzerinde de konuşmuş oluyorum. Beş yüz liraya kadar olan mevzular üzerinde kesin hüküm vazedilsin ve kanunun bu maddesinin 3 ncü, 4 ncü ve 5 nci fıkralarının da hiç bir suretle tatbik imkânı bulunmadığı için, maddeden çıkarılmasını teklif eder mahiyette bir takrir takdim etmiş bulunuyorum. İltifat buyurulmasını arzeder, teşekkür ederim sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Artaç.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, bu maddenin getirilmesi sebepleri içinde bâzı hakikat paylarının bulunduğunu kabul etmek lâzımdır.

Hak sahibi kişilerin haklarını korumada titiz olmanın gereği vardır. Ama hak sahibinin hakkını korumanın yanında bir de borçlunun haklarını da korumak mevzuu bahistir.

Hukukumuzda hususiyle mahkemelerde hak sahibine daha üstün haklar tanınmıştır. Senede mütedair hususlarda alacaklının daha geniş çapta alacakları vardır. Ama borçlunun mahkeme huzurunda ve icra yollarında hakları birçak bakımlardan kısıtlanmıştır. Bu bakımdan, temyiz müessesesi aslında bir süzgeçtir. Ama temyizde dosyaların da birikmemesi esastır. Şimdiye kadar çok az bir meblâğa tallûk eden kararların temyiz edilmemesi öngörülmüştü. Fakat bu sefer getirilen tasarıda bu rakam yüksek tutulmuş. 2 000 rakamı bir tüccar için, yüksek maaşlı bir memur için, hattâ biz parlâmenterler için büyük bir rakam olduğunu ifade etmez. Ama köyde geçimini sadece 2 dönümlük bir tarlaya temin eden bir kişinin geçimi, 2 000 liranın üstünde olmadığı için, ona büyük bir meblâğ gelir.

Bir de hakkın tesisi mevzuu vardır : Değerli arkadaşlarım, denilebilir ki, alacaklının haklarının teminat altına alınabilmesi bakımından biz bu hükümleri getiriyoruz, bir. Sürati temin etmek bakımından getiriyoruz, iki. Mahkemelerde sürati temin etmek bakımından bu maddenin hiçbir faydası yoktur. Mahkemelerde karar safhasına kadar bir yenilik getirmemiş oluyor. Ama bunun yanında bundan sonraki safahatta bir teminat olarak düşünülebilir. Hükümkumuzda alacaklının hakları muhtelif şekillerde teminat altına alınması düşünülmüştür. Evvelâ usulümüzde ihtiyatî tedbir müessesesi vardır, icra iflâsta, ihtiyatî haciz müessesesi vardır. Hakkın teminat altına alınabilmesi için bu müesseselerden istifade imkânı mevcuttur. Karar verildikten sonra vazıı kanun bunu düşünmüş, hususiyle alacak davalarında temyiz eden kişi, o alacağı karşılayacak teminatı göstermek zorundadır. Aksi halde temyiz hakkından mahrum kalır. Binaenaleyh, bu kadar açık teminatlar varken, temyiz yolunun bu şekilde kapatılmasında mahzur olduğu kanısındayım.

Sayın üyelerden birisi «Bugünkü para rayici» dediler. Değerli arkadaşlarım, hakikaten eski rayiçle bugünkü rayiç bir değildir. Ama bu rayicin değerlendirilmesinde de bir nispet olması lâzımdır. Evvelce 50 lira veya 100 liradan aşağı olan miktarlar temyiz edilmezdi. Şimdi 2 000 liraya çıkarıyorsunuz, hiç nispet yoktur. Bu, 200 olur, 300 olur, 500 olur, ama 2 000 rakamı bir hakkın ziyaına sebebiyet verir.

Nitekim burada tasarıyı sevk eden Hükümet, bu noktayı düşünmüş ama kanunen temyiz yoluna gitmeyi de derpiş etmiş. Kanun yoluyle temyize giden, sadece ondan sonra verilecek kararlarda hâkimi ikaz eder. Ya, hakkı zayi olan kişi ne yapsın? Bu bakımdan bu kadar yüksek bir meblâğın temyiz kabiliyetinin olmaması yolundaki düşünüş bence hukuk kurallarına uygun değildir ve çabukluk temin etmez. Sayın Bakan, behemahal Yargıtayda işlerin birikmesini istemiyorsa, evvelâ Yargıtayda daire adedini çoğaltsın. Nitekim ona dair bir kanun teklifi geliyor. Eğer iyi çalışmayı temin etmek istiyorsa, sayın Bakan bir Yargıtay Dairesine gitsin. Bakan olarak gitsin, evvelâ avukattı belki bu hususlara dikkat etmezdi. Gidip, 1 nci Ceza Dairesinde idam hükmünü tasdik eden kişilerin bir dar oda içerisinde nasıl çalıştığını görsün. Elbetteki, bu kadar zor şartlar altında çalışan Yargıtayda işlerin birikmesi mukadderdir. Sen hâkimin rahat çalışmasını temin etmezsen, sen hâkimi herhangi bir bakanlıktaki bir sekreterin sahibolduğu olanaklardan istifade ettiremezsen, elbetteki oradaki işler birikir. Şu halde işin birikmesi, mahkemeden çıkan kararların temyizi ile kıyaslanamaz. Bunun birçok sebepleri var, bunların hepsini birlikte mütalâa edilmesi gereklidir.

Bu bakımdan ben, kanun nef'ine, evvelâ Başsavcılığa, sonra Adalet Bakanlığına müracaat hususu kabul edilmiş, zannedersem. Daha evvel de böyle bir şey vardı. Kanun nef'ine bozma ve Resmî Gazetede yayınlanma.. Bu ilk nazarda hukukçu olmayanları belki şaşırtabilir. «Canım efendim savcı temyiz edecek, hakkını tespit edecek». Hayır, Sayın Başkanın biraz evvel işaret buyurduğu gibi kanun nef'inedir. Bu, hiçbir sonuç doğurmaz. Hükmün sonucuna da tesir, etmez, nitekim maddede yer almıştır. Şu halde getirilen bu hüküm aslında hukuk kurallarına ve biraz evvel konuşan arkadaşımın temas ettiği, Medenî Kanununun başlangıçtaki o haklara tallûk ettiği için, borçlunun hakkını da alacaklı kadar vikâyet etmek zorundayız. Aksi halde birgün gelecek sayın arkadaşımdan çok daha süratle işlerin çıkmasını isteyen bir arkadaş diyecek ki, «Temyize hiç lüzum yok-

tur. Bidayet mahkemesi kâfidir». Bu gidişle devam edersek, korkarım ki, birgün bu âkibet de başımıza gelecektir. Halbuki biz düşünüyoruz ki, Türkiye'de davaların süratle gelişebilmesi için, sonuçlanabilmesi için üç kademeli bir yargı sistemi getirilsin. Yani bir bidayet, istinap ve temyiz. - eski tâbiri ile - Bu bakımdan bu temyizin kısıtlanması yolundaki hükün yerinde olmadığı kanısındayım. Arkadaşlarımın bu hususlaki önergelerine iştirak edeceğim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Şensoy, buyurunuz efendim.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Sayın Başkan, Muhterem arkadaşlarım, tasarının 427 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının, bendeniz tamamen metinden çıkarılması görüşündeyim.

Eski metinde bu hükme benzer bir hükmün bulunmuş olması, bizim görüşümüzde bir değişiklik husule getirmektedir. Muhterem arkadaşlarım, evvelâ tatbikatta yürütülmesi mümkün olan bir madde değildir. Hakkı ziyaa uğrayan bir vatandaş hakkının tashih edilmesi neticesinde, hakkının kendisine iade edilmeyeceği düşüncesini taşıdığı müddetçe böyle bir yola baş vurmayacaktır. Diğer taraftan Adalet Bakanlığının göstereceği «Lüzum» tâbirini de anlamak mümkün değildir. Adalet Bakanlığı, kendisine intikal ettirilen böyle bir meselede bu durumu bir heyete mi tetkik ettirecektir, meseleyi hukuk müşaviri mi tetkik edip ,bunun lüzumuna kani olacaktır. Bunu madde metninden anlamak mümkün değildir.

Kaldıki bunun da tekniği bulunmuş olsun ve Adalet Bakanlığının göstereceği bir heyet meseleyi tetkik etmiş bulunsun. Ondan sonra hak doğacak ve bu hak kanun yararına doğmuş olacak, fakat bu haktan mağdur olan, daha doğru bir tâbir ile davasını kayıp etmiş olan şahıs istifade edemeyecektir. Bunun neticesi, böyle bir hükmü veren bir hâkim ölünceye kadar vicdan azabı duyacak, farzımuhal alacaklı, veyahut dava kendi lehine bozulmuş olan şahıs bu hakkının da ilelebet alamamanın ızdırabı içinde hâkime sönmez bir kin besleyecektir. Bu, tashihi mümkün olmayan bir mesele doğuracaktır. Halbuki bu kararının temyiz edileceğini bilirse ,yahut bu karar temyiz olup hâkime bu kararı yeniden, yani bozulması halinde yeniden tashih etmek imkânı bahşedilmiş olursa, hâkim, vicdanî bakımından daha da huzur içerisinde bulunacaktır. Bu şekilde yanlış kararı tescil edilmiş olan bir hâkim şunu söyleyecektir. «Bu kanunun aksaklığı beni ölünceye kadar vicdan azabında bırakmıştır. Halbuki bu bozulup iade edilseydi, belki bent bu bozmaya uymak suretiyle bu vatandaşın hakkının zıyaına sebebiyet vermeyecektim diyecekti.

Hülâsa, bu maddeye hangi yönden bakarsak bakalım bunun hukuk nosyonuyla ve adalet hisleriyle bağdaşır bir metin olmasına imkân görülememektedir. Bu itibarla; bu metnin kaldırılması yolunda takrir veren arkadaşlarımın mütalâasına iştirak ediyorum. Belki, bu dördüncü fıkranın son cümlesindeki «Bu bozma hükmünün hukukî sonuçlarını kaldırmaz» tâbiri ortadan kaldırılırsa; ki o zaman da maddenin bir mânası kalmaz, belki o ahvalde biraz daha hukukî bir görüş içerisinde bulunduğumuzu iddia edebilirdik.

Bu itibarla; maddenin bu üçüncü fıkrasının dördüncü fıkra ile birlikte tamamen tayyını istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Oktay, Grup adına mı efendim?

MEHMET NEBİL OKTAY (Siirt) — Evet.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi vardır.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Görüşmekte olduğumuz 427 nci madde iki kısımda mütalâa edilmektedir.

Birinci kısım; kesin hüküm mahiyetindeki 2000 lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin hükümlerin kesinliği,

İkinci kısım da; kanun nef'ine bozma hususu.

Değerli arkadaşlarım; görüştüğümüz tasarı teknik bir tasarıdır. Burada hepimiz en iyiyi bulmak için büyük bir gayretin içinde çalışıyo-

ruz. Bilhassa Sayın Seydibeyoğlu için şu hususu söylemek istiyorum; biz burada bir teknisyen edası ile kanunları en iyi bir şekilde çıkarmak için gayreti içindeyiz. Her cümlenin başında bir fukaralık edebiyatını burada yapmamak lâzım. Fakir fukaranın hakkını hepimiz aynı ölçülerde ararız, hepimiz aynı ölçülerde değerğerlendirmeye çalışırız. Birimizin diğerine tekaddüm etmeye hakkı yoktur.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Fukaralık edebiyatı yapmıyoruz, hakikati söylüyoruz.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Şimdi, 2000 liralık bir kısmın kesin hüküm olarak kabulü, sadece fakir fukara için değil, tüm vatandaşlarımız içindir. Biz de buraya yalnız fakir ve fukaranın hakkını aramak için değil, tüm Türk Milletinin hakkkını aramak için geldik, bunun için çalışıyoruz. Bu itibarla, ben istirham ediyorum böyle teknik konularda bu tür lâfların kullanılmaması lâzımdır, kullanmayınız.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Senden icazet alır öyle konuşuruz.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu 1927 senesinde kabul edilmiştir. 1927 senesinde şimdi sayın Bakan arkadaşımın dedikleri gibi Reşat Altını 8 lira, bugün 405 lira. 1927 senesinde henüz yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin hâkim yetiştirme imkânını lütfen düşününüz. Bugün en mükemmel hâkimlerimizi yetiştiriyoruz. Bir hâkime milyarların ihtilâfı için hal yetkisi veriyorsunuz, 2000 lira için kesin hüküm niteliğinde karar verme hakkını çok görüyoruz. Biraz önce teknisyen arkadaşımın bana ifade ettiği şu değerli arkadaşlarım; Almanya'da aşağı yukarı 60 000 Türk lirasına tekabül eden kısımdaki davalar kesin hüküm halinda verilmektedir. Türkiye'de bugün paranın iştira gücünü nazarı itibara alırsanız 2000 lira büyük bir değer ifade etmez. Bu, sadece Temyiz Mahkemesi'nin işlerini hafifletmek için getirilmiş bir hüküm de değil. Paranın 1927 yılındaki iştira gücü ile bugünkü iştira gücünü nazara alarak ve 1927 yılında yetiştirilen bir hâkimin bugünkü hâkimle aynı ölçüler içerisinde davalara bakma niteliğine sahip olup olmama durumları nazari itibara alınarak had yükseltilmiştir.

Kanaatimiz odur ki, 2000 lira değil 20 000 lira, 50 000 liralık bir kısmın dahi kesin hüküm halinde verilmesinde büyük mağduriyetler doğmaz. Esasen, hâkimlere yetkilerini verdiğiniz nisbette de onların sorumluluklarını artırmış olursunuz.

Şimdi ikinci kısma geliyorum.

Değerli arkadaşlarım; ikinci kısımda iki türlü itiraz var.

Birisi - Bu müessese, sanki yeni getirilen bir müessese olarak kabul ediliyor. Bu müessese, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun 427 nci maddesinde eskiden var. Bu müessese, kesin hüküm halinde kalan yalnız 2 000 liralık kısım için değil, hangi şekilde olursa olsun, hangi yoldan olursa olsun kesinleşen hükümlerde kanun nef'ine bir aksaklık görülürse bu yoldan gidilmek suretiyle bu hatanın tashih edilmesi aranmıştır. Bu, aslında hâkimlere fren vazifesi görmektedir. Hâkimler, kesin hüküm halinde olsun, başka şekilde olsun yanlış karar vermekten, bu surette Resmi Gazete'de teşhir edilirim, kararım bütün mahkemelere tebliğ edilir gibi endişelerle hassas olmaya mecbur olur. Bu müessese, bir ölçüde Temyiz'den dahi tesirlidir. Temyiz'de dosyası bozulan bir hâkimin kararını üç - beş kişi görür. Kanun nef'ine bozulan bir hâkimin kararını Türkiye'de bu işle ilgilenen herkes görür. Bu itibarla; bu müessese çok yerinde bir müessese. Ancak, bir hususta önemli ihtilâf var. Eski şekliyle doğrudan doğruya kanun nef'ine bozma isteği Cumhuriyet Başsavcısına yapılır iken, bu kerre Adalet Bakanının göstereceği lüzum üzerinde, şeklinde Komisyonumuzca bir değişikliğe uğramıştır. Bunun sebebi nedir, niçin bu yolu tercih ettik?..

Değerli arkadaşlarım; bütün konuşan hatip arkadaşlarımın da açıkça belirttiği gibi bu şahısların hukuku ile, hak ve menfaatleriyle ilgili bir bozma değil, kanun nef'ine bir bozma. O halde, en iyi şekilde nasıl neticelendirilirse bunu bulmak lâzımdır. Komisyonda dinlediğimiz teknisyenler, Cumhuriyet Başsavcılığının yetkilileri bize şöyle dediler «Cumhuriyet Başsavcılığına sayısız dilekçeler geliyor. Sanki vatandaşın hak ve hukukunu arıyormuş havası içerisinde müddetini geçiren, kesinleştiren herkes Cum-

huriyet Başsavcılığına bir dilekçe veriyor ve böylece Cumhuriyet Başsavcılığında işler içinden çıkılmaz hale geliyor.»

Cumhuriyet Başsavcılığı, hepinizin takdir edeceği gibi bir ceza müessesesi. Hukukî ihtilâflar Cumhuriyet Başsavcılığına geliyor, binlercesi yığılıyor, içinden çıkılmaz hale geliyor. O halde kanun nef'ine bozmayı istiyorsanız; Adalet Bakanlığının teknisyenleri marifetiyle bir süzgecinden geçiriniz. Her dilekçe buraya gelmesin. Ama, gerçekten kanuna aykırı kararlar verilmiş ise, teknisyenler de bunu görüyorlar ise esasen bu bir ibreti müessire müessesesi olduğuna göre bunu Başsavcılığa intikal ettirsinler ve başsavcılık gereğini teemmül ederek ilgili daireye bozma hususunda talepte bulunsun. Bunun Anayasaya aykırılığı neresinde?..

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Tamamen aykırı...

BAŞKAN — Müdahale etmeyin Sayın Şensoy. Size göre aykırı, Komisyona göre aykırı değil...

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Şimdi, Sayın Şensoy arkadaşıma şunu bir defa daha tekrarlamak zorundayım : Bu vatandaşın hak ve hukuku ile ilgili bir mesele değil. Kanunun nef'ine bir bozma, kanun yararına bir bozma, aksaklığı göstermek için bir bozma. Bir daha böyle kararlar verilmesin şeklinde bir tatbikatın önüne geçmek içindir.

Değerli arkadaşlarım, 17 - 18 senelik meslek hayatımda kanun nef'ine bozmayı ben birkaç defa Resmî Gazetede yaş tashihleri için gördüm. Yaş tashihlerinde haksız kararlar verildiği bazen olur, vatandaş menfaatine diye. Bunu gören başsavcılık veya başsavcılığa intikal eden bu mesele kanun nef'ine olarak bozulur.

Değerli arkadaşlarım, gerek nispet, yani 2 bin lira meselesi, gerekse Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine bozmaya gidilmesi meselesi gerçekten en ince detaylarına kadar incelenmiş, bütün teferruatı ile tetkik edilmiş, bu konuda teknisyenler dinlenmiş, hattâ ve hattâ dış ülkelerdeki tatbikat arkadaşlarımızdan sorulmuş ve kanun maddesi, Hükümet teklifinden ayrı bir şekilde Yüce Meclisinize niyabeten vazife gören Komisyonunuzca bu şekle getirilmiştir. Maddeye aynen iltifat edilmesini, bu madde üzerinde bir değişiklik yapılmamasını hassaten istirham ediyorum.

Nispet meselesi : 2 bin lira bugün milyarlarca liralık ihtilafı halleden hâkimlerimizin yanında büyük bir değer değildir.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Vatandaşın yanında büyük paradır.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Vatandaş nezdinde de 2 bin lira çok büyük bir değer taşımaz. Bunu, yani bu davayı gören de hâkimdir. Ahmet, Mehmet bu davaya bakmıyor. Bu davaya bakan zaten hâkim. 2 bin liralık ihtilâfı bir hâkime halletiremezsek, 2 milyarlık ihtilâfı o hâkime hiç halletiremeyiz. Temyize giden herşeyin mutlak surette de bozulacağı kabul edilmemelidir.

Saygılar sunarım.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Sayın Başkan, bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Sorabilirsiniz, buyurun.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Efendim, 4 ncü fıkranın son cümlesi, «Bu bozma hükmü hukukî sonuçlarını kaldırmaz.» diyor Buna neden lüzum görülüyor. Kaldırsa ne olur? Ne gibi bir mahzuru var?

BAŞKAN — Kaldırsa vatandaş lehine Temyiz yolu açılmış olur efendim.

KEMAL ŞENSOY (Ordu) — Hayır efendim, zaten fevkalâde açık bir yol...

BAŞKAN — Anlıyorum da, bu bir münakaşa oluyor Sayın Şensoy. Çok açık, bunu soru olarak kabul etmiyorum.

Başka soru var mı efendim?.. Yok.

Buyurun Sayın Komisyon, teşekkür ederim.

Sayın Oktay, Millî Güven Partisi adına size söz hakkı doğdu. Buyurun efendim.

MEHMET NEBİL OKTAY (Siirt) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz.

Sayın Başer?..

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

427 nci madde yeni görüşlerin ışığı altında tadil edilmiştir. Fakat hiçbir zaman hukuk tekniğine uyar bir tadil şekli değildir. Âdeta diyebiliriz ki, Yüksek Hâkimler Kurulu bakanlıktan ayrıldıktan sonra, orada masa başında hazırlanmış, huzurumuza getirilmiş bir tasarıdır. Bunu ilâve edelim..

Bir kere her hak sahibi, hakkın azlığı veya çokluğu bahis mevzuu değil, rahmetli Ansay öyle derdi, «Bir kuruşla bin kuruşun farkı yok»

vatandaş adliyeye hak aramak için gider. Hakkın tahakkuku içindir.

Siz burada 2 bin liraya sulh mahkemelerinde davayı çıkarıyorsunuz. Bilhassa gayrimenkul davalarında temyiz hakkı doğsun diye vatandaş 2 001 lira diyecek. Bilirkişiye önceden, aman diyecek, hem mahkemenin görevini değiştirecek, hem de diğerini yapacak. Birinci saknıca bu.

İkincisi, zamanımızda 50 liraya kadar olanlar, kesinlik arz ediyordu, fakat 2 bin lira çok bir miktardır. Nihayet on misli alınarak 500 lira yapılabilir. Bugün, 2 bin lira kesin dediğimiz zaman vatandaş ne yapacak biliyor musunuz? Ümidini kesmez. Elinde dilekçe Adalet Bakanlığına... Adalet Bakanlığının kapılarında günlerce, benim şu evrakım geldiydi, bunu bir tetkik edin, Temyiz Başsavcılığına gönderin, diye..

BAŞKAN — Sayın Başer, Komisyon sözcüsü açıkladı. Bozma kanun nef'inedir, dedi. Onu dikkate alıyorsanız tahmin ediyorum görüşlerinizde?.

HÜSAMETTİN BAŞER (Devamla) — Efendim, kanun nef'ine bozma, ama yine tarafların ikazı üzerine olacak. Yoksa herşey Adliye Bakanlığına re'sen gelecekse, diyeceğimiz yok Sayın Başkan. Eğer reddedildikten sonra re'sen Adalet Bakanlığına gelecekse bir diyeceğimiz yok. Vatandaş, ben 2 bin liralık açtım, ama bu netice şu, şu, şu, sebeplerden dolayı hukuka aykırıdır diye Adalet Bakanlığını uyaracak. Adalet Bakanlığı da Başsavcılığa gönderecek. Biz vatandaşı kırtasiyecilikten kurtaralım derken, tekrar kırtasiyeciliğin eşiğine getirmiş oluyoruz.

Bu bakımdan buradaki 2 bin liranın 500 liraya inmesinde fayda var.

Saniyen, davada haklı çıkmış olan taraf da hukukî yararı bunmak şartı ile, hükmü temyiz edebilir. Dava kısmen kabul, kısmen reddedilebilir. Şimdiki hükümde tatmin olmazsa, bunu temyiz edebilir. Bu bakımdan bu fıkranın da metinden çıkması lâzımdır.

İkincisi, kanun yararına bozulur, diyor. Bu bozma hükmü hukukî sonuçları kaldırmaz. Hukukî sonucu kaldırmadıktan sonra vatandaş ne elde edecek? Bu ceza değil ki, bir alacak hakkıdır.

Son fıkrada, «Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayınlanır» deniyor. Bugün Adalet Bakanlığı suçüstü ödeneğini ödeyemiyor. İşte bize gelen binlerce yazı var. Siz bir de Resmî Gazetede yayınlanır diyorsunuz. Efendim tahsisat yok biz bunu ödeyemiyoruz diyorlar. Buraya koyuyor musunuz, bedava neşredilir, diye? Resmî Gazete diyecek ki, bunları yapıyorsunuz ama, ben para alacağım.

Bu bakımdan bu maddeyi, bir nevi vatandaşı mahkeme kapısında, Adalet Bakanlığının kapısında, Yargıtayın kapısında olmak üzere, elinde dilekçelerle hatırı adam aramak, milletvekillerinin, siyasilerin peşinde koşmak için getirilmiş bir madde şeklinde görüyorum. Tatbikatta bunun aksaklıkları görülecektir, eğer bu şekilde çıkarsa.

Bu bakımdan Komisyonun ya bunu değiştirmesi, yahut da verilen önergeler ışığı altında maddeyi ıslâh etmesi lâzımdır.

Saygılar Sunarım.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Durum aydınlanmıştır. Görüşmelerin kifayetini arz ederim.

Kars
İsmail Hakkı Alaca

BAŞKAN — Efendim, oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir efendim.

Madde üzerinde verilen değişiklik önergelerini okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

427 nci maddenin 1 nci fıkrasındaki 2 nci cümlenin metinden çıkarılmasını arz ederim.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

Tasarının 427 nci maddesinin değiştirilmesinde, 3 ncü fıkradaki «Adalet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine» tabirinin çıkarılmasını öneririm.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Sayın Başkanlığa

427 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki, «Miktar veya değeri ikibin lirayı geçmeyen» tabirinin, «miktar veya değeri 500 lirayı geçmeyen» şek-

linde değiştirilmesini ve 3 ncü, 4 ncü ve 5 nci fıkralarının metinden çıkarılmasını arz ederim.

Malatya
Hakkı Gökçe

Sayın Başkanlığa

427 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki ikibin lira yerine, 500 lira olması, metindeki son fıkranın çıkartılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Sayın Başkanlığa

427 nci madde değişikliğinde 2 nci fıkradaki hükmün miktar ve kıymeti bin lirayı geçmeyen taşınır mal veya alacak davalarına ilişkin hükümler kesindir» şeklinde değiştirilerek kabulünü arz ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

Sayın Başkanlığa

427 nci maddenin 4 ncü fıkrasının sonundaki «bu bozma hükmün hukukî sonuçlarını kaldırmaz» cümlesinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Nevşehir
Hüsamettin Başer

Millet Meclisi Başkanlığına

427 nci maddenin 3 ve 4 ncü fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

«Kesin olarak verilen hükümlerle niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş hükümler, Cumhuriyet Başsavcısı tarafından temyiz olunabilir.

Başsavcı tarafından yapılacak temyiz isteği Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, hüküm kanun yararına bozulur. Bu bozma hükmün hukukî sonuçlarını kaldırır»

Samsun
Yaşar Akal

BAŞKAN — Efendim, önergeleri işlem yapmak üzere sırasıyle tekrar okutuyorum.

Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Sayın Başer'in önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim.?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Malatya Milletvekili Hakkı Gökçe'nin önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim.?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler..

HAKKI GÖKÇE (Malatya) — Sayın Başkanım, tavzihime müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Neyin tavzihi efendim?

HAKKI GÖKÇE (Malatya) — Efendim, 3, 4, 5 nci fıkraların çıkarılmasını geri alıyorum.

BAŞKAN — Olur mu efendim, oylama safhasındayız.

Önergeyi kabul edenler.. Kabul etmeyenler..

HAKKI GÖKÇE (Malatya) — O zaman fıkra fıkra oylamanız lâzımdı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Kabul edilmemiştir efendim.

O vakit sizin de o şekilde önerge vermeniz lâzımdı efendim.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim.?..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Nevşehir Milletvekili Hüsamettin Başer'in üçüncü önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Yaşar Akal'ın verdiği önerge ile daha önce reddedilen Sayın Seydibeyoğlu'nun önergesi arasında bir irtibat gördüğüm için durumu inceliyorum.

Sayın Akal, siz önergenizde «Adalet Bakanlığının gördüğü lüzum üzerine» tabirini çıkarmış oluyorsunuz. Genel Kurul bunu kabul ettiğine göre...

YAŞAR AKAL (Samsun) — Arz edeyim efendim. Benim önergemde «kaldırır» tâbiri var.

BAŞKAN — Aynı şey, netice değişmiyor. Yani Genel Kurul Adalet Bakanlığının maddedeki tasarruf hakkını kabul ettiğine göre..

YAŞAR AKAL (Samsun) — Müsaade eder misiniz efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, Komisyon olarak önergeye katılmıyoruz.

BAŞKAN — Peki efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkanım, izin verir misiniz arz edeyim.

«Hâkim gerekli gördüğü takdirde kaldırır» diyorum ben.

BAŞKAN — Anlıyorum da efendim Sayın Başer'in önergesinde hukukî neticelerinin kaldırılması veya kaldırılmaması konusu da oylandı. Yani sizin önergeniz iki ayrı önergede oylama konusu oldu, sizin isteklerinizin aksi Genel Kurulca kabul edilmiş oldu. Bu itibarla önergenizi işleme koyamıyorum efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkanım, zaten «Adalet Bakanlığının gördüğü lüzum» ifadesi kalkmazsa, kanunun bozması neticesi yani, bozulsa dahi o şey bir hüküm ifade etmeyecektir. Bu itibarla önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Gayet tabiî, bu itibarla da önergenizin işleme konmaması gerekiyor.

Önerge geri verilmiştir.

Efendim, 427 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

438 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 438. — Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak tüzel kişiliğin feshine veya, genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya feshine, boşanma veya, ayrılığa, velâyete, nesebe ve kısıtlamaya ilişkin davalarla miktar veya değeri yirmi bin lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflr dan biri temyiz dilekçesinde veya tamamlayıcı dilekçe yahut cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen tebligat yapılır. Tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az on gün bulunması gerekir; taraflar gelmişlerse bu süreye bakılmaz.

Görev ve yetkiye ait kararların incelenmesinde duruşma yapılmaz.

Yargıtay, birinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın bilgi almak üzere kendiliğinden de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hallerde Yargıtay, tarafları, veya gelen tarafı dinledikten sonra ve taraflardan hiç biri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını o gün tefhim eder.

Duruşma günü kararı verilmeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dava ve işlere ait Yargıtay incelemesi öncelikle yapılır.

Temyiz olunan hükmün, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, hükmü değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla yazı, hesap ve diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Hüküm sonucu, esas bakımından usul ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru görülmezse gerekçe değiştirilerek ve düzeltilerek hüküm onanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Ekşi, buyurunuz.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

438 nci maddeyi, muhtevası itibarıyle aynen kabul etmekteyim. Ancak; bir konuya işaret etmek üzere söz aldım ve aynı zamanda da Yüksek Başkanlığa bir önerge takdim etmiş bulunuyorum. Bu duruşmalı işlerin, haddinin 20 000 liraya çıkarılması konusudur. Bilindiği gibi daha önceki yürürlükte olan maddede 2 000 liraya kadar kıymet taşıyan davalar mürafaalı olarak Yargıtayda görülmekte idi. Ancak, şimdi, bu nispet 1/10 nispetinde artırılarak 20 000 liraya çıkarılmış bulunmaktadır. Ben şahsen bunu sakıncalı buluyorum.

Değerli arkadaşlarım, evvelâ sulh mahkemelerinin görevlerini tadadeden maddede değer 1 000 liradan, 5 000 liraya çıkarılmak suretiyle 1/5 nispetinde bir artırılma yapılmıştır. Burda nispet 1/10'a çıkarılarak 2 000 liradan 20 000 liraya çıkarılmıştır mürafaa nispeti.

Bu nispetin bu maddede de muhafazasında bir defa yarar var bir. İkincisi; Yargıtayın yükünün hafiflemesi, yükünün hafifletilmesi konusu. Gerçekten bir elin tersi ile itilecek kadar ehemmiyet taşımayan bir konu değildir. Ancak, bir kimsenin Yargıtayda duruşmalı olarak davasının rüyetini istemesi, elbette davacının, yani temyize giden kişinin, hakkının teminatıdır. Duruşmalı olarak Yargıtay müessesesi muhafaza edildiğine göre, bunun faydasını elbette komisyonda muhterem Hükümet de takdir etmiş demektir.

Şimdi, netice olarak şunu söylemek istiyorum. Bu nispet 10 000 liraya indirilmeli veya 10 000 lira kıymetinde olan davalar Yargıtayda mürafaalı olarak görülebilmelidir.

Hepinizi saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bu tasarının bugün ikmal edilmesi konusunda bir temayül müşahede etmekteyiz. Ancak, arkadaşlarımız zamanlarını iyi kullanırlarsa, Divanın da dayanma gücünü sağlamış olurlar. Onu hatırlatmak istiyorum.

C. H. P. Grubu adına Sayın Seydibeyoğlu, buyurunuz.

C. H. P. GRUBU ADINA MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Sayın Memduh Ekşi'nin sözlerine birşey ilâve edecek değilim. O konuda ben de önerge hazırlamıştım, Sayın Memduh Ekşi verdiğine göre bundan vazgeçiyorum.

Yalnız ben kısaca bir hususa değinmek istiyorum. O da şu :

Bu 438 nci maddenin tasarının 2 nci fıkrasında; «görev ve yetkiye ait kararların incelenmesinde duruşma yapılmaz» hükmü var. Eski metinde böyle bir şey yok idi.

Şimdi, yüksek malûmlarıdır ki, görev ve yetkiye ait mahkemece verilen kararlardan ancak yetkisizlik ve görevsizlik kararlarının temyiz kabiliyeti vardır. Eğer bu talepler reddedilmiş ise, yani yetkisizlik ve görevsizlik talepleri reddedilmiş ise, neticeyi hükümle birlikte temyiz edilebilir, doğrudan doğruya temyiz edilemez. Bu itibarla bu fıkranın şu şekilde düzenlenmesinin daha uygun olacağı kanısındayım.

Görevsizlik ve yetkisizlik kararlarının incelenmesinde duruşma yapılmaz. Bu şekilde değiştirilerek kabulünü istirham ediyorum. Bunun için de önerge veriyorum. İltifat etmenizi istirham ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurun.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Bu madde; «murafaa» yani, duruşma müessesini getiriyor ve unsurlarını ortaya koyuyor. Bu madde münasebetiyle Yargıtayda yapılan duruşmalara kısaca temas etmeyi görev biliyorum.

Sayın arkadaşlarım; duruşma, bidayet mahkemesindeki prosedüre göre yapılmıyor. Âdeta bir «ağlama duvarı» oluyor Yargıtay. Taraflar içini döküyor. Amaç bu değil. Fevkalâde önemli bir noktadır. Temyizde öyle daire var ki günde 50 - 60 duruşmaya bakıyor. Bu tarz duruşmalardan, bu tarz duruşmalı incelemelerden bir hayır gelmeyeceği de açıktır.

Şimdi tabiî Yargıtay'daki Da'relerin birden fazla kurullar halinde çalışılması suretiyle incelemelerin çok dikkatli şekilde yapılması sağlanabilir ve bu mümkün oluyor. Fakat; herhalde, tutanaklara geçsin diye arz ediyorum, günde herhangi bir daire 20'den fazla duruşma yapmamalıdır. Birbirimizi aldatmak oluyor. Avukat boş yere kendisini hırpalamış oluyor ve müvekkil de avukatın bu çalışmasıyla bir sonuç elde edeceğini zannediyor. Bu bir işkence oluyor. Yargıtayda yapılacak duruşmaların, adetlerinin çok azaltılmasının ve dosyaların en ciddî şekilde, heyetlerin kendisini dosyanın mahremiyetine verecek şekilde, incelemesinin yapılmasının bir zorunluk olduğunu belirtmek isterim.

Şimdi sayın arkadaşlarım kısaca arz edeceğiz. Bu maddede üzerinde durulacak iki unsur var. Birisini Sayın Ekşi arkadaşım ifade etti. Gerçekten bu 20 000 liralık miktarın 10 000 liraya indirilmesinde zorunluk var. Zannediyorum bütün değerli arkadaşlarımız da bu nokta üzerinde Sayın Hükümetle ve Komisyonla beraber düşünmektedirler.

İkincisi de; tebligat tarihi ile duruşma günü arasında en az 10 günlük süre bulunması şartı konmuştur.

Sayın arkadaşlarım, şimdi Türkiye'nin gerçekleri ortada. Beytülşebap'ta bir vatandaşımıza duruşma günü tebliğ ediliyor. Bu vatandaş Ankara'ya gelecek avukat tutacak, yollar kapalıdır, kış günü. Bırakınız siz Doğu illerini, en yakın vilâyetlerimizde bile yollar kapanıyor. Aralıkta, Ocakta, Şubatta yapılacak duruşma için 10 günlük süre gerçekten azdır. Gelecek, vekil tutacak, vekili dosyayı inceleyecek... Öyle dosya var ki sayın arkadaşlarım bidayet mahkemesinde davası 10 sene devam etmiş. Hiç olmazsa avukatın üç - beş gününü bu dosyaya vermesi lâzımdır. Bir günde dosya tetkik edilmez değerli arkadaşlarım.

Ciddî bir inceleme, avukatlığın vermiş olduğu sorumluluğun altından kalkabilecek nitelikte bir inceleme, zaman oluyor ki, dosya oluyor ki, üç - beş günü kapsıyor, üç - beş güne ihtiyaç hissettiriyor.

Öyle ise, istirham ediyorum Türkiye'nin gerçekleri, vatandaşın da karşı karşıya bulunduğu güçlükleri de dikkate almak suretiyle, önerge takdim ediyorum, buradaki 10 günlük sürenin 15 güne çıkarılmasında vatandaş yararı olduğu inancındayım.

Bu itibarla gerek 20 000 liranın 10 000 liraya indirilmesi, gerekse 10 günlük sürenin, tebliğ süresi ile duruşma günü arasındaki 10 günlük sürenin 15 güne çıkarılması konusundaki önergelerimize iltifat buyurulmasını istirham eder, Yüce Meclisi saygılarla selâmlarım.

BAŞKAN — Tasarının bitimine değin Birleşimin devamını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Sayın Artaç, buyurunuz efendim.

TURGUT ARTAÇ (Kars) — Değerli arkadaşlarım;

438 nci maddenin dördüncü fıkrasında bir husus nazarı dikkatimi celbetti.

«Duruşma günü belli edilen hallerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra ve taraflardan hiç biri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını o gün tefhim eder.»

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel Sayın Şinasi Özdenoğlu arkadaşımız burada ifade buyurdular; bugün Yargıtay'da her daire duruşma günü 40 dosya ile çıkmaktadır. Bu maddede âmir bir hüküm getiriliyor, deniliyor ki, «... taraflardan hiç biri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını o gün tefhim eder.» 40 dosya ile duruşmaya çıkan bir Yargıtay dairesinin aynı gün kararı tefhim etmesi mümkün değildir, burada kendimizi aldatıyoruz.

İkincisi; Türkiye'de bugün murafaa, sadece bir konuşmadan ibaret gibi görülüyor. Benim kanım şudur ki, murafaada zabıt usulünün tesisi gereklidir. Bugünkü şartlarda artık murafaada konuşulanların zapta geçmemesi doğru değildir; çünkü, hâkimin veya üyelerin kulağını vererek onları hıfzedebilmesi mümkün değildir.

Şu halde Komisyon bu hususu düşünmeliydi. Zabıt usulünün tesisi murafaada esastır. Aksi halde müdafaa müessesesinin hiç bir ehemmiyeti kalmaz.

Bu bakımdan Komisyon kendiliğinden buna katılsın; çünkü Bakanlık Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda ıslâhat getiriyor. Bu ıslahatın yanında, yarın hâkimler daha kolay ka-

rar verebilsin diye duruşmada tarafların veya müdafi avukatlarının beyanlarını nazarı teemmüle almak bakımından zabıt tutulması elzem ve şarttır.

Tekrar ediyorum; aynı celsede karar verme olanağı yoktur, bununla sadece kendimizi aldatıyoruz, hâkimleri müşkül duruma sokacağız. Bu kısmın da maddeden çıkarılması gereklidir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Aygün, buyurunuz.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Benim söyleyeceklerimi arkadaşlarım ifade ettiler; murafaa için konan 20 000 lira fazladır, bunun indirilmesi gerekir. Yalnız, burada ben bir hususa işaret etmek istiyorum. Burada belirtilen miktar dilekçedeki miktar mıdır, yoksa sonunda hükümle tespit edilen miktar mıdır?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Dilekçedeki miktardır.

SALİH AYGÜN (Devamla) — Yalnız bunu Komisyon «Dilekçedeki miktardır» şeklinde..

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Demin açıkladık, Sayın Aygün.

SALİH AYGÜN (Devamla) — Mesele kalmıyor.

İkinci bir nokta şudur: Üçüncü fıkrada «Yargıtay, birinci fıkra hükmü ile bağlı olmaksızın bilgi almak üzere kendiliğinden de duruşma yapılmasına karar verebilir.» denmektedir. Ben şahsen bunu mahzurlu buluyorum. Benim görüşüme göre, suiistimale yol açar. Takdir yine yüce Komisyona aittir.

Üçüncü bir noktaya işaret etmek istiyorum: Mademki, dosya üzerinde inceleme yaparak kararı on gün içinde tefhim etmek gibi bir kesin hüküm getirilmiştir, aşağıdaki fıkrada da yirmi günlük müddet getirilmiştir; bu yirmi günlük müddet bana göre çoktur. Bu müddetin de on güne indirilmesinde fayda vardır. Çünkü, raportör dosyayı incelediği gibi, aynı zamanda heyete dahil üye de dosyayı incelemekle mükelleftir. Nitekim, bu kanunla temyiz mahkemesindeki bâzı dairelerde işlerin büyük bir kısmı hafiflemiş olacaktır. Bu bakımdan 20 günlük müddet çoktur. Yine takdir yüce Komisyona aittir. Noksanlar varsa, ikmal edilerek maddenin düzeltilmesi uygun olur kanaatindeyim.

Yüce heyete saygılar sunarım.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Biçer.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım;

Bu madde üzerinde konuşan ve önerge veren arkadaşlarımın arzularına büyük ölçüde değer veriyoruz ve katılıyoruz. Zaten hepsi de müddetlere taallûk eden önergelerdir. Bu müddetler konusunda vatandaşların hak ve hukukunun zıyaa uğramaması için ne lâzımsa yapılmasında elbette ki, bir sakınca yoktur.

Bu madde münasebetiyle söz almamın esas gayesi şudur:

Değerli arkadaşlarım, bu mesleğin içinde bulunan kişiler olarak şunu müşahede ediyoruz ki, murafaa müessesesi gerçekten maksada uygun şekilde işlememektedir. Bugün murafaa müessesesi çok laçka bir haldedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Evvelâ yüksek temyiz mahkemesinin elindeki işlerin hacmi bir hayli fazladır, zaman ayırma imkânını bulamamaktadırlar. Saniyen kadroları zayıftır, bundan dolayı murafaayı mümkün olduğu nispette üstünkörü diyebileceğimiz bir şekilde dinliyorlar; ama dosyanın tetkikinde elbette ki, bir noksanlık bırakılmıyor. Buna inanıyoruz.

Şimdi, Yüce Meclisin kabul edeceği bu tasarı ile yüksek temyiz mahkemesinin işlerini büyük ölçüde azaltıyoruz.

Bendeniz Yüce Meclise niyabeten vazife gören Adalet Komisyonunun Başkanı sıfatıyle buradan yüksek mahkemeye seslenmek zorunluğunu duyuyorum. İnşaallah bundan sonra bu müessese bizim yüzümüzü güldürecek şekle ve işleri bir duruma gelir. Gerçekten vatandaşlar murafaadan çok büyük şeyler bekliyorlar. İnşaallah her kararlarında olduğu gibi, bundan sonra da daha büyük bir gayretin içerisinde muhterem temyiz mahkemesi üyeleri bizim bu serzenişimizi, bizim bu hizmetlerimizi değerlendirerek bu müesseseyi yüz güldürür hale getirirler.

Gerçekten 20 000 lira olan miktarı Komisyon olarak 10 000 liraya indirmeyi uygun görüyoruz.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN — Önergeleri okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

438 nci maddenin birinci fıkrasındaki üçüncü satırda «değeri yirmi bin lirayı» deyiminin «değeri on bin lirayı» olarak değiştirilmesini saygıyla öneririm.

Ordu
Memduh Ekşi

Sayın Başkanlığa

Tasarının 438 nci maddesinde miktar ve değere ilişkin (yirmi bin) liranın (on bin) lira olarak değiştirilmesini saygıyle öneririm.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

Tasarının 438 nci maddesindeki, tebliğ tarihi ile duruşma günü arasındaki on günlük sürenin, onbeş gün olarak değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

438 nci madde değişikliğinde ikinci fıkrasının «Görevsizlik ve yetkisizlik kararlarının incelenmesinde duruşma yapılmaz» olarak değiştirilmesini öneririm.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

BAŞKAN — Efendim, işlem yapmak üzere önergeleri tekrar okutacağım. Ancak, Sayın Özdenoğlu ve Sayın Ekşi'nin önergeleri aynı mahiyette bulunduğu için birlikte muameleye koyuyorum.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyonun katıldığı ve aynı mahiyette tanzim edildiğini ifade ettiğim her iki önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeye geçiyorum.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Efendim, buna da katılıyoruz. Bu, tebligat kanununa da uygun oluyor. Zaten eski sistem de böyle.

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye de katılmıştır. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz efendim.

(Kastamonu Milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, okunmuş bulunan önergeye katılıyor musunuz efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Komisyon okunmuş bulunan önergeye katılmadığını beyan etmiştir. Önergeyi tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Ekşi ve yine Sayın Özdenoğlu'nun verdiği değişiklik önergeleri Yüce Heyetinizce kabul edilmişti. Bu değişiklik çerçevesinde 438 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

440 ncı maddeyi okutuyorum.

Madde 440. — I - Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde aşağıdaki sebeplerden dolayı karar düzeltilmesi istenebilir :

1. — Temyiz dilekçesi ve kanunî süresi içinde verilmiş olmaları şartıyle, tamamlayıcı dilekçe ve karşı tarafın cevap dilekçelerinde ileri sürülüp hükme etkisi olan itirazların kısmen veya tamamen cevapsız bırakılmış olması,

2. — Yargıtay kararında birbirine aykırı fıkralar bulunması,

3. — Yargıtay incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde bir hile veya sahteliğin ortaya çıkması,

4. — Yargıtay kararının usul ve kanuna aykırı bulunması.

II - Yargıtay evvelce cevapsız bırakılan itirazları kendi görüşüne göre hükme etki yapacak nitelikte bulmazsa karar düzeltilmesi isteği üzerine vereceği kararda bu itirazları reddederken her biri hakkında gerekçe göstermek zorundadır.

III - Yargıtayın aşağıdaki kararları hakkında karar düzeltilmesi yoluna gidilemez :

1. — 8 nci maddede gösterilen davalarla miktar veya değeri on bin liradan az olan davalara ait hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin kararlar,

2. — Görev ve yetki ile hâkimin reddi, dava veya karşılık davanın açılmamış sayılması hakkındaki kararlara ilişkin olanlarla merci belirtilmesi kararları,

3. — Hakemlerin verdiği hükümlerin ve bu kanunun tahkim hükümlerine göre mahkemece verilecek kararların onanmasına veya bozulmasına ilişkin kararlar,

4. — Hukuk Genel Kurulunca verilmiş kararlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Özdenoğlu, buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Çok önemli gördüğümüz için bu madde üzerinde söz almış bulunuyoruz. İki noktaya gayet kısa olarak temas etmek istiyorum. Bunlardan birincisi; karar düzeltilmesi incelemelerinin, kararı temyizde incelemiş olan daireden başka bir dairede ya da Hukuk Genel Kurulunda incelenmesi zorunluğunu daha önce arz etmiştik. Karar düzeltilmesi müessesesine ciddiyet kazandırmak istiyorsak eğer, bu incelemenin mutlaka böyle yapılması şart. Aksi halde, aynı dairede yapılan karar düzeltme incelemeleri, hiç kimseyi tatmin etmemektedir. Bütün hukukçu arkadaşlar, uygulama içerisinde bulunan arkadaşlar bunu teslim buyururlar. Gönülden temennim şudur : 600 küsur maddeden ibaret olan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun yeni şeklinde mutlaka bu önerimiz dikkate alınmalıdır ve gerçekleşmelidir.

Sayın arkadaşlarım, ikinci nokta şudur: Karar düzeltilmesi incelemesinde murafaa yoktur; duruşmalı yapılmaz, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzda duruşmaya olanak veren bir hüküm mevcut değildir. Oysa ki, Danıştayda, karar düzeltilmelerinde bile, ilgili dairenin tensibiyle duruşmaya imkân verilebilir.

Şimdi, takdir buyurursunuz, fevkalâde önemli bir konuda, taraflar mahkemenin ya da dairenin göremediği bir noktayı sözlü olarak açıklamak ihtiyacını hissederler ve küçücük bir noktanın izahı, hakkın ve adaletin tecellisini sağlar. Hiç kimse bir dosyanın mahremiyetine yüzde yüz girebileceğini iddia edemez, hiç kimse taraflar kadar dosyadaki delilleri yeterince değerlendiremez. Öyleyse, bidayet mahkemesinin göremediği ,Temyiz Mahkemesinde hususi dairenin göremediği, değerlendiremediği bir delili, bir küçük delili ortaya koymak suretiyle taraflara kararın düzeltilmesi safhasında bir imkân tanımak şarttır.

Bu itibarla diyoruz ki, kararın düzeltilmesi safhasında da, taraflardan herhangi birisinin müracaatı ve özel dairenin ya da Hukuk Genel Kurulunun tensibiyle, tarafları dinleme imkânları verilmiş olsun. Bu görüşümüze Adalet Partisi Grubundan ve diğer gruplardan sayın arkadaşımızın katıldığını memnuniyetle müşahade etmiş bulunuyoruz. Hükümetin ve Komisyonun da bu derece olumlu bir görüşe iltifat edecekleri ümidiyle bir önerge takdim ediyoruz. Lütfeder iltifat buyurursanız, adaletin dörtbaşı mamur gerçekleşmesi için davacıya ve davalıya son bir olanak tanımış oluruz; Danıştayın tanımış olduğu olanak gibi.

Çok teşekkür eder, Yüce Heyeti saygı ile selâmlarım.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Komisyon adına söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Değerli arkadaşlarım;

Sayın Özdenoğlu'na, tashihi karar müessesesinin gerçekten arzu edilen şekilde işlememesi nedeniyle iştirak etmemek mümkün değildir; aynen Sayın Özdenoğlu'na iştirak ediyorum. Ancak, biz teknisyeniz, bu işin içinde bulunan kişileriz, işin her türlü tarafını, sistemini biliyoruz; tashihi kararın yeni Türkçesi «Kararın düzeltilmesi» dir. Yani, bir hata yapan daire, hatasını düzeltecek. Eğer bu yetkiyi başka bir daireye vermek veya Heyeti Umumiyeye vermek gerekirse o zaman bu bir itiraz şeklini alır.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Adı ne olursa olsun.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Şimdi, bunu «adı ne olursa olsun» şeklinde Parlâmentodan geçirmek, kanaatimce sakıncalı. Kanun vazı olarak biz, birtakım formalitelere de riayet etmek zorundayız. Bunun ismi üstünde; hatanın düzeltilmesi...

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — O daire değil de başka daire düzeltiyor.

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Başka dairenin düzelmesini istemek de hatadır, ama itiraz olabilir, itiraz şekli ayrı bir konu. Bendeniz, meslek mensubu olarak içtenlikle buna iştirak etmekle beraber, bu meselenin şeklî yönünü, sistemini, müessesenin zedeleneceğini düşünerek Komisyon adına bu talebe iştirak etmeyi uygun görmüyorum.

Murafaa konusu, o müesseseyi daha da zedeler.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Hangisi, murafaa mı?

HİLMİ BİÇER (Devamla) — Evet, tashihi kararda yeniden murafaa konulması işi çıkmaza götürür.

Bu itibarla, bendeniz Komisyon olarak iştirak edemeyeceğimizi saygıyle arz ederim efendim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye? Yok. Önerge vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki hükmün, tasarının 440 ncı maddesinin 1/4 ten sonra metne eklenmesini saygılarımla öneririm.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

«Taraflardan birinin istemi, ilgili dairenin ya da Genel Kurulun tensibiyle karar düzeltilmesine ilişkin inceleme duruşmalı olarak yapılır.»

BAŞKAN — Önergeyi tekrar okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

440 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

507 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 507. — Basit yargılama usulü, kanunlarda sayılanlardan başka aşağıdaki hallerde de uygulanır :

1. — 176 ncı maddenin üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz ve onuncu bentlerinde yazılı dava ve işlerde,

2. — Tarafları dinlemek veya dosya üzerinde karar vermek hususunda kanunun mahkemeye takdir hakkı tanıdığı işlerde tarafların dinlenmesine karar verilmiş olması halinde; şu kadar ki, kanunun başka bir yargılama usulü gösterdiği haller bunun dışındadır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok. Değiştirge önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bu suretle 1 nci maddenin ihtiva ettiği esas maddelerle ilgili müzakere bitmiştir. Bu sebeple çerçeve 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, 113 ncü maddesinden sonra aşağıda yazılı 113/A maddesi eklenmiştir.

Madde 113/A — İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyle verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse eylemi T. C. K. na göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, aidolduğu ceza mahkemesince bir aya kadar hapisle cezalandırılır.

BAŞKAN — Sayın Akal, madde üzerinde söz istiyorsunuz, buyurunuz efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Bu kanun tasarısının bu maddesini en önemli ve en kıymetli bir maddesi olarak karşılıyorum ve gayet yerinde buluyorum, yalnız teklif edeceğim bâzı değişikliklerle.

İhtiyatî tedbir kararının uygulanmamasından mütevellit ne olacaktır? Diye düşündüğümüz zaman, Ceza Kanunundaki 526 ncı maddeden başka madde bulamamaktayım.

Meselâ, bir kimsenin gayrimenkulünde hukuka aykırı bir inşaata başlanmış. Mal sahibi olarak tedbir kararı alıyorsunuz, kararı infaz edeceğiniz zaman; «Hay hay, yapacağım efendim. Siz gidiniz, ben şimdi inşaatı tatil ediyorum» diyor. İnfaz memuruyla birlikte daha siz arabaya binip ayrılmadan bir de bakıyorsunuz ki, tekrar inşaat devam etmiş.

Devletin otoritesini temin etmek, hakkın Devlet eliyle elde edilmesini temin etmek için, bu maddenin, 113 ncü maddenin (a) fıkrasına eklenmesi şarttır. Ancak, burada bir sözü fazla buluyorum, bir de ilâve yapmak istiyorum.

O söz şöyledir: - Belki hukuka uygundur ama, fazladır. Biraz evvel arz ettim - İhtiyatî tedbir kararını uygulamayana Türk Ceza Kanununun 526 ncı maddesinden başka uygulanan madde yoktur. Zannediyorum onun da cezası, 30 lira para cezası. Binaenaleyh, fazla ceza yoktur. Öyleyse diyorum, «Tedbire aykırı davranışta bulunan kimse - Burada duralım - eylemi Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde - Burayı kaldıralım diyorum - aidolduğu ceza mahkemesine - Buraya bir yenilik getiriyorum, bir sarahat getiriyorum - Sulh ceza mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapisle cezalandırılır. Tekerrürü halinde ceza altı aydan aşağı olamaz.»

KEMAL KAYA (Kars) — Tekrar okur musunuz Sayın Akal?

YAŞAR AKAL (Devamla) — Peki efendim.

«İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyle verilen emre uymayan ve o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse, Sulh Ceza Mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapisle cezalandırılır. Tekerrür halinde ceza altı aydan aşağı olamaz.»

Şimdi, uzun uzun anlatmayı gereksiz buluyorum. Bütün arkadaşlarımın uygulamada rasladıkları hususdur. Biraz evvel arz ettim, bütün kanunları tarayınız, bu itiyatî tedbir kararlarının uygulanmasından mütevellit bir ceza müeyyidesi bulamazsınız. Yepyenidir, çok iyidir, çok yararlıdır ve Devlet otoritesini sağlayıcı anlamdadır. Önergeme iltifat etmenizi istirham ediyorum. Belki «Tekerrürü halinde altı aydan aşağı olamaz» ı fazla görürsünüz ama, tekerrür yapmasın.

Jandarmayı götürüyorsunuz, polisi götürüyorsunuz, icra memurunu götürüyorsunuz, kazıkları dikiyorsunuz; siz oradan ayrıldıktan beş dakika sonra tedbirin mânası kalmıyor. Bir kabadayı çıkıyor; «Gelen varsa adam keserim» diyor. Mal sahibi âciz. Karakola gidiyorsunuz; yok, adliyeye gidiyorsunuz; yok, tedbir kararı alıyorsunuz; yok. İnfaz edemiyorsunuz. Ondan sonra da üzüntü içinde dönüp gidiyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, bunun için, bir aydan altı aya kadar cezalandırılmasını istiyorum. Cezayı verecek mahkemeyi burada «Sulh Ceza Mahkemesi» olarak tasrih ediyorum. Bir de, tekerrür halinde cezanın artırılmasını uygun görüyorum. Buna iştirak eder ve kabul ederseniz, Devlet otoritesini sağlamak bakımından, hakkın tecellisinin Devlet eliyle yapılmasını sağlamak bakımından büyük yarar temin edeceğiz.

Saygıyle arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Huzurunuzu yeniden işgal ediyorum.

Efendim, aslında kanun, ancak namuslu insanları himaye etmelidir. Gerçekten Sayın Akal'a katılmamak mümkün değildir. İhtiyati hâciz kararının uygulanmasına karşı çıkan veya uygulamayan kişiye elbette ağır bir ceza verilmelidir. Biz, metindeki bu miktarı, yani 7 günden bir aya kadar hapis cezasını da az bulduğumuzu kaydetmek isteriz. İhtiyati hâciz, mahkeme kararıdır. Türk Ulusu adına verilmektedir. Türk Ulusu adına verilmiş olan bir kararı savsaklayan, uygulamayan bir kişiye de artık, «Neden dolayı fazla ceza veriyoruz?» demeyelim arkadaşlar. Adaletin bir otoritesi vardır, bu, Devletin otoritesi demektir. Hiç acımadan bu cezayı vermeye mecburuz.

Ancak, Sayın Akal arkadaşımla belki bir noktada ihtilâfa düşüyoruz - Önergelerinde bahsettiler - bir noktaya açıklık getirmek zorunluğunu hissediyorum. Kendileri, Sulh Ceza Mahkemesini yetkili mahkeme olarak kabul etmektedirler. Fakat öyle bir uygulama olur ki, buradaki ceza haddinin üstünde bir cezayı gerektirebilir. O zaman Sulh Ceza Mahkemesinin yetkisini aşar. Örneğin görevli bir yetkili kişi bununla ilgili olarak bir suç işler ise, elbette onun hakkında açılacak dava Sulh Ceza Mahkemesinde değil, daha yukarı derecedeki mahkemeye açılmak icabeder.

Bu itibarla, Sayın Akal'ın önerisine, metindeki «Aidolduğu ceza mahkemesi» deyimi saklı kalmak kaydıyle katıldığımızı da arz eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, değişiklik önergelerine geçiyoruz. Önergeleri okutuyorum.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, izin verirseniz bir tasrihte bulunmak istiyorum.

BAŞKAN — Önergenizi mi değiştireceksiniz efendim?

YAŞAR AKAL (Samsun)— Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hangi kısmını çıkaracaksınız?

YAŞAR AKAL (Samsun) — Orada söylemiş bulunduğum «Tedbire aykırı davranışta bulunan kimse, eylemi Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde» ibaresini aynen muhafaza ediyorum ve «Sulh Ceza Mahkemesince» yerine, «aidolduğu ceza mahkemesince» ibaresini koyuyorum.

BAŞKAN — «Tekerrürü de ipka ediyorsunuz.

YAŞAR AKAL (Samsun) — «Tekerrür» ü kaldırıyorum efendim.

BAŞKAN — Önergenizi o şekilde kabul ediyoruz efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Tekerrürü de kaldırıyorum efendim.

BAŞKAN — O takdirde iki önerge aynı oluyor.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Aynı mahiyette Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şimdi efendim, ben önergeyi okutayım, lütfen dinleyiniz.

Sayın Başkanlığa

1086 sayılı Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun değiştirilmesine dair Kanunun 113/A maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim, talebederim.

Kars
Kemal Kaya

«Madde 113/A - İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyle verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse, eylemi Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, aidolduğu ceza mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapisle cezalandırılır.»

BAŞKAN — Aynı oluyor değil mi Sayın Akal?

YAŞAR AKAL (Samsun) — Aynı oluyor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sizin önergenizi de bu şekilde telâkki ederek, birlikte muameleye koyacağım. Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz efendim?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Aynen katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor.

Sayın Kemal Kaya ve Sayın Yaşar Akal arkadaşlarımızın aynı mahiyette önergelerine Komisyon katılmıştır. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kabul ettiğiniz bu değişik şekliyle 2 nci maddeyi getirdiği 113/A maddesiyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3. — 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları hakkındaki Kanunun 10 ncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Sayın Başkanım, metinden çıkarılan 3 ncü madde hakkında bir önergem var; aynı metne dahil olması hakkında.

BAŞKAN — Efendim anlamadım. Maddeyi okutmuş bulunuyorum.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Hükümet tasarısının 3 ncü maddesini..

BAŞKAN — Bu madde üzerinde önergeniz var, öyle mi efendim?

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Evet var efendim. Evvelemirde bunun müzakeresi lâzımdır. Bunun hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Var, zaten önergeniz bende efendim.

Sayın Seydibeyoğlu, bu okunan 3 ncü maddenin dışında, Hükümet tasarısındaki 3 ncü maddenin ihyasını istiyorsunuz, bu önergenizle.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Yine 3 ncü madde olarak ihyasını istiyorum.

BAŞKAN — Ondan sonraki 3'ün de 4 olması gerektiğini iddia ediyorsunuz.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Tabiî efendim.

BAŞKAN — Evet. Evvelâ bu önergeyi dikkate almaya mecburuz. Sayın Komisyon, bu konudaki fikriniz nedir?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkan, biz 3 ncü maddeyi çıkararak, rapor kısmına aldık. Bundan

gayemiz şudur : Bundan sonra çıkarılacak her kanunda, bir de lûgat eklemek gibi garip bir durum ortaya çıkar ve âdeta kanun tekniği sistemi bozulur. Eğer bu kelimelerin mânası bilinemez ise, gerekçeden pekalâ bulmak mümkündür. Sisteme aykırılığı nedeniyle çıkartıp kabul edilmesini istiyoruz.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Önergemi izah etmek için söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir dakika. Önergenizi izah etmek için Sayın Seydibeyoğlu, buyurunuz efendim.

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Muhterem Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım ;

Bu tasarının birçok maddelerinde yeni terimler kullanılmış ve bunları da metne dahil etmiş bulunuyoruz. Bunlara hiçbir itiraz eden olmadı. Şimdi burada meselâ ne getirmiş?

Meskûtünanh yerine, cevapsız; - Öztürkçe kelime getirmiş -

Müddei yerine davacı;
Müddeialeyh yerine davalı;
Müracaat yerine başvurma;
Müstedi yerine dilekçi;
İstima yerine dinleme,
İhdas yerine doğma,
Iskat yerine düşürme,
Tashih yerine düzeltme,

Tanzim yerine düzenleme, buna mümasil öztürkçe kelimeler getirilmiştir. Meclisimizin buna karşı olacağına kani değilim.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi ne olacak? Bu kanunun bir kısım maddeleri değişmedi. Değişmediğine göre bu eski tâbirler mevcuttur. Şimdi, herkesi hukukçu sanmak ve saymak mümkün değildir. Bu kanunu eline alan bakacak; bir kısmında «müstedi», bir kısmında şudur, budur; Arapça kelimeler ve bir kısmında ise Türkçe kelimeler var. Bunun bir kısmını anlayacak, diğer kısmını anlamayacak, onları başka şey zannedecek. Herkesi hukukçu ve hukuk ıstılahlarını bilen kimseler olarak da kabul etmek mümkün değildir. İcabında mahkemeye müracaat eden bir vatandaş, avukat tutmazsa, kendisi davasını yürütmek için; alacak bu kanunu kendisine ne haklar, yetkiler veriyor; bunu arayacaktır. Şimdi bu kellimeler metinde olursa, diğer maddeleri de kolaylıkla anlaması için elinde bir imkân olacak. Şimdi tatbikatta biliyorsunuz. Satılan metinlerde bu gerekçeler hiçbir zaman yoktur. Hattâ, mahkemelerde eğer bir kütüphane yoksa, metinlerde de yoktur. Yeni nesil bunları bilmemektedir. Böyle bir gerekçede ifade etmek, meseleyi kurtarmaz.

Bunun için, bu öztürkçe kelimelerle birlikte, bunun büyük bir fayda sağlayacağı kanısındayız. Bu itibarla bu maddenin, Komisyonca çıkarılmış olan maddenin tekrar ihyasına, muhterem arkadaşlarımızın bu yöndeki önergemiz lehine oy kullanmasını istirham eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Seydibeyoğlu'na ait okunan ve Komisyonun da katılmamış olduğu önergeyi oylarınıza sunuyorum.

HASAN ÇETİNKAYA (Erzincan) — Önergem var, üzerinde söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Hasan Çetinkaya, siz de bu mahiyette bir önerge vermiş bulunuyorsunuz. Önergeniz hakkında görüşmek üzere buyurunuz efendim.

HASAN ÇETİNKAYA (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım :

Reform kanunları getiriyoruz. Ama, dilde gerekli reformu sağlamamız gerekirken, Hükümetçe çok isabetli olarak getirilen 3 ncü maddeyi tasarıdan çıkarıyoruz.

Sayın arkadaşlarım; isabetle getirilen bir maddeyi Komisyon çıkarıyor. Komisyonun buradan yapacağı izahatı bekliyoruz ve dinliyoruz: «Efendim, bunun getirilmesine lüzum görmedik, gerekçede izah ettik» diyorlar.

Sayın arkadaşlarım, birçok maddeleri değiştirdik. Şu hususu isabetle biraz önce söyleyen Sayın Seydibeyoğlu'na iştirak ediyorum.

Bugün herkes hukukçu değildir. Bu hukuk dilinden herkes anlamaz. Ben şahsen bu tabirleri kullanamıyorum ve anlayamıyorum. Vatandaş bunu nasıl anlayacaktır? Bugün vatandaşın anlayacağı lisanla, bu maddenin yer almasını gönülden arzu ediyorum.

Vatandaşın anlayacağı dille çıkmasını sağlayacak şekilde, maddeyi tekrar metine ithal etmeliyiz. Yabancı lisan öğreniyor gibi, herkes lûgata başvurmak mecburiyetinde kalmasın. Biz öztürkçe konuşuyoruz. Bir de lûgat koyacağız: Efendim, bu maddedeki terimin kar-

şılığı nedir, nasıl bunu anlayacağız ve nasıl tefsir edeceğiz? Onun için, bu öztürkçe olarak getirilmiş olan terimlerin kullanılması yerinde olur.

Bugün yeni kuşağı öztürkçe ile eğitiyoruz. O halde yeni kuşağı neden eskiye dönüştürelim, neye eskiyi öğrenmeye mecbur edelim?

Esasen Büyük Önder Atatürk, bunun zarurî bir ihtiyaç olduğunu bulmuş ve hissetmiş ki, daha çok seneler önce Türk Dil Kurumu'nu ihdas etmekle ehemmiyetini anlamış ve o zamana göre dilin arıdile, öztürkçe şekle getirilmesi ve anlaşılması için bir kuruma ihtiyaç görülmüştür.

Şimdi ben istirham ediyorum. Bu metin konmalıdır. Bütün vatandaşlar bunu anlayacak şekilde, hiç bir lûgata ve avukata danışmadan bunu anlayabilmeli, hakkını müdafaa edebilmelidir. Arkadaşlarım, maddenin, Hükümetin getirdiği şekilde tasarıya konulmasını saygı ile öneriyorum ve lehte oy vermenizi istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN —Sayın Komisyon buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Sinop) — Sayın Başkanım, değiştirmek istediğimiz bu tasarıda 11 madde var. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu bilindiği gibi büyük bir kanundur. 11 maddenin lûgatini bir sayfaya koyacaksınız, o kısmı anlayacaklar, diğer kısmı anlamayacaklar, acayip bir durum ortaya çıkar, Biz bunu anlaşılır bir şekilde..

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Daha da bozar, işlemez hale getirirsiniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen Komisyonu dinleyiniz.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Biz bunu anlaşılır bir şekilde yazdık. Aksi takdirde tümünü anlamak için, bunun arkasına bir hukuk lûgati bağlamak gerekir.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Çok daha faydalı olur.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Bunu yapmak mümkün olmadığına göre her madde değiştikçe bu sahife için oraya bir lûgat eklemek..

MEHMET SEYDİBEYOĞLU (Kastamonu) — Yeni kanun gelecek..

BAŞKAN — Sayın Seydibeyoğlu, çok rica ederim efendim, lütfen.. Siz getirin beyefendi o kanunu...

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HİLMİ BİÇER (Devamla) — Gerçekten çok acaip olur ve gülünç olur. Bu bakımdan katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.. Önergelerin ikisini ayrı ayrı okutuyorum, oyunuza sunacağım efendim.

Sayın Başkanlığa

1086 sayılı Kanunun değiştirilen maddelerinden; Hükümet tasarısında yer alan 3 ncü maddenin metinde bırakılmasını saygı ile öneririm.

Erzincan
Hasan Çetinkaya

Sayın Başkanlığa

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısının Komisyon tarafından metinden çıkarılan 3 ncü maddenin aynen 3 ncü madde olarak metne dahil edilmesini ve bu şekilde kabulünü arz ve teklif ederim.

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu

BAŞKAN — Aynı mahiyetteki iki önergeyi birlikte işleme koyuyor ve oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir..

Şimdi 3 ncü maddeyi tekrar okutuyorum efendim.

Madde 3. — 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları hakkındaki Kanunun 10 ncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Değişiklik önergesi yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Geçici maddeyi okutuyorum efendim.

Geçici Madde — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu kanunla değiştirilen hükümlerinin ancak kanun yürürlüğe girdikten sonra açılacak davalarda uygulanması mümkündür. Şu kadar ki, bu kanunla eklenen 113/A maddesi ile 176, 289 ve 507 nci maddelerde değişiklik yapan hükümler, kanunun yürürlüğünden önce mevcut dava ve işlerde de uygulanır.

Kanun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut davalar bakımından, 409 ncu madde hükmü, bu maddedeki süreler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay sonra işlemeye başlamak suretiyle uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok, değişiklik önergesi yok. Geçici maddeyi oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 4. — Bu kanun yayımı tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 5. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, tasarının maddeleri üzerindeki müzakereler bitmiştir, tasarının tümü üzerinde söz isteyen sayın üye olmamıştır. Tasarının tümünü oylarınıza sunmadan önce Komisyon Başkanlığının İçtüzüğün 109 ncu maddesine göre birtakım baskı hatalarının ve noksanlıklarının tashihi ile ilgili talebini okumak istiyorum.

Maddenin sayfası	Madde numarası	Satır	Yanlış	Doğru
2	9 ncu madde gerekçesi	16	21 nci	19 ncu
2	9 ncu madde gerekçesi	17	eder	eden
2	9 ncu madde gerekçesi	19	harici	haricî
12	9 ncu madde gerekçesi	1	davalar da	davalarda

109 ncu maddeye göre yapılan bu isteklerle birlikte tasarının tümü oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olması temenni olunur.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz yerimden teşekkür etmek için söz istiyorum.

BAŞKAN — Teşekkür etmek istiyorsunuz, buyurun efendim, rica ederim.

ADALET BAKANI FEHMİ ALPASLAN (Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi) — Gerek çok değerli Başkanlık Divanına, gerek bu saate kadar lütfedip bu âcil işleri karşılayacak tasarı üzerindeki lüfûfkâr görüşlerini esirgemeyen değerli milletvekili arkadaşlarıma çok çok teşekkürlerimi arz etmeyi bir vazife biliyorum, saygılarımı sunmak istiyorum.

BAŞKAN — Başkanlık Divanı adına ben, tekrar hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

29 Ocak Pazartesi günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum efendim.

(Kapanma saati : 20,20)

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

44 NCÜ BİRLEŞİM

26 . 1 . 1973 Cuma

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — Atatürk Akademisi kanunu tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/540) (S. Sayısı : 736 ve 736'ya 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 21 . 9 . 1972 ve 1 . 12 . 1972)

× 2. — Eski eserler kanunu tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye müzelerinden eşyayı dışarı çıkaranlara bir seneden beş seneye kadar hapis cezası verilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri, Adalet, Maliye, Millî Eğitim ve Plân komisyonlarından seçilen 3'er üyeden kurulu 17 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/85, 2/428) (S. Sayısı: 672 ve 672'ye 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri : 15 . 5 . 1972, 10 . 1 . 1973)

× 3 . — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair, C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 2/758; C. Senatosu : 2/34) (M. Meclisi S. Sayısı : 775; C. Senatosu S. Sayısı : 158) (Dağıtma tarihi : 22 . 12 . 1972)

× 4 . — M. Meclisi İdare Âmirlerinin, 1972 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair C. Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (M. Meclisi : 2/757; C. Senatosu : 2/36) (M. Meclisi S. Sayısı : 776; C. Senatosu S. Sayısı : 159) (Dağıtma tarihi : 22 . 12 . 1972)

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — 6 . 12 . 1971 tarih ve 1497 sayılı Çay Kurumu Kanununun uygulanması için alınacak tedbirlerle ilgili yetki kanunu tasarısı hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliklere dair Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/596; C. Senatosu : 1/74) (M. Meclisi S. Sayısı : 529, 529'a 1 nci ek ve 529'a 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 103) (Dağıtma tarihleri : 7 . 4 . 1972, 19 . 9 . 1972 ve 1 . 12 . 1972)

× 2. — 6831 sayılı Orman Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 2 arkadaşının, 6831 sayılı Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri ve 74 arkadaşının, 6831 sayılı Orman Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bir ek madde ile bir geçici madde ilâvesine, 5237, 5422, 6969, 7336 ve 756 sayılı kanunlarla konu gelirlerin kaynak olacağı Orman Köylerini Kalkındırma Fonu teşkili ile Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifleri kurulması hakkında kanun teklifi Anayasa, Adalet, Orman ve Plân komisyonlarından 3'er üye seçilerek kurulan 73 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/583, 2/572, 2/515) (S. Sayısı : 584, 584 ve 695'e 1 nci ek) (Dağıtma tarihleri 14 . 4 . 1972 ve 1 . 11 . 1972)

3. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, Millet Meclisi İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763) (Dağıtma tarihi : 29 . 11 . 1972)

(×) Açık oya sunulacak işleri gösterir.

× 4. — Madencilik Reformu kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ve 36 arkadaşının, Maden İşleri Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkında ve 6309 sayılı Maden Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi aynı kanuna bâzı maddeler eklenmesine dair, Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Ziya Termen ve 22 arkadaşının, Madencilik Reformu kanun teklifleri ve Enerji ve Tabiî Kaynaklar ve Plân komisyonlarından seçilen 8'er üyeden kurulu 83 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/605, 2/629, 2/640, 2/657) (S. Sayısı : 773) (Dağıtma tarihi : 19 . 12 . 1972)

5. — Maraş Milletvekili M. Zekeriya Kürşad'ın ve Maraş Milletvekili İbrahim Öztürk'ün, Maraş ilinin adının Kahraman Maraş olarak değiştirilmesine dair kanun teklifleri hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi : 2/162, 2/163; C. Senatosu : 2/12) (M. Meclisi S. Sayısı : 192, 192'ye 1 nci ek, 192'ye 2 nci ek, 192'ye 3 ncü ek ve 192'ye 4 ncü ek; C. Senatosu S. Sayısı : 59) (Dağıtma tarihleri : 15 . 6 . 1970, 15 . 3 . 1971, 29 . 12 . 1971, 26 . 4 . 1972, 21 . 12 . 1972)

6. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden ve 9 arkadaşının ve Ankara Milletvekili Suna Tural ile Sinop Milletvekili Hilmi İşgüzar'ın, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu (1/717, 2/461, 2/470, 2/539) (S. Sayısı : 781) (Dağıtma tarihi : 29 . 12 . 1972)

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve 6 arkadaşının, T. B. M. M. Memurları teşkilâtı hakkındaki 231 sayılı Kanuna bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Plan Komisyonu raporu (M. Meclisi : 2/65; C. Senatosu : 2/273) (M. Meclisi S. Sayısı : 2, 2'ye 1 nci ek ve 2'ye 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 1341) (Dağıtma tarihleri : 24 . 12 . 1969, 16.9.1972 ve 1 . 12 . 1972)

2. — İzmir Milletvekili Burhanettin Asutay ve 12 arkadaşının, 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 13 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine ilişkin 7332 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun teklifi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca reddedilen Millet Meclisi metnine dair Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (M. Meclisi : 2/403; C. Senatosu : 2/23) Millet Meclisi S. Sayısı : 428, 428'e 1 nci ek, 428'e 2 nci ek ve 428'e 3 ncü ek) C. Senatosu S. Sayısı : 124) (Dağıtma tarihleri : 19 . 10 . 1971, 23 . 2 . 1972, 26 . 10 . 1972 ve 1 . 12 . 1972)

3. — Anayasa Mahkemesine Yasama meclislerinden seçilecek asıl ve yedek üyelikler için adaylığa başvurma, seçim esas ve usulü hakkında kanun tasarısına dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/591; C. Senatosu : 1/71) (M. Meclisi S. Sayısı : 514, 514'e 1 nci ek ve 514'e 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 93 ve 93'e ek) (Dağıtma tarihleri : 4 . 4 . 1972, 14 . 10 . 1972 ve 9 . 12 . 1972)

4. — 1632 sayılı Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesinin (A) bendinin değiştirilmesine dair kanun tasarısına dair C. Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve C. Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında M. Meclisi Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi : 1/163; C. Senatosu : 1/98) (M. Meclisi S. Sayısı : 687, 687'ye 1 nci ek ve 687'ye 2 nci ek; C. Senatosu S. Sayısı : 134) (Dağıtma tarihleri : 29.5.1972, 14.10.1972 ve 9 . 12 . 1972)

5. — Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu teşkiline ve vazifelerine dair 2 Temmuz 1951 tarih ve 5805 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrası «K» bendinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tez-

keresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Millî Eğitim Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/365; Cumhuriyet Senatosu 1/88) (M. Meclisi S. Sayısı : 417, 417'ye 1 nci ek ve 417'ye 2 nci ek: Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 114) (Dağıtma tarihleri : 23 . 8 . 1971, 29 . 11 . 1971 ve 11.1.1973)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Memur Yardımlaşma Kurumu kanun tasarısı ve Ankara Milletvekili A. Sakıp Hiçerimez ve 58 arkadaşının, Türkiye belediyeler, il özel idareleri, İktisadî Devlet kuruluşları ve Devlet Memurları Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) kanunu teklifi ve Adalet, Millî Eğitim, İçişleri, Sanayi ve Teknoloji, Ticaret, Maliye ve Plân komisyonlarından 3'er üye seçilerek kurulan 67 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/582, 2/591) (S. Sayısı : 663) (Dağıtma tarihi : 2 . 5 . 1972)